

WIDENER

HN TEKG X

www.libtool.com.cn

scan 6559.5.35

www.libtool.com.cn

G a v e

fra

det Kongelige Haandbibliothek

til

Aalborg Stiftsbibliothek.

**Harvard College
Library**

FROM THE FUND IN MEMORY OF
Henry Wadsworth Longfellow

BEQUEATHED BY HIS DAUGHTER

Alice M. Longfellow

MDCCC

Ther 154 59

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Underholdning

www.libtool.org.cn

Beroligelse

i

mørke og sorgfulde Tider

af

C. F. Brorson,

Professor og Sognepræst ved Garnisons Menighed,

Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

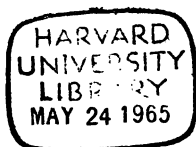
Andet gennemseende og forøgede Dplag,
med Forfatterens Portrait.

Kjøbenhavn, 1837.

Paa Høfboghandler Beelens Forlag,
trykt hos P. D. Riepping.

Scan 6559.5.35

www.libtool.com.cn

Førerindring til det første Oplag.

Man har i vore Dage strevet mange Bøger for de Lykkelige; dem har man søgt at underholde, saa det nu falder vanskeligt at stemme dem til alvorlig Eftertanke, og vinde deres Opmærksomhed under alvorlig Lectyre. — Jeg kom ofte til Liden, der ikke havde nogen Ven, som tænkte paa deres Underholdning; jeg hørte deres Klager, saa deres Taarer, og søgte at sige dem noget Lærerigt og Trøstende. I samme Niemend nedstrev jeg disse Blade. At fremstille Lidelser som Forsynets velgjørende Opdragelsesmidler, vise hvordan vi burde benytte dem og lindre dem — det ønskede min gode Villie.

Jeg har selv hidtil ikke prøvet udmærket tunge Lidelser; det er jo billigt, at jeg søger nogenledes at vise mig taknemlig for denne Lykke, ved at være de mindre Lykkeliges Ven. — Maaſtee jeg dog kan lette en liden Deel af mine Brødres og Søstres Sorger; — maaſtee jeg dog kan give en Ulykkelig Mod til at taale og opklare den mørke Fremtid. Men — i Sandhed! et Menneske og et Menneskes Rolighed er meget værd!

Ogsaa var det mit Ønske, at byde de Lykkelige en alvorlig og nyttig Underholdning; lære dem kjende Menneskehedens Tilstand, oplive ædle, med:

lidende Følelser, lede deres Aand til, i ethvert On-
de, — det moralske ikke undtaget — at ane, at søge,
at see et Gode, og overtønde dem om, at der er et
høiere Væsen, der styrer alle vore Skjæbner.

Frygtssom overgiver jeg dette Forsøg til offents-
lig Bedømmelse. Den vorde saa mild og skaanende
som over mine før udgivne Smaating! — Skulle
man saaledes ynde det, at jeg turde tænke paa, at
søie en Deel til denne, da vil jeg benytte hvert Vink,
man ville værdige mig, for mere hensigtsmæssig at
underholde den agtværdige, lidende Menneſtehed.
— Hvad jeg kjendte i dette Fag, har jeg læst og be-
nyttet. Jeg smiggrer mig ikke med at have opda-
get og anført Alt, hvad der kan berigtige Sørgendes
Forestillinger og opmuntre deres Sind; det er ind-
sigtsfuldere og mere øvede Mænd forbeholdet. Ær-
ligen yder jeg mit Bidrag til Lidendes Opmuntring;
Mænd med større Evner yde det herligere og gavn-
ligere! Talenter kunde ikke forstjønne mit Arbeide,
men Hjertet har Deel deri.

Forerindring til dette nye Udgave.

Det Ønske, Forlæggeren af denne Bog, og mange Læsende have yttret, om et nyt Udgave, opfylder jeg med Fornøjelse: De for 30 Aar siden meddelte Betragtninger have modtaget kun ubetydelige Forandringer; tilføiede ere: 1. Hæder Alderdommen. 2. Hav Agtelse for Barndommen. 3. Tanker ved Elskedes Grave. — Noget Fortællinger om Læsende troede jeg, at burde udelade som mindre Lærerige.

I Guds Verden er Ingen nægtet Livets Glæder; ogsaa over det kolde Norden oprinder Herrens Sol, ogsaa i Armods Hytte drager Kjærlighed ind, og i det mørke Værelse bærer Haabet sit Lys. Vel sandt! Manges Liv ligner en tung Kamp mere end en glad Vandring; dog uden al Glæde gif Ingen over Jorden, og uden al Trøst har ingen Læsende grædt. Blandt dem, som tage denne Bog i Haand,

ere maaske Mange smerteligen bevægede i deres Indere, og paa dem har jeg tænkt med kjerlig Deeltagelse. Disse Sørgende læse i ensom Stund, naar den første Smerte begynder at dulme, med rolig Aand, med et for milde Følelser aabnet Sind; de vilde her finde en beslægtet Stemning; de vilde her agte paa en deeltagende Vens Tale, og lade vigtige Sandheder trænge trøstende i deres Hjerter.

Saa er mit Ønske; min Bøn til Gud, at han vilde ledsage mine svage Ord med sin Aands Kraft, saa der ved disse Blade maatte udbredes nogen Trøst og Beroligelse i Livets mørke og sorgfulde Limer; og mit Haab, at mine Betragtninger maatte blive nyttige for Andre, som de, da jeg nedskrev dem, have været gavnlende for mit Hjerte, og oplyst mit Mod i Sorgen, styrket min Kraft i Kampen.

Indhold.

	Side
O pmuntring for Alberdommen	1
Tillæg til foregaaende Betragtning	12
Hvad Alberdommen	17
Opmuntring for Ungdommen, der sukker under tunge	
Saar	33
Nogle Bibelsprog, som meddele Raad og Trøst til Ung-	
dommen	45
Hav Agtelse for Barndommen	47
Opmuntring for Eyge	56
Opmuntring under Hæningsforger	66
Til Forældre ved elskede Børns Dødsfeng	76
Tillæg til foregaaende Betragtning	82
Betragtninger ved Hensøvedes Grave	101
Til døende Forældre, der ere bekymrede for de Børn,	
de efterlade	111
Advarsel mod nogle Feil, til dem lidende Mennesker	
ofte henvives	128

 Hvordan Kulle vi bære huuslige Sorger? Hvordan lin- dre dem? 	 143
 Fortællinger om lidende Menneſter, hvis tunge Skiebne fik en heldig Forandring, eller hvis Hierte ved Mød- gang blev forbedret, og forædlet, og fik Smag paa Livets reeneſte Glæder 	 155
 Valentin Jamerai Daval 	 157
 Rebningen 	 187
 Johan Samuel Geſt 	 195

Spmuntring for Alderdommen.

(Skrevet 1805.)

Arbørdige Alderdom! med Bessedenhed og Er-
bødighed henlægger en ung Mand disse Blade for
dig. Tit har jeg taalmodig hørt dine Klager, og,
sandelig! med inderlig Deeltagelse. Hvad du er
skal jeg vordre. Ungdom og Styrke svinde snart.
Alderdom nærmer sig til os alle. Lad mig tale med
dig i din Eensomhed. Jeg vil stræbe at sige dig
noget Behageligt og Nyttigt, og ikke glemme at ære
dig som Fader og Moder. Maatte det lykkes mig,
at opmuntre dig til taaleligere at bære dine Byrder!

Dit Vilsede staaer levende for mig: det ned-
bøjede Hovede, det zittrende Legeme, udmattet ved
Aar og Besværligheder, vidne stærkere, end de Klæ-
ger, du fremfører med mat Stemme om de aftagende
Kræfter. Jeg seer det, retslafne Gamle! din Styrke
er hendsbunden. Dine Sandser ere sløve; dit Blod
glemmer næsten at flyde; du bevæger dig langsomt.
Alderdom er, som man siger, en Sygdom. Ver-

særligt er dig det Arbejde, der før var dig saa let; du trætted snart og taaler ingen Anstrængelse. Din Hukommelse er svag; Forstanden har tabt sin Styrke, Indbildningskraften sin Ild. Livets Sommer er forbi, du sukker under Vinterens kolde, mørke Dage, thi de behage dig ikke.

Ogsaa Venner have forladt dig, du vandrer giennem Byen, seer nye Huse, møder nye Indvaanere; hvor bleve de gamle? Mange, der vare din Støtte og Trøst, er ikke meere til, de Dine ere lufte, der smilede til dig med Kierlighed; Nogle ere flidte fra dig; Andre ere dig ei hengivne med Tro, Flab og Venstskab. Du har overlevet de fleste af dine Samtidige. De, der deelede med dig Ungdommens Glæder og Manddommens Daad, hvile i Graven. Nu ved Enden af din Vane er du som i en fremmed Egn. Vel er der igien opvoxen en Slægt omkring dig, men den tager ei kierligt Deel i dine Skiebner; den forskaaer dig ikke; spotter dine Grundsætninger og leer over dine Sæder. Dit Selskab er den kun til Ueillighed.

Ja Alderdommen er en forladt Tilstand; dog — ikke berøvet Trøst, ikke uden al Glæde. For den Gode oprinder et Lys i Mørket*. Læg Mærke til den Ketskasne, det skal gaae ham vel paa det Sidste**.

* Psalm. 112, 4.

** Psalm. 37, 37.

Vel ere dine Gænder slæde; dig smager libet
 hvad du spiser og drikker; du hører ei Sangens Tor-
 ner. Men, ædle Olding, dit Liv blev anvendt vel,
 du hører endnu den gode Samvittigheds trøstende
 Tale. Din Forstand er ikke mere oplagt til dyb
 Grundfning, til at gjøre nye Opdagelser, men den
 er endnu stærk nok, til at overtøpe dig om den Dyds
 Værd, du øvede. Svag er vel din Hukommelse,
 dog endnu erindrer du dig, du vandrede med Ret-
 skaffenhed. Du kan vel have glemt bekiendte Navne
 og Tildragelser, men dit Livs gode Handlinger
 glemmer du aldrig; de skulle endnu glæde dit Hjerte.
 Ungdommen i Kamp med Sorger, opmuntres ved
 et Blik til bedre Dage, som den gaaer imøde; Al-
 derdommen finder Trøst i at vende tilbage til det
 Forbigangne. Unglingen ligner den opgaende
 Soel, der har en lang Bane for sig, Oldingen den
 dalende Soel, der har oplyst, varmet, befrugtet,
 og medens den daler, velsignende kaster sine Straaler
 hen over den Jord, den gavnede. — Det være nu
 din Glæde, gode Gamle! i din Eensomhed, at es-
 tertænke hvad du i yngre Dage saae, følede og vir-
 kede, og saaledes ligesom igientage det hele Liv.
 Den aldrende Landmand kan vel ikke mere deeltage i
 majsomt Arbejde, men fryder sig dog ved at see hen
 paa den Jord, han først opdyrkede; den bærer nu
 rige Frugter for den kraftfulde, stræbsomme Søn.

Den gamle Krigerdrager var ikke mere i Marken, men strider endnu ved Raskelobnen; saa lange Røgen endnu vil høre paa ham, gientager han sin Daad, slaaer Fienden, seirer med sine Vaabenbrodre. Den affældige Kunstner trøster sig ved de Mindeesmærker, der ere tilovers og vidne om hans Konst. Statsmanden har forladt sin offentlige Bane, lever eensom, og glæder sig ved den Berømmelse, ham for blev tillagt. Skribenten, der ei mere morer og oplyser Verden, lindrer den nedboende Gælelse af sin Svaghed ved Tanken om de Blade, han nedskrev for Videnskab og Sandhed og Dyd. Den gamle Lærer bliver ung igien ved Synet af de brave, due-lige Mænd, han dannede for Selskabet; ved Tanken, han har udryddet Overtro, oplyst Vandkundige, bibragt dem lyse Begreber om deres Pligter og Rettigheder. Dist kostede dette Arbejde megen Møie, men de ere de sødeste Glæder, som minde os om overvundne Besværligheder.

Ja det er glædeligt, at erindre sig i Alderdom, men, man var veltalende i Raadet, fiel i Geldten, virksom i sit Arbejde, nøiagtig i at opfylde hver Pligt i hushellig og borgerlig Stilling. Dog endnu større Fryd venter dig, retskafne Olding! naar du kan sige: "Jeg har understøttet den Sættige, som var i Trang, og den Sæderløse, og den, som ingen Hielp havde; jeg blev velsignet af den, der ville fordærve og jeg glædede

„**Enfers Hjerte!**“ **Er** det dig ikke nu, at besøge en Familie, du engang hjalp; at see den lyffelige Mand og Kone med velopdragne Børn staae om dig og sige: Gud velsigne vor Velgjører! — Eller bleve maaske Livets Goder dig saa sparsomt tilbeelte, at du ei kunde saaledes gjøre vel, er det ei Erpd for dig, at kunne sige: ”Jeg har kæmpet ”den gode Strid, jeg har modstaaet Fristelsen og ”sejret over den; jeg har givet min Nædemennesker ”alt det Gode, der stod i min Magt; deelt med dem ”det Lidet, jeg havde; og min Samvittighed vidner, ”at jeg har vandret oprigtigt for Gud.” Siig ei, gode Gamle! dit Liv har ingen Glæde. Disse Glæder maa lindre Alderens Besværligheder, de tabe sig aldrig, men vare ved til din sidste Stund. Du er maaske ei mere den virksomme, men altid den værdige Mand. Ikke mere den arbejdende, men den ved Tilsyn, Raad og Opmuntring velsignende Hundmoder. Du kan som Jordbruger have tabt din Styrke: som Kunstner din Haands Duellighed, som Lærd dine Forestillinger's Klarhed; men som retsaffen Mand taber du aldrig dit ærlige Hjerte; Tiden kan aldrig forstyrre din Dyd.

Men du mener dog, du gæbner nu ei mere, din Kraft er jo borte. Vilde Gamle! er det ikke lærerigt, at see dig, der fra de henrundne Aar bedarede et ufordærvet Legeme og en brødefrie Siel?

* Job. 29, 12, 13.

Hvor maa din endnu kiendelige Legemsstyrke, dine kraftfulde Taler, dit blide, rolige Væsen, lære den uerfarne Ungdom, at Afholdenhed og Ufskyld have stort Værd; og du skal standse den i sin Daarskab og vilde Udsvævelser. Du kan vel ikke nu bestride Hindringer og seire over tunge Vanskeligheder; men du kan lede andres Kræfter og Bestræbelser. Naaske den letskindige Ungdom kalder dig fordomsfuld, fordi du dømmes med Betænkksomhed og Roe; kalder dig egenfindig, fordi du bliver fast ved din Meening og ei giver efter for dens Indfald. Men den bedre Ungdom vil gjerne høre dig og følge dine Raad. Naar din Erfaring leder hans Beslutninger, naar du advarer ham for Fristelser, der true hans Dyd, naar du indgyder ham Mod, og efter en god Handling, han søde, omarmes ham som en Fader sin Søn og siger: saaledes maa du handle, naar du vil blide Dyden troe og bevare et ædelt Herte, bane dig Vej til Hæder og Ære og gavne dine Medmennesker. Naar de Unge nu gaae fra dig, og vorde rettskafne Mænd, ædle Koner, Fædre, Mødre — har du ikke da gavnet? Og kan du ikke saaledes gavne saalænge du lever? O min Ven! jo mere vi nærme os Graven, desto dybere vil hvert Ord vi tale, hvert Raad vi gæve, trænge i ædel Ungdoms Siel; og naar den engang kommer i Forlegenhed, vil din Tale fremstille sig som Ven og Raadgiver; naar du er glemt i Graven, saa blive dine sidste Formaning

frelsende Regler i Karen's Dage. Din Tale, din Stemme, din Andagt, din Velsignelse skal bemærkes, overbeles, og være Kilde til Dyd og Haab. Erværdige Moder! hvor har eders Mærbærelse, eders Raad, eders Duellighed en velgiørende Indsigelse paa de Yngres Beroligelse og Redning. Naar de kiende eders Omhyggelighed, eders Fromhed, hvor frimodige ere de da ved eders Velsignelse, eders Kierlighed.

Men, man styr dit Selskab: maaſke, tiere Samle! maaſke du ſtundum var miſtroifk, ubillig mod den yngre Verden, over dit eget Livs Beſvarligheder glemte du at viſe andre nogen Opmærſomhed. Du tænker gjerne paa din Ungdoms Glæder; taler gjerne om dem; er ſtundum, utilfreds med denne Tid, mener, Fordum var alt bedre. Dog er det Gode vel ikke meget formindſket, men din Høleſe er bleven ſlødere; du maa ſtræbe, at bevare ungdommelig Varme for det Gode og Skionne, det venlige Sind for dem, ſom omgiver dig, Overbærelſe med Tidſalderens Svagheder. Et deeltagende Hiertes Glæder ere ſtore, og for ingen mere ōnſtelige end for Alderdommen. O Menneſker forbinde ſig gjerne med dig, naar du viſer, du holder af dem, tager gjerne Deel i Høad, der angaaer dem, glæder dig, naar de have Mærfag, at være glade; og det gaaer dig nær, naar de lide. Naar du tabte Smærgen paa ſarmende Glæder, drog dig tilbage i din

lille Eensomhed, og din Alvor bortjog Ungdommen,
 saa vil dit deeltagende Hjerte vedligeholde Forbin-
 delse med dem. Man søger ikke den ventlige Samle;
 men Venlighed er en Folge af et godt, deeltagende
 Hjerte. — Ved den høie Alder, du naaede, har du
 ofte begravet dine Venner, prøvede Venner. Elig
 Skilsmisse er Altingens Lod. Men de, der ere
 tilbage slutte sig fastere sammen nu de ere saa saa;
 de tale om de suundne Dage de fælleds nydte Glæ-
 der og udfandne Sorger, om uforandret Brodertro-
 skab ved alle Livets Afvejslinger. Den gamle Ven
 er den trofaste Ven. I Alderdommen paaskionnes
 ret Venkabs Værd.

Og kan du forsvaae de Glæder, der bydes
 dig i din hushlige Kred? Din Kred, var, i din
 tidlige Ungdom, liden; efterhaanden udvidede den
 sig mere og mere, og i den modne Alders virksomme
 Dage er den af videst Omfang; nu i den høiere
 Alder, trækker den sig igien sammen lidt efter lidt.
 Du afdrager dig fra Verden og Verden fra dig.
 Men en Kred blev der dog tilbage, som byder dig,
 ikke stoiende, men sande og rene Glæder: Glæder i
 dit Hus, i din lune lille Stue, hos din Familie.
 Naar alt forlader dig, naar store Selskabers For-
 nøielse er for bedøvende, naar de flye dig og du
 dem: saa seer du endnu din redelige, trofaste Wage
 ved din Side, hendes Kierlighed har saa længe glædet
 dig og den er ikke blevet mindre stærk med Aarene. Hun

har tit staaet Kjøb dit Hjerte og jevnet Livets Bane for dig; hun hialp dig danne og opdrage de elskede Børn — en Samtale med hende om det Forbigangne, hvor opmuntrende for dit Hjerte! Endnu har du dine Børn; deres Velstand og Dyd er dit Værk. De ville elske og pleie dig; Taknemlighed og Hengivenhed forene deres Hjerter med dig; enige og kjerlige Sønner og Døttre staae om den gamle Fader og Moder og hyde dem venligen Pleie. De kunde aldrig glemme, hvad de skyldte dig, og aldrig glemme, hvad du var for dem. Blandt disse Elskede skal dit Minde leve længe efter din Død.

"Efter min Død!" Redelige Gamle! kan den være dig frygtelig? Et Baand er ja løsnet efter det andet. Du seer rolig til den Grav, hvor dine Elskede slumre, mod den Himmel, hvor de leve. Det maa vorde dig let at døe: kæmpende med mange Besværligheder, med Svagheder som med hver kommende Dag blive større — efter et daadfuldt Liv, efterat have brugt dine Dage til Brødres og Søstres Gavn, med Fred i Hjertet, med Troe paa Gud og Haab om U dødelighed — o, ja, saaledes maa det vorde dig let at døe. Du vil med barnlig Hengivenhed anbefale din Aand i din Faders Haand, og han lader dig fare i Fred. Mange Edle skulde besøge dit Hvilested og der styrkes i det Gode. Barnlig Kjerlighed gaar ofte til Graven, hvor dens Fader og Moder hviler

og fornyer det det Løfte, den ofte gav dig: at blive Gud og Sandhed og Dyd troe.

Med disse Betragtninger opliver du fromt, religiøs Sind, der bevarer dig for Mismod og Utilfredshed, der saa let blive Alderdommens Feil. Jesu Lære giver Kraft og Mod, til at paatage sig hvad der er tungt, og seirer over det. Den religiøse Olding — ikke den, som blot sukker over Verdens Fordærvelse, blot folder sine Hænder til Bøn og synger Psalmer — men den i Gud levende, gudelig Andede, kjerligt handlende Olding, er lyksalig. Siels Munterhed forklarer det blege, ærværdige Ansyn, lyser tilbage fra det vel førte Liv, lader disse Sne muntert til en bedre Verden. Sædvanlig er Alderdommen frommere end Ungdommen. Du kiender Bantroens Daarlighed, den en yngre Verden tit beundrer som Wiisdom. Du kiender Religionen af Erfaring: den gav saa ofte din Forstand Lys og dit Sind Ro. Du veed, hvor ofte intet gav det saarede Hierte Trost, uden et Blik mod Himlen. Du erfarede, intet kan ved vor egen kummerfulde Skiebne, intet kan ved Verdens Tildragelser saaledes berolige os, som Troe paa et blift, kjerligt Forsyn. Denne Overbeviisning er nu din Trost; jo mere du er Verden afddød, desto mere hæder du din Siel til Gud og helliger ham dine eenfomme Timer, dit Hiertes Gælsker. Du bereder dig til din sidste Time; du frygter den ei uden Mod, og

suffer den ei af Kedsomhed. Dit Løb er endt; Kampen er forbi; din Siel er rolig. Du følger uforfærdet, naar din Fader kalder den trætte Arbejder til Hvile. Gud, der saa umisfiendelig velsignede dig, bliver evig og gjør alt vel. — Med Tillid og Hengivenhed under hans Villie seer jeg dig blotte det ærbørdige Hovede og hører dig med foldede Hænder bede: Herre, forlad mig ikke i min Alderdom og forkast mig ikke, naar jeg bliver svag*. Lad min Alderdom worde rolig og sorgfrie. Lad mig ogsaa da erfare din velsignende Kierlighed: Lad mig beholde Venner, som kunne tage sig af mig i min hjælpeløse Alder, sørge for mig, naar det falder mig for tungt at sørge for mig selv: som kunne understøtte og trøste mig, som ville vise medlidende og om Taalmod ved min Svaghed, kunne beskytte mig imod Spot og Foragt, og i hvis trofaste Arme jeg stille, stille kan henstumre! Lad mit Livs Aften worde blid, giv mig et fredeligt Hiem, hvor jeg med Tillid kan vente paa din Frelse! Lad mig, o min Gud! ikke forfalde til Forsagthed. Naar alt forlader mig, saa ræk mig din trofaste Faders Haand; og lad dit Ords Trøst ei vige fra min Siel. Grembrøder da Gravens Nat, saa skal Haab og Troe paa Udsødelighed nedsende Fred i mit Hierte. Herre! du er min Tillid; du var mit Haab

* Psalm. 71. 9.

fra Ungdom. ~~af. to~~ Forlad mig ikke i min Alderdom,
forkast mig ei, naar jeg bliver svag!

Tillæg til foregaaende Betragtning.

Rogle Bibelsprog om den Gamles Tilstand,
Pligt og Trost.

Job. 12. 12. Ved den Bedagede finder man
Viisdom og ved Alderdom Forsigtighed.

Job vil sige: Blandt to Mennesker med lige
naturlig Forstand og Dannelse, skulde den Eldre
altid være den Betænkssommere og mere Jagttagende.
Selv en indskrænket Aand bliver i det mindste ved
Skade klog: Han har i saa mange Aar hørt mange
viise Taler; selv prøvet meget, erfaret meget, der
kan kun indtrefte saa Tilfælde, dem han ei selv skulle
have oplevet eller dem han ei saae hos andre.

Maatte han i det mindste have opdaget Syndens
bedragende Løfter og de falske Slutninger,
hvormed han søgte at berolige sig i dens Tjeneste!
Maatte han have erkendt de sandfelige Ting's skuf-
fende Blændværk, og lært sand Viisdom! og saaledes
ved sin Wandel lære og opbygge andre!

Job 32. 6. **Elihu** begyndte og sagde:
 Jeg er ung, men I er gammel, derfor und-
 slog jeg mig for, at sige min Mening først.
 — Jeg tænkte lad Alderdommen tale; lad
 de Bedagede yttre deres Viisdom. Men
 sandelig! det kommer an paa Aanden i
 Mennesket, og den Almægtiges Aand gjør
 ham forstandig. — De store ere ikke altid
 de Viise, og de Gamle forstaae ei altid,
 hvad der er Ret. — Derfor hør mig, jeg
 vil sige min Mening.

Forstand og Viisdom er vel ingen Alder ude-
 luffende at tillægge. Det er meget mueligt, at et
 godt Raad, et edelt Foretagende, en vigtig Opda-
 gelse, en klog Tale kan komme fra Ungdommen.
 Og jeg ville ikke nægte den Yngling Forstand, hos
 ham jeg fandt Elihus Bestedenhed. De Gamle
 satte en stor Deel af deres Viisdom, i at kiende
 Ynglingens Aand, og forudsige hans Fremtids Daad.

Psalm. 71. 60. Herre, paa dig forlod
 jeg mig fra spæde Alder. Dig priste jeg
 uophørlig.

Jeg synes for mange et Under, thi du
 er min stærke Tillid. — Lad mig daglig
 prise dig

Sorlad mig ikke i min Alderdom: glem
 mig ikke naar mine Kræfter aftage.

Gud, du underviste mig fra Ungdom af, og endnu forkynder jeg dine Under.

Saa forlad mig ikke nu, o Gud, i Alderdommen, nu mit Hoved bliver graat, at jeg kan forkynde din Kraft for de kommende Slægter.

Herlige Forblindelse af Følelse af Guds Godhed med barnlig Hengivenhed! Saadan Forening af Barndommens første andagtsfulde Følelser med Alderdommens hiertelige, kraftfulde Religion; hvor maa den høve Sielen! Min Siel holder sig til denne Stab. Aldrig kan den brydes; den understøtter mig nu, da jeg gaaer ned i Alderens Dal, hvor Døden alt henkaster sin Skygge! Men jeg frygter ikke. Gud være lovet! Jeg kan sige med Sandhed: jeg frygter ikke.

Job 5. 17. See, salig er det Menneske, som Gud tugter. Derfor Klag ei over Almagtsens Røvselse.

Åf sex Trængsler skal han frelse dig, og i den syvende skal ingen Lidelse røre dig.

Du bliver i høie Alder baaren til Graven, som man i Høsten indsamler den modne Sæd.

O, den skønne Erfaring af Guds Godhed! Det yndige Billede af min nærmende Død! Herre! lad mig bære Frugter, Dydens modne Frugter, til du samler mig til mine Fædre!

Psalm. 37. 25. Jeg har været ung og er bleven gammel, men har endnu aldrig seet den Retsfærdige forladt eller hans Børn søge efter Brød.

Ja, Retsfærdighed har Løster ogsaa paa dette Livs Gader.

Salm. Ordsp. 16. Graae Haar ere en Hæders Krone! Den findes paa Retsfærdigheds Vei.

Ordsp. 3. 13. 17. Saligt er det Menneske, som finder Viisdom, og det Menneske, som fremfører Forstand. Thi det er bedre, at købflaae med den, end at købflaae med Sølv, og dens Indkomst er bedre end opgravet Guld. Den er dyrebarere end Perler; og alt det, du haver Lyst til, kan ikke lignedes ved den. - I dens høire Haand er et langt Liv! i dens venstre Haand er Rigdom og Ere.

1 Mos. 13. 15. Du skal fare til dine Sædre med Daad, du skal blive begravet i en god Alderdom.

Ordsp. 19. 27. Herrens Strygt skal formere Dagene; men de Ugudeliges Aar skal forkortes.

Samme. 17. 6. Børnebørn ere de Gamles Krone; og Børnenes Priis ere deres Sædre.

~~Luc. 2. lib 9. ol.~~ Herren lad nu din Tjener fare herfra i Fred!

Evr. Wiisd. 4te. 3. O Død, du gjør vel mod den, som er gammel og svag, som har Intet at vente med Tillid, og har tabt Taalmodighed. Frygt ikke for Døden; Kom dem, som vare for dig, ihu. Herren har saaledes bestemt. Og hvad vil du vægre dig ved det, som behager den Høieste.

Hvilken Hæder viises dig af dine Samtidige? Er Menneskets Natur anderledes end i Salomons Tid? Nei, hvo der holder sig ubesmittet fra Verden, skinner som et Lys i Mørket: hans rene, uhyfkelige Gudsfrygt og Dyd kan den yngre Verden ikke nægte Erbødighed. Der er ei skønnere Syn paa Jorden, end Lovens, Dydens, Religionens Ben, som staaer der med graae Haar og siger hvad der ligger ham paa Hjertet. Ingen kan bebreide ham et Forhold, der strider mod hans Være.

Ordspr. 17. Børnebørn ere de Gamles Krone.

Det er en hæderlig Familie, hos hvilken Vældighed, Erbødighed, Fædrelandskierlighed, er bleven arvelig i Forbindelse med stille Huslighed, Religiositet, Orden og Venlighed. De henplantede blandt Børn og Børnebørn.

En gammel Digter anfører en Olding saaledes talende: Men den Gamle blev endelig glad, og

udbrød saaledes: *Hollens Dag! o gode Gud! den
fryder mit Hjerte. Son og Sønnesøn stride med
mig om Fortrin i Dyd!*

Hædre Alderdommen.

Det er tredive Aar, siden jeg nedskred foranstaaende:
Opmuntring for Alderdommen; Aarene have
strøet Sne paa min Jæse; mit Livs Sommer er
forbi; det stille, mørke Efteraar er der, og det stund-
er mod den Livet ødelæggende Vinter. Mange
af mine Samtidige har jeg overlevet; mange, der
delede med mig Unglingens Glæder og Mandens
Daad, hvile i Graven; og af — mangt Die, der
smilode til mig med Kierlighed, er lukt. Den unge
Slægt, der voxede op om mig, er mig endnu stedse
hengiven med Agtelse og Kierlighed; hører endnu
stedse min Stemme, som nu i næsten halvtredskunds-
tyve Aar talede til dem om Menneskehedens vigtigste
Anliggende, om Jesu Læres høie, trøstende Sand-
heder; der udbreder Lys i Livets Mørke, Kraft til
Støvets svage Børn, Trøst i Sorgens Stund, og
Fred i Dødens Nat. Mange, der agtede paa mig
Naad i Læresalen og i Kirken, og i min stille Bolig,

møde mig endnu fædren med Tillid og Taknemlighed. Og dog — naar jeg mindest — ei mine — men mange andre agtværdige Samles Erfaring, naar jeg hører deres Klager, kan jeg vel have Anledning til at indstærpe den yngre Slægt Bibelens Ord:

Staae op for de graae Haar og hædre
de Gamle *.

De Gamle hædres, naar de i Familier gives udmærket Fortrin, som belønnede Dydige staae de for os, ærværdige ved deres graae Haar, ærværdigere ved deres velførte Liv. De Gamle hædres, naar man gjerne seer dem hos sig, gjerne hører dem tale; de hædres, naar man har Taalmod med deres Svagheder, og letter dem Alderens Byrder.

De gamle Israelliters Agtelse for Alderdommen var grundet paa en bestemt guddommelig Befaling. Den var en Deel af de borgerlige og religiøse Love, blandede i deres Bibel, og alle helligede ved den høieste Lovgiver. Derfor blev denne Agtelse offentlig indstærpet, og herved understøttedes Velsen af Loven, som foreskrev den. Vel ere de Tegn, hvorefter Menneskene udbortes yttre de Høiester, som opløve dem, forskjellige efter Sæder og Skikke; dog er næsten for alle Nationer det et Tegn paa Agtelse, at staae op, naar Rogen nærmer sig. Saaledes troede Job, ei bedre at kunne stildre sin forrige Hæder, end naar han siger: endog de Gamle

* 3die Mos. 19. 32.

reiste sig og bleve staaende i min Nærværelse *. Saa er det ogsaa Skif blandt os- med dem, der have forhverdet sig Ret til særdeles Opmærksomhed; det er en Hylbing, som Loven gjorde til Pligt for Jyderne mod Aldrende; og den betegner herved alle udbortes Handlinger, som vidne om den.

Dette Bud var almindeligt; Alle burde iagttage det; enhver Olding vente det. Ringe Fødsel eller trange Kaar vare ei Grunde til at afflaae den Agtelse, Loven foreskrev; og hoi Rang og glimrende Lykke fritage Ingen for at efterkomme den. Lovens Bud forjog hvert Paaskud af Forkængelighed, og Menneskenes fælleds Herre paalagde Alle den samme Pligt. Troe ikke, kiere Læser, her tales om en tom, kold Skif, hvori Hiertet ei har Deel. Religionen vil oplive vor Høielse og sætte den i Virksomhed. Bibelen taler ei blot om den udbortes Handling, som Synet af Oldingen fordrer: Staae op for de graae Haar; men om indre Erbødighed: og hødre den Gamle. Ja, dette Bud til Jyderne angaaer alle, Eder og Steder og Mennesker. Alt hvad anstændige Sæder, Alt hvad forekommende Høflighed fordrer, bør vi iagttage i hvert Selskab, og isærdeleshed blandt de Aldrende. Hvilken Rang de eller vi end have i Verden; de ere altid berettigede, at fordre, og Intet kan fritage os, at vise dem Erbødighed.

* Jobs B. 29. 8.

Men er Aldingen beklendt ved en hæderlig og og retskaffen Vandel øvede han Døder agtbærdige i hver Alder; saae Kirken og Staten ham hellige sine Dage for at lade Religionen blomstre; vedligeholde nyttige Indretninger og almindeligt Vel, udmærkede han sig ved Kundskaber, Handlinger, glimrende Talenter; fort, gavnede, hædrede han Fædrelandet og Menneſkeheden: og da opfylder Lobens Bud, naar I see ham. Staaer op for de graae Haar; viser den Erbødighed, som opliver eders Hierte, naar han nærmer sig, glæd hans Alderdom ved eders Oplydning, at han kan lykønske sig, over at see, I endnu regne ham blandt Menneſker.

Dog det er ei blot denne offentlige Opmærksomhed, som Belangſtændigheden fordrer; der gives endnu en vigtigere, i daglig, huſlig Omgang, som Aldinger, der ere forenede med os, tør vente. Alderdommen er ofte forladt. Den unge Verden elsker Fornoiſer, og søger Ingen, uden dem, som kunne fornøie dem; Munterhed og Ynde flygte fra Aldingen, og Verden fierner sig fra ham med dem, Selſkabet tildeelte ham sine Nydelſer i blomſtrende Alder; hans ſidſte Dage glide hen i ſorgelig Eenſomhed. Da at hellige ham nogle ledige Diebikke; underholde ham; fortælle ham, hvad der nu ſkeer, for at vække hans Deeltagelſe, forjage hans Riedſomhed, det er den ædle Siels Opmærksomhed; det den Agtelſe, vi ſkylde ham. I Alderdommen ſvækkes Sielens Toner

tilligemed Legemet. Indbildningskraften har ingen Farver, der forskjønne Livet; Hufommelsen er troløs, Forstanden langsom, Talen stammende. Ungdommen bærer sig Alt, hvad der røber Oldingen, at Al deres Vægt blander Ubehageligheder i hans Omgang. Intet uoverlagt Ord, ingen trodsig Tone røbe vor Utaalmodighed. Nei, vi vilde byde ham venlig Bistand, være overbærende med hans Svagheder; hjælpe ham under de Besværligheder, som den svage Natur medfører; høre ham med en Høflighed, som smigrer ham, befrie ham fra den Mismod, som den alt for levende Høflelse af hans Affaldighed frembringer.

Alderdommen har Mistro til sig selv. Vi vilde være forekommende mod Oldingen; opmuntre ham; forsage den ydmygende Tanke, at han oversees, glemmes, vises liden Opmærksomhed; raadsørge ham i vigtige Anliggender; og at han ei skal blive forbigaaet i vore Forskielser, saa vilde vi i vore Foranstaltninger have Hensyn til hans Smag, hans Vaner, hans Bequemmeligheder; og er det nødvendigt til hans Lykke, saa vilde vi bringe ham et Offer, finde os i en Indskrænkning, for den vi snart skal holdes stadesløs. Erindrer eder Ruths * Exempel i vor Bibel. Denne ædle, unge Kone fandt i Naomi sørgelige Alder en ny Grund, til at forene sin Skiebne med hendes, lykkelig ved at dele hendes

* Ruths B. 16, 17.

Ulykke og saaledes bidrage til at lindre den. So-
 lang ikke, at jeg skulde forlade dig. Intet,
 siger hun, uden Døden skal stille mig fra dig;
 hvor du dør, der vil jeg døe og der vil jeg
 begravnes. *

Alderdommen ledsages af Svagheder, som
 forsøge deres Fornødenheder, og styrte den ofte i
 Elendighed. O, da vil den Agtelse, vi skyldte den,
 vise sig virksom ved Medlidenshed og Bødhed;
 da ville vi søge kjerligen at lindre den. Men denne
 Omhu kan vorder for den Gamle, næsten saa smær-
 telig som hans Trang, naar man lader ham føle
 dens Værd, lader ham kyske den ved en Mine af
 Ebang og Uvillie. Ak, jo mere Oldingen føler sin
 Afhængighed af os, desto mere bør vi stille det
 Sørgelige i denne Følelse ved forekommende, venlig
 Tjenstfærdighed.

Men skyldes de Gamle, der staae i nogen For-
 bindelse med os, disse Pligter, hvor langt helligere
 bør de være, naar vi have dem at takke for vort
 Liv! Da forener sig Alt til deres Fordeel; Naturen
 taler for dem et dobbelt Sprog; vor Forpligtelse
 bliver hellig; at efterlade den en Forbrydelse. Ved
 den inderlige Forbindelse kan Omhu og Agtelse
 bidrage meget til deres Lykke, men ogsaa forenes
 med ubehagelig Følelse. Hvor meget bør da de,
 som ere forenede med dem ved Blodets Bånd, at

* Ruths B. 1. 16. 17.

beide, for at udslætte ved ædelt Forhold, Alt hvad der kan angste deres Siæle, paadrage dem nogen Foragt, udbrede Bitterhed over de saa Dage, som dem endnu forundes her. Saadan sønlig Kierlighed viiste Juda mod sin Fader Jacob: "O, jeg vil ikke see min Faders Græmmelse, siger han, at dine Tienere skulle føre vor Faders graae Haar med Sorg i Graven." *

Endeligen, dersom Oldingen paa nogen Maade skulde fortiene Dadel; ja, der er Roget, ældre og mere agtværdigt end han: Retfærdighed og Sandhed; det kan være tilladt, at vise ham til Rette, men det skee uden Bitterhed. Elihu forsvarede Guds Sag mod Job og hans Benner, men med høflig tilbageholdende Staausel **? "Sordi jeg er ung, og I ere uglevede Mænd, derfor frygtede jeg, at sige eder min Mening; jeg sagde: Lad Dagene tale, og Aars Mangfoldighed kundgiøre Visdom" Og Paulus formilder den Varme, der ellers var almindelig i hans Ytringer ***: Skæld ikke paa Oldinger, siger han til sin Discipel Timotheus, men forman ham som en Fader; de gamle Koner som Mødre." Disse ere de Betragtninger vi uglede

* Mos. 44. 34.

** Job. 32, 6, 7.

*** 1 Tim. 5, 1.

af hiint bibelske Bud: **Staae op for de graae
Saar og hædre den Gamle!**

Den unge Verden, bør ikke troe, det var blot det jødiske Folk, der burde iagttage den Dyd, hvorefter jeg tæter, og at et guddommeligt Bud var nødvendigt, for at hellige den blandt alle Mennesker. Naturen er allevegne den samme, fører allevegne det samme Sprog; blandt alle dannede Rationer blev Agtelse for Alderdommen regnet blandt de vigtigste Pligter. Egyptianerne, berømte ved deres Wiisdom som ved deres Velde; Lacedæmonierne, anseete for de dydige blandt Grækerne; Romerne, Verdens Lovgivere; alle disse Folk havde særdeles Erbhødhed for Oldtinger, viiste dem allevegne Ære; deres Rærværelse alene paabød Tilbageholdenhed og Ansændighed. I disse velordnede Samfund gaves Alderen Fortrin; de Gamle bleve anseete som naturlige Høvdinger; de forenede i deres Person Magten; at ære Oldingen var at agte Love, Sæder, god Orden; at forsømme det, var at fornærme Samfundet som Naturen.

Denne Alderen tilskaaede Udmærkelse forøger den faderlige Myndighed, enhver Familie danner en lille befordret Stat; de offentlige Sæder befordres ved de hushlige; saaledes bevares de Unge som de Gamle: de Unge ved Agtelse for Oldinger; Oldinger ved Agtelse for dem selv. At holde helligten dette Bud, befordrede Wiisdom og Lydighed, som var de gamle Rationers Lykke og Ære.

Store Nationers Sliffe og Brug indskærpe denne Erbudighed, som almindelig Fornuft. Hvor er der Viisdom? hvor Kundskab om nyttige Sandheder? hvor Klogskab i Forretninger? hvor rigtig Bedømmelse af det Anstændige? hvor hurtig Vurdering af Verdens Gode? Er det ei Alderdommens Fortrin, deres Skat, forhøvet ved Aarene *, Hos de Gamle, siger Bibelen, er der Viisdom, og Dagenes Længde giver Forstand. Derfor raader den os, at henvende os til dem og høre deres Formaninger, derfor søge vi deres Omgang, tage deres Raad til Veiledning **. Derfor fremstiller den os den ulpfkelige Fyrste, som foragtede de visse Gamles Raad, for at følge den uerfindige Ungdoms, forsgede Aaget paa sit Folk, og som de 10 Stammer forlode. Hvilket Afgjælt fortæner da ei disse Gamle, underviste i Erfaringens Skole; disse Oldinger, hvis herlige Evner og Kundskaber ere Frugter af Aarene! At, hvor Synet af en Olding, der er hævet over den fælste Glands, som blander os; der er fri fra Aarhundredets Begjærligheds og Forsængeligheder, paa hvem Alderen aabnede Vinene, der har veiet det menneskelige Livs Sorg og Glæde, hvor dette Syn af saadan Mand er stiftet, til at indgyde Raadheden selv Erbudighed!

* Job. 12, 12.

** 1 Kong. 12 B.

hvor den er foragtelig, som ei hædrede sig selv ved at hylde ham!

Men om vi end ei ere istand til, at veie og bedømme de vigtige Egenskaber, Alderen forudsætter; er det ikke nok, at have Dine og nogen Følelse i Sielen, for at hellige Alderdommen en sm Erbsdighed? Giennem Tidernes tunge Gang og Plager, hvor saa Oldinge kunne sige, som Josvas Ledfager*: "jeg er 85 Aar, og jeg har samme Kraft som i min Alders Blomster!" hvor de ere feldne de Mænd, om dem man efter en lang Vandring kan sige: hans Udsende var ikke formindsket; hans Kraft ikke svækket **. Flere sige med Barffai, i den sorgelige Følelse af deres Svaghed: Kan jeg stielne Godt fra Ondt? smage hvad jeg spiser? høre Sangernes Stemme ***? Diets Lys næsten sluk; Sandserne sløve; Lemmerne tunge, hele Legemet vaklende, see det rørende Syn, Alderdommen ofte fremstiller. Snart Dødens Borte, vandrer den alt, bøiet under dens Rænk. Skal, af, Alderen foruden disse Plager, endnu føle sig forladt, foragtet? Naar Naturen røder Renneket sin Undest, da giver den ham, til nogen Trost den samme Medlidenshed. Men naar hans Slægt drager sig tilbage fra ham, hvad har han da? Intet, min

* Josv. 14. 10.

** 2 Sam. 19. 35.

*** Mos. B. 54, 7,

Ben! Intet; uden Sorgen over at have levet for længe, og Utaalmodighed efter Døden. Evige Forsyn! siger han da, lad dem nu endes de lange Dage, som du bestemte til Hvile, til stille Røe; at ikke denne Løn for Dyd og daadfuldt Liv skal vende for tung ved Menneffenes Haardhed.

Og — denne Olding — har han ei været hvad vi ere; skulle vi ei vende hvad han er. O du, som saa stolt hæver dig af din livsfulde Ungdom, fortryllende Skionhed, usvækkede Styrke; betragt den Gamle; det er dit Billede, Naturen stiller for dit Øie. Du nærmer dig det hver Dag, snart ligner du det aldeles. Da søger du forgiæves, at erstatte hvad din Eigegjældighed i Dag nægter ham; og en faad Ungdom vil giengjælde din Foragt; ved dit Exempel indbyder du Andre, til at foragte dig. "Agt Manden i hans Afmagt", siger Spraks* Søn, han har og lært af sine Fædre.

Især den Gamle med ham du lever. Det var for dine Dine; for at opholde den Familie, du hører til, de brugte Tiid og Kraft. Den offentlige Agtelse, vi fordrer til dem, er en Gield, Selskabet skylder; det er et haderligt Ophold, det skylder sine Svage, der drage sig ud af dets Tjeneste. Hvor langt mere skylder du dem? Du, deres elskede Barn, som saae deres Haar vende graae under Arbeidet, hvis Frugter du samler? Hvor ofte vædede de din

* Spr. Billed. B. 8, 11.

~~Bugge med Omheds Taarer.~~ **B**ox mit Barn, sagde de, til dit og vort Hæd! Deres Omhue lignede deres Tale. Vilde du forlade dem, nu da de har dig allene til Støtte? O, de vare din Ungdoms Velgjørere, var deres sidste Dages Trøst! En ærbødig Hengivenhed udmærke din barnlige Kierlighed! See, deres rørte Sind betaler din Iver; deres Hjerter, henvisnede ved Aar, udvide sig og banke af Taknemlighed; de strække mod dig deres faderlige og moderslige Hænder; kom modtag Vidner paa deres Omhed, modtag deres Velsignelse! Forsømmer du i Dag disse heilige Pligter, i Morgen er det maa skee for skildigt, at opfylde dem; see, de vandre ilende til Graven, i Morgen skal frugtesløs Anger hegne den foragtede Natur i dit utaknemmelige Herte.

Saaledes er ogsaa Mangel af Ærbødighed mod Alderdommen betragtet i Bibelen, som en Forbrydelse mod den menneskelige Natur. Naar Esaias vil betegne Judas Forbrydelse, siger han: "Unglingen viser sig stolt mod Oldingen" *. See hvilken Plage Gud forkynder sit utaknemmelige Folk: en Nation skal staa op med dig, som ei agter Oldinger **. Og Herren truer med at glemme dem, fordi de ei havde Medlidenshed med Alderdommen ***. Saaledes indbyde

* Esaias 3, 5.

** 2 Mos. 3, 28, 50.

*** Regt. 4, 16.

gamle Nationers Exempler, Sædelighed, Agtelse for store Egenskaber, Menneftelighed, Tålnemthighed, et Blik til os selv, det guddommelige Ords Myndighed — Alt indbyder os til at øve hiin Pligt: Staae op for de graae Haar og hædre den Gamle!

Dog, Mange vide det vel, men gjøre det ikke. Du føler Oldingens ærbørdige Karakter, beundrer Bibelens Forskrifter, holder Lobtaler over dem, som bleve gamle i Dydens Tieneste: og dog ere der Mange, som ei vilfe Alderdommen Opmærksomhed og Erhødighed. See, den unge Verden, hvor den staaer med sin ranke Væxt, hvor den med stolt Tillid stuer ned til de Gamle, Nar og Sorger nedbøiede, istædenfor at vilfe sig i Samtale og Sæder, prydede med Beskedenhed, Forsigtighed, Føielighed. Hvor ere de, som i hushelligt Liv vilfe den Opmærksomhed, deres Karakter, deres Svaghed fordrer? Ja, til Skjendsel for Mennefteligheden, har man seet, vanslegete Børn glemme de ædle Gamle, som gabe dem Livet, graadige efter Arv tælle utaalsmodigen de Dage, de endnu have tilbage; Andre føre de Graae hærbede Skjendsels og Smertens Wei til Graven.

Rædsel og Medlidenshed giennemstrømme mit Hjerte og jeg finder Aarsagen til Mangel af Agtelse for Alderdommen i de herskende Sæder. Man agter ei sande, varige Egenskaber, men et glimrende Ud-vortes, ubetydelige Talenter. Agtelse for Alderdommen forudsætter Opmærksomhed for det Ansæm-

dige i Selskabet; men er ei din Kierlighed til Adspredelser den herskende Lidenstkaab? Agtelse for Alderdommen forudsætter en Opdragelse, der vænner Ungdommen til Lydighed; men er den faderlige Myndighed ei det første man iler med at afkaste, trodsende Alder og Fornuft? Man seer Skuespil, der burde være Skoler for Dyd og Ansændighed, og Gædre fremstilles som uansændige og foragtelige; Børn, der spotte og haane dem. Oldinger viises latterlige, taabelige, lidenskabelige; Ynglinger forene sig for at giække og bedrage dem. Saaledes fremstilles Oldinger lastefulde, og saaledes fordærves Karakter og Sæder. Ungdommen vænner sig til, at see blot Taabelighed hos Oldinger, og mislede af denne Mening forjages sønlig Erbødighed og Agtelse for Alderens Svagheder. Maatte dog offentlige Forestillinger forene sig med hver Huusfader, hver Ungdomslærer, for at indgyde Ungdommen bedre Eglelser! og ofte tilraabe den Herrens Ord: Staae op for de graae Haar og hædre de Gamle!

Dog ogsaa Oldinger have deres Pligter at opfylde. Oldinger! jeg taler til eder med Salomon: Krolies graae Haar med Ære, da maae de samles paa Rettskaffenheds Vei *. Jeg gienkalder eder Pauli Bud: **: Oldinger

* Ordsp. 20, 29.

** Tit. 2, 2.

være maadeholdne, alvorlige, vise, faste i Troe, Saab, Kierlighed. For at vordre agtede af Andre, begynder, at agte eder selv. Naar I klage mod Forsynet, ere misfornøiede, utaalmodige, vrantne, da paalægge I Andre en Borde, hvis Vægt falder tilbage paa eder selv. Agter eder selv, hersker ei myndigen over Ungdommen, som er om eder, men leder den med Fornuft; paastaar ei, eders Meninger skulle være Love for Andre; foragter ei Sandheden i Ungdommens Mund; Uobdenhed og Fordomme hænge stundom ved Alderdommen; Forstand modnes stundom for Aarene. En hæderlig Alderdom er ikke den, som haver lang Tid, men Klogskab er de rette graae Haar for Menneskene; og et ubesmitet Levnet er den rette Alderdom *. Agter eder selv: ved eders Affaldighed jager ei efter Ungdommens faade Sæder, frastiger eder ei eders Alders Værdighed; hænger eder ei fast til Verden, som forlader eder. Agter eder selv: flyr flette Sæder, ireligiøse Taler, Laster, der føre eder i Dødens Arme. Da ere graae Haar ei Vrens Krone. Ved Alderen vorder Dyden mere ærbødig; Lasterne viser sig aldrig sælere end hos Oldinger; det er som den banærer en Helligdom, hvis Majestæt bør være ukranstet. Men hvilket herligt Syn: en Mand, hvis flette Alderdom liig en klar Dags sidste Straa-

* Wiisd. B. 4, 8, 9.

ler, fornyer Mindet om et heelt Livs Rettskaffenhed; Religionen beriger ham ved Naturens Armod. Hans Stets Munterhed forklaret ved hans ærbørdige Afsyn er et Sienskin af hans nyttigen fuldbragte Liv, en Glæde, der omkræaler ham fra den bedre Verden, til den han nærmer sig. Han kommer til sit lange Livs Grændse, kronet med Død, styrket ved Fromhed, ledsaget af Menneskers Agtelse. Naatte Menighedens Oldinger vise sig agtsværdige ved deres Livs Rettskaffenhed som ved dets Længde! Ungdommen ære dem, undervises ved deres Exempel, dyrke de Dyder, som kun lønnes ved en lykkelig Alder! Enhver opfyde sine Pligter; og i hver Alder, naar Gud byder, være dannet for Evigheden!

Saa iler da hen, I mit Livs saa og misfomme Dage til Alderdommen! Lad mig bruge mine Aar; bære engang de graae Haar med Ære! Lad mig som Olding sive frimodig hen paa mit henrundne Liv, og til min Grav! Styrket ved Troen paa en bedre Verden, o, du mit Livs Fader og Herre! Kal da din Tiener fare herfra i Fred! Amen.

Opmuntring for Ungdommen, der sukker under tunge Aar.

Det er tungt i Livets Foraar, da Sundhed og muntert Sind og deeltagende Jevnaldrende indbyrde til Hjælp og Glæde; det er tungt da at savne, hvad man i disse Aar med saa megen Høje synes, at kunne vente; saa tungt, at Væie, Træng og Lidelse skal opfylde med Kummer det Hjerte, der saa tillidsfuldt, haabede Kryd. Og dog er det ikke usædvanligt. Erfaring lærer os at kende mange, hvis Livs Morgen var mørk og stormende. Men lad os ikke glemme det; ikkeielden fulgte paa en mørk Morgen en klar Dag, en rolig Aften. Ja, min unge, lidende Ven! dine retfærdige Klager have ofte rørt min Siel til inderlig Medlidenhed, ja til veemodig Medlidenhed, fordi den Glædeielden undtes mig at have dem ved virksom Hjælp. Naatte det lyffes mig, at overtøye dig om Forsøynets Wiisdom og Godhed i alle dets Forøffer, og viise dig Fordelen af dine Lidelser! at de skulle endog vørde Velgierninger for dig! Erindre dig at du allerede ofte modtøg

uventet Hielp, tit har du med rørt Hierte og taf-
nemlige Taarer seet din Nød lindret! Lad dine Er-
faringer komme mig til Hielp, naar jeg vil søge at
opløse hos dig det Forsæt, aldrig at hensynke til
Modløshed og utaalmodige Klager!

Du vil tilstaae mig, at alle dit Livs Begiven-
heder hænge sammen, skönt du ikke altid kunne see
hørdan; du vil tilstaae, hvad der nu skeer, kunde
ikke skee, naar der ei først var foregaaet noget an-
det, at vore nærværende Omstændigheder indeholde
Sæd til Fremtidens Held, at intet i Verden bliver
uden Følge: din nu værende Tænke- og Handle-
maade er afhængig af dine tidlige Leveaar; det, du
da oplevede, nød, leed, virkede, maa have Indflyd-
delse paa det, du nu tænker, nyder, lider, virker.
For din Character og din Tænkemaade er det ikke
ligeegyldigt under hvilke Omstændigheder Ungdommens
Dage henrunde for dig. Den Trang, Nøie og Li-
delse, med den du maatte kæmpe, maa have Følger
for de senere Leveaar. Og nu paastaaer jeg, det er
gode for os, naar vore tidligere Aar ikke ere saa ud-
vortes lykkelige, som vi maaske ønskede. Hør mine
Grunde!

Er Nøie og Besværlighed tidligen dit Lod, saa
bevares du derved for mange Feil og Udsævelser.
Grundsætninger for vor Wandel bringe vi ikke med
os til Verden, og om end andre lærte os dem, saa
mangle vi dog ofte den gode Villie, redelig at følge

dem. **Mennesket behøver** derfor Tugtelse og Besværligheder, for at vænnes til det Gode. Betragt Unglingens Stilling, som eier meget og ikke hindres i at tilfredsstille sine Ønsker, ham Gudsel og heldige Forbindelser kienkede betydelige Fortrin. I Liden-skabernes Aar træder han frem paa en Bane, der er ny for ham og saa let fortryller. Han bliver søgt, Mennesker, der kiule deres Egennytte under Venstabs Dragt, ile ham imøde; den Uerfarne kien-der dem ei; de udstrække tjenstfærdige Hænder for at lede ham til Nydelse og Fornøielse. Under deres Forstillelse synes de saa indtagende, synes kun at aande Velwillie; de sidste faderlige Formaninger mod forførende Selskaber, den Forsigtighed, der raadedes ham, veed de at bortvende fra sig til andre Perso-ner og Stienstande, og den endnu uskyldige Ungling holdes i Snarer, der tidlig drage ham med alle hans skionne Anlæg i Afgrunden.

Men om han end har Klogskab nok til at kien- og slye den falske, forførende Ven, kan han da altid beherske Fienden i sit Hjerte? Han, der har Midler nok for at tilfredsstille sine Ønsker? Vil han ikke snarere følge sin Liden-skab end sin Pligt? Han er vant til, intet at nægte sig selv, og kan ei tagttage Afholdenhed, som falder den gode fattige Ungling saa let; kan ei nøies med ædle Mænds Bifald, som er dennes Stoltshed.

Pragt og Dødselighed forskaffer ham Mængdens Beundring; skionne Klæder aabne ham Udgang til glimrende Selskaber. Ere nok, tænker han; og glemmer, at vorde ærværdig ved Flid og Duelighed. Sørgende for at give Legemet yndig Seilling og smagfuld Dragt forsømmer han at sætte sin Siel i Arbejde, forhverve sig Kundskab og Brugbarhed for Livets Forretninger.

Tænk end videre, min unge, uheldige Ven, hvor Uafhængighed, den Alle ønske og Kaa vilde klogt at benytte, hvor denne Uafhængighed let henriver til vilde Udsævelser, til at overskride alle Grændser, til at afstøje al Orden i borgerligt Selskab, styre nyttigt Embede som utaaelig Evang, og blive stib-
findet uden at paa klogere Venners Raad.

Den Ungdom, der ikke lærte at adlyde, forstod ei siden venligen at befale, Mennesker af ringe Stand, betragtede han som afhængige af sig, pligtige, at adlyde hans Vink: og deraf fulgte tyrannisk Haardhed, Uretfærdighed, bydende Egenindighed, under hvilken Undergivne i Fremtiden maa lide.

For Penge, praler han, kan han have Alt; altsaa er han ingen forbanden; derfor agter han Penge for høit, og engang formaaer hele Menneskehedens Taarer ikke at udvide Snierens — som det tilbedte Guld — haarde Hjerte. — Ja Rigdom og Held i Unglingens Haand fordærbe Hjertet og Sæderne, lede let til Udsævelser: Derimod fattigdom,

der trykker mange **Unglinger**, holder dem tilbage fra Udsøvelser. Du kiender ei Navnet paa de giængse Forlystelser, og ei de Steder, der ere farlige for gode Sæder. Dine uheldige Kaar indskrænke dig til et lidet Selskab. Dyd og Flid er din eneste Anbefaling, og hvo der er din Ven, er det vist af rene Hensigter og bestandigen. Du kan i dine maadelige Kaar tilfredsstille din Videlyst og samle Kundskaber; til dig nærmer sig ingen Smigrer; Armod undertrykker Ungdommens Letsind, gjør dig tidlig alvorlig og forsigtig, din ringe, men sunde Koft hårder dig til Arbejder, den forkiælede Rige stielver for.

Udeluft fra dyrt betalte Fornøielser, søger du nødvendig Forfriskelse i Naturens Moder; Skid; med uskyldigt og fromt Hierte vender du styrket tilbage til din Gierning.

Lit maatte du søge og ofte modtog du Hielp og Understøttelse hos andre Mennesker; desto mere beskedent og anstændigt blev dit hele Forhold; desto mere søielig og tjenstfærdig mod andre; desto mere opmuntres du til at forsikre dig ei blot Understøttelse, men ogsaa Agtelse hos dine Velgiørere, der lægge Mærke til dig. — Kiender du selv af Erfaring Menneskehedens Nød og Elendighed; hvor vil da dit Hierte udvide sig til Medlidenhed, til virksom Deeltagelse, hvor let aabne sig for trofast, smt Venstabs! Du vil ikke vende dig kold bort fra den Ulykkelige; du vil aldrig grusomt udpresse en menneskelig Taare.

~~Jeg tror du finder min~~ Forestilling sand, at Rigdom og Lykke forføre ofte uerfaren Dugling — thi jeg nægter ikke der gives Undtagelser — til Fæll og Udsøvelser; og Uheld og Armod lede ofte til de modsatte Dyder. Og lad denne Tante gøre dig mere tilfreds med din Skiebne. Seer du, hvor du heldigen undgik mange Fæll, blev skaanet for mange Griskelser, forbedrede dit Hierte, saa maa du med roet Siel erkiende din misfomme, tunge Skiebne for en sand Belsignelse.

Men du bliver ogsaa ved tunge Kaar opmuntret til at danne din Forstand og dit Hierte. Hvo der tænker rigtigt, dommer fornuftigt, elsker det sande Gode, er Herre over sine Begierligheder og Lidenskaber, den er et dannet Væsen; han er og bliver hvad han skal være og blive. Men hvor mange Hindringer møde her den Rige og Lykkelige! Hvo af eder vil meest anstrænge sine Kræfter for at berige sin Forstand med Kundskaber? Han, der roligt nyder den efter Forældre arbejdede Formue og et inddøbses i uvirksom Slummer; eller Du, der trues af Mangel, der slet ingen Udvei seer til Livets Ophold, uden din Glid, dine ved den indsamlede Kundskaber? Han, som ved Forældre hævedes til Ære? eller Du, som allene ved egen personlig Fortieneste kan haabe at hæve dig af din Ringhed til nogen Anseelse? du, har ingen mægtig Understøttelse, ingen Belyndere, du maae først fortjene dem;

dit Udkomme berøber paa din Glib og dit Forhold, og nu maa du bruge alle dine Kræfter, for at lære, nu griber du hver Leilighed for at danne dig; den Kunst, den Haandtering, den Videnskab, hvormed du vil fortjene dit Ophold, er nu Gienstanden for dine Sorger, dine Taarer og Bestræbelser. *Han*, der som Barn blev smiggret af saa mange Menneſker, og derved saa let blev forføngelig og ligegyldig for andre? eller *Du*, som alle behandlede som et Barn, saalænge du var et Barn, og som maa anſee alt hvad du er og har for ufortiente Begieringer? *Han*, som daglig kunne vælge blandt Fornøielſer, og over dem saa let glemte ſin Beſtemmelſe: eller *Du*, som blot fandt Trøſt i din Glib og det Haab, at du éngang efter beſværlig Anſtrængelſe ſhulde komme til Maalet? — Hos ham opſtaaer ſelden en alvorlig Tanke; Menneſket kommer ikke ret til ſig ſelv; Beſiddelſe og Nydelse af udbortes Fortrin og Goder gior at han glemmer ſin indbortes Armod, ſin Aands Fornødenheder. De bedragende Billeder, der omſvæbe ham, ſtiule for ham hans ſande Lykſalighed. Hos ham kan Fornuft og Samvittighed ei komme til Orde; og hvor let henſynſter da Menneſket til dyriſt Sandſelighed!

Men du maatte ved dine Raar nægte dit Herte mange Onſker, undvære mange Fornødenheder, indſtrænke dine Begierligheder; og ſaaledes lærte du Selvfornegtelſe, Maadehold, Noiſomhed. Og

hvor meget er Vand og Sierte ikke dannet hos den,
 der har lært at være maadeholden og nøjsom! Ved din
 tidlige Kamp med saa mange Besværligheder; ved
 bestandigt Arbeide og Anstrængelse, ved Opoffrelse
 af saa mange et Dufte, er du hærdet til Arbeide,
 Anstrængelse og Selvfornægtelse, som din tilkom-
 mende Stilling saa tit vil fordrø af dig. Mange
 Forretninger i det menneskelige Selskab ville savne
 Arbeidere, naar der ei gaves unge Mennesker, som
 tidligen vare bleodne fortroelige med ubehagelige Sø-
 lleser, og der har du endnu en Grund, der viiser
 dig Armod som en Velgjerning, naar du seer hen
 til din Bestemmelse; en Velgjerning, ei allene for
 dig, men endog for Verden.

Og hvor mange udmærkede Mennesker i alle
 Lande og til alle Tider, kunne jeg nævne dig, som
 vandrede den samme tornefulde Bane, og paa den
 opnaaede den høieste Ære, den nyttige Indflydelse
 paa deres Samtidige? Mange Lærde af lyse Kund-
 skaber havde ikke indsamlet disse kostelige Skatte,
 naar de ei som Dreng og Ungling vare tvungne til
 at udvikle og bruge deres Sielskræfter, for ligesom
 af sig selv, at udarbejde en Eiendom, der kunne
 forhverve dem en passende Plads i det menneskelige
 Selskab. Manges Konstner havde aldrig bragt det
 saa vidt i sin Konst, naar hans Læreaar, ei havde
 været Lidelses Aar. Manges brav, ordentlig Mand
 var aldrig bleven, hvad han er, naar streng Opsyn

ei havde dannet ham. Mangen Mand samlede under egen Forlegenhed den Erfaring, hvormed han nu leder andre. Lad disse Betragtninger oplive dit synkende Mod. — Disse Besværligheder vare Sæd for den modnere Alder, da bære de Frugter for dig og det menneskelige Selskab.

Dog for at vorde nyttig for Verden behøver du ei allene Kundskaber og Duellighed, men du maa være vant til utrættet Virksomhed, maa vide at fikke dig i andres Luner, Særheder, Lidenskaber, være en blid, beskeden deeltagende Menneskeven. Og Ungdommens misfomme Aar maa danne dig dertil. Hvo der sad i Lykkens Skind bliver det sielden. Han kyer al Anstrængelse; han har for lange nydt det ledige, roelige Livs Glæder. Lykken har gjort ham egenfindig, trodsig, overmodig; og i hvilket menneskeligt Selskab vil han passe? Hvor ofte vil han forstyrre dets Ro, Orden og Fred, og afbryde Forretningernes Gang? Han, der ei kender Kummer, ei veed hvor Foragt, Armød, Smerte trykke, hvor sielden er han istand til rigtigheden at bedømme de Lidende, omgaaes dem venligen, hjælpe dem som han bør.

Men du, der alt i dine tidlige Aar, maatte fikke dig i andres Luner, naar du ville finde Ophold, som ofte erfarede Modgang og Fornærmelser, Armød og Næringsforger, du, som kun ved utrættet Virksomhed naaede Maalet for dine Ønsker, af dig venter

man ~~Sorfe~~ ~~til at opfylde~~ ~~tunge~~ Pligter, du veed at fikke dig efter andres Onsker og Særheder; du forstaaer rigtigere at bedømme, deeltagende at omgaaes, virksom at formilde dine Medmenneskers Lidelser og sørge for deres Beste! Ved de Lidelser en Joseph fra spæde Alder maatte taale blev han Egyptens duelige, velgiørende Minister; ved de Sienvordigheder, en David tidligen kæmpede med, blev han den gode Konge, Folket endnu efter Aarhundrede prisede! Og saa lærer Erfaring, de bedste, meest velgiørende Mænd, levede ei i Ungdommen i Overflod og Lyfsens Glands, men de maatte taale meget, erfare megen Møie og Besværlighed.

Endeligen vil dit fra Ungdommen maasomme Liv aabne din Siel for oplyst Gudsfrøgt og Tillid til det guddommelige Forsyn. Ikke er det min Vaarsand, at den lykkelige Ungling, ei kan være og blive et godt, fromt Menneske; Erfaring fremstiller jo saa mange Exempler herpaa. Dog neppe gjør Religionen det dybe Indtryk paa hans Hierte; den bortspøges saa let i hans Selskaber af saa kaldet Smag, og ved Tønen i hans Mode-Lectyre. — I Besiddelse af alt hvad hans Hierte onsker, synes han ei, at trænge til den Guds Kierlighed, der allene kan velsigne. Hans Livs Udspreddelser lade ham mindre Tid til at høre sit Hierte til den Evige, erindre sig sin Afhængighed af ham, have Tillid til hans Forelses i Fremtiden. Religionens milde Trøst, den Kræfte

den meddelelſe, har han aldrig følt; thi han var aldrig i den Forfatning, da den kunne ytre ſin velgjørende Indſpydſe paa ham. Saaledes har Religionen i hans Øine mindre Værd.

Men nu, du, mindre lykkelige Ungdom! der under tunge Kaar, nedtrykt af mange Sorger, betræder din torneſulde Bane, der taber ſig i den mørke Fremtid, bekymret for at finde en Støtte, hvor gierne modtager du ikke hver Gave fra det alt med Viisdom og Godhed ledende Forſyn. Og naar du har forſøgt, ſaa vil Fornuft og Religion, og dit eget, med ſaa mange Sorger betyngede Liv, viſe dig ſaa berøieligende Spor af den evige Viisdom og Godhed, og i dem Grunde til Haab for Fremtiden. At du under Trang holdtes ſtadesløs ved andre Fortrin; at du fandt Deeltagelſe og Hielp hos Venneſter; at du, der ei vidſte, at tilfredſtille den kommende Dags Fornødenheder, ofte ei engang Aftenens Sorger, dog fandt Ophold og Pleie; var din afmægtige Faders vaagende Forſorg, til den du nu vil overlade dig med mindſkrænket Tillid. Ja, Gud, Gud, er dit Haab paa Livets ſtormende Hav. Han forlader dig ikke ved redelig Gliid og Retſkaffenhed; han leder dig, ſom en Fader ſin Son, giennem Livets gaadefulde Skiebner. O, ham maa du elſke, helſige ham dit Hierte og dit Liv.

Ved ſlige Erfaringer, med ſligt Sindelag frydes du ved Tanken: at du ei var beſtemt til ſaae

maafomme Dage, men for Evigheden; hvor du ganske skal erkiende Wiisdommens kjerlige Forelser, der skal lønne dig for hvert opoffret Onske, for hver Kamp i Dyd og Hengivenhed.

Du, min unge Broder og Søster, der saa tidlig kæmpede med Livets Møie, lad den opmuntre dig til at opløse din Forstand, forædle dit Hjerte, danne dig for din Bestemmelse. Vagt dig for de Feil, der saa let indtage Mennesker under tunge Kaar: Sierrighed og Løvhed; Misundelse mod Lykkeligere; Mistroe til høiere Stænder. Lær i Lidelsernes Skole Taalmod, Selvfornægtelse, Arbeidsomhed, Maadehold, Tillid til Gud! O, om du leed saaledes, saa har du Styrke til at bede med barnligt, tillidsfuldt Hjerte:

Fader! du velsigner os, ogsaa da naar vi klage over dine haarde Forelser, ogsaa da, naar vi troe, du har glemt os! Tilgiv vor Svaghed, der vaklede paa den Vej, du førte os! Tilgiv vore Klager, i Mismods Stund! Et Blik til dig gibe os atter Styrke, og med Tillid til dig fortsætte vi rolige vor Vandring! Thi Herren har gjort og vil gjøre alting vel.

**Rogle Bibelsprog, som meddele Raad og
Trøst til Ungdommen.**

Dauids Psalme 73. 28. Men jeg tænkte, det er mig godt, jeg holder mig nær til Gud; derfor sætter jeg mit Haab paa den Herre, Herre, at fortælle alle dine Gjerninger.

Dauids Psalm. 110. 10. Herrens Frygt er Viisdoms Begyndelse.

Dauids Psalm. 119. 9. Hvormed skal den Unge holde sin Strie reen? derved, Herre, at han holder sig efter dit Ord.

Salom. Ordspr. 23. 22. o. følg. Adlyd din Fader; og foragt ikke din Moder, naar hun bliver gammel. Køb Sandhed og sælg den ikke, samt Viisdom, Tugt og Forstand. Min Søn giv mig dit Hjerte; og lad dine Øine bevare mine Veie!

Salom. Ordspr. 16. 16. At købe Viisdom er bedre end at opgrave Guld; og at købe Forstand er bedre, end at samle Sølv.

Salom. Ordspr. 22. 1. Bedre at vælge et godt Navn end samle stor Rigdom; Gunst er bedre end Sølv og Guld.

Prædik. 4. 13. Bedre er et fattigt Barn, som er viist; end en gammel Konge, som er en Daare.

Præd. 12. 1. Tænk paa din Skaber i din Ungdom, førend de onde Dage komme, og Aarene indfinde sig, om hvilke du vil sige: de behage mig ikke.

Præd. 11. 9. Glæd dig, du Unge i din Barndom, og lad dit Hjerte være vel tilmode i din Ungdoms Dage; men viid dog, at for alt dette skal Gud føre dig for Dommen.

1 Timoth. 4. 7. 8. Men flye de vanhelige, Kierlingagtige Sæbler; derimod søg dig selv til Gudsfrygtighed. Thi den legemlige Øvelse er nyttig til lidet; men Gudsfrygtighed er nyttig til alle Ting, og haver Sjættelse for det Liv, som nu er og for det tilkommende.

2 Timoth. 2. 22. Flye Ungdoms Begieringer; men jag efter Ketsfærdighed, Tro, Kierlighed, Fred med dem, som paa kalde Herren af et reent Hjerte.

Hab Agtelse for Barndommen.

Hab Agtelse for Aldrende, for Oldinge, men ogsaa for Børn, for dem, som begynde Livets Vandring, hav Agtelse for Barndommen. Ord, som Viisdom udtalte; Ord, som borde præges i Fædres og Modres Hjerter, i alle Læreres, ja alle Børnes Hjerter; Ord, som med gyldne Bogstaver borde skrives i alle Huse.

Som det menneskelige Hjerter glæder sig mere ved det friske Foraars Liv, end ved det henvisnende Efteraar; saa bliver man saa muntert stemt i de Børns Kred, hvor friske, yndige Spirer udfolde sig paa Menneffeslagts gamle Stamme. Der see vi Livet i fuld Virksomhed, dets Blomster ere ei smittede af nogen Lidenfkap, dets Kraft har Jordens Storm ei knækket. See, det venlige Barn kommer os imøde uden nogen Fordring; det nærmer sig os med Tillid, thi det er ei fluffet, ei frænket af Menneffer, det venter intet ondt af dem; det kender ei Verdens Nød og Farer, derfor frygter det Intet; lever sorgfrit og muntert — Kredens yndige Villed. Derfor opliver Synet af Barnet en velvillig Tølelse; vi see det med Glæde, til det bøier det ufordærbede

Hierter sig denligen; og ofte, naar vi forstemte og mismodige træde ud af Livets forvirrede Kredse, finde vi blandt glade opblomstrende Børn atter det muntre Sind og stille Sielsfred. Ja, Børn skienke os Glæde; nu vi ville ikke oversee, ikke foragte den Mindste blandt disse Smaa.

Har Agtelse for Barndommen: af den vente vi Belønning for anvendt Gliid paa dens Dannelse; den vil yde os Siengield for den Omhue, hvormed vi vaagede for dens Vel; den skal vorde en Ven i Nøden, en Støtte i Alderdommen, en Ven i Døden. Fædrelandet skal glæde sig ved den; den skal forsøge dets Kraft, befæste dets Ære, forhøje dets Velstand; og Mennekeheden fryder sig ved den; thi den vil bidrage til at tilfredsstille dens Fornødenheder, forsvare dens Rettigheder, forjage Uvidenhed og Løst, formindske Lidelse og Elendighed. Med glad Haab see vi til de Frugter, den engang vil bære.

Seer jeg den fiere Barndom, da fremstilles mit Lids Stille, lyse Morgen; da giennemvandrer jeg i Anden min tidlige Ungdoms skionne Land. Da havde alle Livets Blomster deres friske Ynde, og tilduftede mig reen Vederquælgelse; de vare ei viden under Middagsheden; Drengens Isse dækkedes af de fulde, brune Lokker, som Livets Vinterstorm nu har bleget og afkrystet. Da var Livet en munter Vandring, Verden et fredeligt Rige, fordi stille Fred boede i eget Herte. Derfor ligger Barndommen

som en stille Helligdom bag ved os, og derfor mindest vi saa gierne de tidlige henlevede Dage.

Hav Agtelse for Barndommen, thi i den bør Fornuften dannes; ved den ere vi beslægtede med Gud, ved den betegne den Uendelige Menneſket som sit Billede; men den ligger ſtult som Spire i den barnlige Siel; ved Opdragelsen vaagner den til Selvbevidsthed, og i kraftigt Liv ſkal den beherske de sandfelige Drifter og Begierligheder, Aanden ſkal hyde over Riødet, og det naturlige Menneſte vorder gudeligt. — I Barndommen dannes Hiertet: Gud gav ſine Børn fri Villie, en herlig Evne, en underfuld Evne til ſelvſtændigen at gaae ſin Vane, og med fri Beſlutning beſtemme ſig for det Gode eller Onde; her maa nedlægges en hellig Kjertlighed til det, ſom er Ret i det aabne Hierte; ſædelt Kjæleſe maa vækkes og næres, med from Frygt maa den fyldeſ for Guds hellige Stemme, der taler i vort Indre ſom evig glædende Lov, og ved Hvælſe styrkes Villien, at Menneſket griber det Gode og Sande og Rigtige, og gaaer frem ſom den Provede og Erofaſte af Kampen mod Sandſelighedens og Forførelſens Tillokkelfer.

I Menneſkets Bryſt nedlagte Gud Aneſe om Forbindelſe med en uſynlig, himmeſt Verden, og om hans Kalb til uødeligt Liv; for ham er Himlen aabnet, naar han erkjender, han er en Gæſt paa

Jorden, og at hans Hjem er hilst; og dette Guds Rige hører Børnene til, for det bør det dannes; det Himmelske skal udvikle sig i den jordiske Skovdragt; det Udsdelige i den dødelige Natur. Jeg seer disse Anlæg, disse Evner, hos den barnlige Alder og agter den.

Den barnlige Aand lader sig let danne, det barnlige Hjerte er aabnet for det Gode, som for det Onde. Aanden maa gives Næring, Hjertet dannes for Tro og Dyd. Her er et stort Arbejde at udføre, oplivet af et stiont Haab: Kierlighed og Taknemlighed lønner os, og vi skulle glæde os, naar de rene Hjertes have dem til Gud og til Himlen. Fædreslandet kan blomstre ved frugtbare Aagre, ved Handel og Virksomhed; dets skønneste Blomster, dets største Lykke er dog Indvaanernes aandelige Kraft, sædelige Wandel, oplyst Gudsfrugt. Heri bestaaer dets sande Storhed, om end dets Grændser ere indskrænkede, dets Magt liden, dets Krigsmagt ei frygtelig; det er riigt og stort, naar den barnlige Alder fandt i dets Skid Planteskoler for Vidbdm og Dyd.

Lader smaa Børn komme til mig, saa talede den vilse Lærer, at jeg kan velsigne dem. Ja, vi vilde føre vore Børn til Jesum, til hans Lære, hans Exempel. Vi vilde i Børnets Siel oplive Tro paa Gud og, Kierlighed til Gud; det maa erkiende sin Afhængighed af Gud, føle Længsel efter ham, efter en høiere Verden, efter Himlen. Vidste I ikke,

siger Jesus i alle Børns Navn, at jeg maa være i de
 Forretninger, som ere min Faders? For det barn-
 lige Sind er Alt undersøgt, og som Underfuldt
 behageligt. Meget tabes i Fremtiden og bliver for-
 skaellig Anstuelse; men Meget bliver tilbage; Men-
 neskets Indre er og bliver religiøs, troende, kjerligt.
 Moderens fromme Sind tænder i Barnets første
 Livaaende Gudsfrøgt. Hun folder Barnets Hænder
 og klader det bede, og af Diendes Mund for Herren
 beredet sin Loosang: Faderen samler sine Børn
 om sig, viiser dem Guds herlige Skabning, den op-
 rindende og dalende Soel, de utallige Stierner, der
 tindre i den mørke Nat og den spæde Blomst; viiser
 dem hvor stor, hvor god Gud er, og tilbeder ham
 med dem af Hjertes Følge. Læreren leder Barnet
 til det gamle og ny Testamente, hvori Alt leber,
 hvori Gud taler, handler, straffer de Onde, belønner
 de Gode, og aldrig forlader den Retfærdige.

Barndommen følges Agtelse; thi denne Ufkyd-
 digheds Alder fremstiller et yndigt, behageligt og
 lærerigt Syn; den giver os et Ønsker paa Ørigs-
 tighed, Ydmyghed, Lærvillighed, Tillid, derfor frem-
 stilles den af Verdens Frelser, at vi skulle stræbe, at
 efterligne den. Børn møde Ulykkelige, og deres inder-
 lige Deeltagelse er et Ønsker; de vorde elskede og
 deres Ydmyghed, deres Taknemlighed er et Øn-
 sker; de kastes paa Sygeleiet: o, hvad lære vi ikke

ved deres Taalmod, deres Sagtmodighed, deres himmelske Venlighed, og naar de fiende Alles Fader — ved deres stille Hengivenhed. Og jo mere vi vandt ved dem, desto mere ville vi agte dem.

Dog Barnets gode Anlæg kunne let svækkes og forsvinde! Nærvaagenhed og Forsigtighed bevare det for onde Exemplers Indflydelse og Lasters Smitte! Vi ville vogte os, at vi ei forværre Naturens skønneste Værk ved Uagtsomhed eller Ligegyldighed. Hav Agtelse for Barndommen: tillad dig aldrig i dets Nærvarrelse at sige eller foretage Noget, som kunne efterlade skadeligt Indtryk paa dets Forstand og Hjerte; hellig være dig Blufærdighedens milde Rødme, undergrav ei Undseelighedens levende Høielse! Kunde vi kaste et flygtigt Blik i den sønlige Historie om mange Ulykkelige, hvis Kraft Lasten bentærer; bedrøvede ville vi læse paa mangt Blad, hvad et forgiftende Søn, hvad ubesindig Tale virkede paa den antændelige barnlige Siel! At de ville betænke det, de letfindige, snakkesyge Væsener, der roese dem i Barndommens Nærvarrelse af deres Ungdoms Daarligheder! At de ville betænke det, som med en udsvævende Indbildningskrafts Pensel tegne et Maleri, som deres unge Brødre og Søstre pleie at kigge, ei med Penge, men med deres Siels Renhed!

Hav Agtelse for Barndommen: leed den ikke forsærligen i Wildfarelse, tillader eder ikke en ubesindig Spøg, der kan fluffe deres ensfoldige Godtroenhed.

Selv i Ketskasnes alvorlige prøvende Samtaler om Religion og Dyd bør de Umyndige ei tage Deel; deres Blikke ere flygtige, deres Aander ustadige; Troen paa Religionens Lærdomme kunne let rystes, Støtterne for deres Dyd vakle, og da savnede de Styrke til at modstaae Laster, og tilfredsstille deres udbødlige Hands Trang.

De ere Medvandrere paa vor Bane, Deeltagere i vort Kald, Arvinger til vort Haab. Naar I træde i eders Børns Kredse, være det som traadde i et Tempel, som vare I blandt Engle, som maatte I ifstemme: Hellig, hellig er Herren, vor Gud!

Hav Agtelse for Barndommen: eders Lærdomme og Forskrifter være passende for den svage Alder; forener Skaansel, Taalmod og Overbærelse med vel overlagt Fasthed.

Hav Agtelse for Barndommen: betragt den et som en ubetydelig Skabning, vilis ei Egegysdighed eller Ringeagt for den. Lad den ei erfare Virkningen af eders onde Lune, eller heftige Vttringer af et bittert Sind. Skulder for den, saavidt muligt, det stygge Syn af voldsomme Lidenstaber; og naar de, uagtet eders Omhu endda blive Vidner dertil, saa benytter dette Indtryk, for at oplive i deres Hjærter Afstøje for det Onde.

Agter eders Børn, I Fædre og Mødre! og de skulde igien agte eder, være opmærksomme paa eders Ønsker, lydlige mod eders Stemme, Kierlighed

til Dyden skal spire tilligeme med Kierlighed til eder i
 deres Sieler. Ved Lære, som ved Exempel lede I
 dem paa Dydens Bane. I en Tidssalder, da megen
 Lestind og Sandfælsighed hersker, skal forstandige og
 fromme Forældres Værdighed virke levende paa
 Kierlige Børns bløde Hjerter, saa de vilde stride mod
 Fristelsen til det Onde og skulde seire. Sædelighed
 og Tugt i Forældres Bolig, sand Religiøsitet i Fa-
 millien skal bortfjerne Usædelighed, og den bevarede
 Ufkyldighed minde med Taknemlighed dem, som
 førte dem paa Sandheds og Retfærdigheds Vej.
 Den gode Gud skal føre dem giennem Livet. Rast
 alle dine Sorger paa ham, du ængstelige Moder-
 hjerte, der er saa bekymret for dine Små. Her-
 rens Engle beskyrme dem, om end din Kierlighed ei
 vaager over dem; frimodig kan du forlade dig paa
 den Allgode, som kiender og velsigner hver redelig
 Bestræbelse; dem han har skabt, vil han opholde,
 og sikkert give dem, hvad der kan tiene til deres
 Fred. Du maa ei græmme dig, bekymrede Fader,
 som med Frygt tænker paa den Stund, da Sønnen
 forlader sin Fædreboe, og sendes ud i den store, for-
 forskede Verden. Med taknemlig Kierlighed har du
 fængslet ham til dit Huus og til dit Hjerte. Har du
 plantet i hans Siel Hengivenhed for det Sande og
 Gode, givet ham visse Grundsætninger, ført ham
 venligen til at agte paa det alvidende Vidne til alle
 Foretagender: sat Mod, Fristelser ville nærme

dem, men den gode Gud vil vaage over ham, at han ei skal falde, ei forvandle din Glæde til Sorg.

Og vare nu redelige Bestræbelser forgiæves, formaaer den samme Moders aarvaagne Dø, den kierlige Faders Omhu ei altid at bevare Søn og Datter fra Forsørelse, vil vanartede Børn bringe dyb Hiertesorg i eders Hjerter og Bolig, — selv da ville de Ulykkelige ei fordømme eder. Eders Samvittighed skal trøstende tilraabe eder: giv dig tilfreds du lidende Fader og Moder. Herte! Du har virket, hvad der stod i din Magt for at lede dem, der betroedes dig paa Guds Veie; du underviste dem i Religion, øvede dem i Andagt i dit Huus, vænnede dem til Arbeidsomhed, havde dem under Opsigt, gav dem godt Exempel! Det er ei din Brøde, at Frugten faldt saa langt fra Stammen, at Høsten var ei efter Østte! Deeltagende Venner, og Alle, der kiendte din Retfærdighed, ville tale til dit Forsvar, naar du sørgende klager, naar du sælger bittere Taarer over dine uværdige Børns Uafnemlighed. Og engang skal Anger hos den i Elendighed dybt Sunkne, og ved Syndens Straf til Forbedring ledede retfærdiggøre eder. — Drager eders Haand ei bort fra disse Ulykkelige, stræber endnu at frelse dem, beder, Gud forbarme sig over dem; og ere eders Bestræbelser da ei forgiæves — hvilken Salighed for eder! I have atter givet eders Børn Livet.

Opmuntring for Syge.

Længt er det, at hense på sine Dage under Sygdom og Smerte; se de Sunde drive deres Forretninger og nyde deres Glæder, medens vi under Smerte og vedsvækkede Kræfter intet kan udføre, intet nyde. — Indsluttet i din Stue, maaskee fængslet til dit Leie gaae Dagene saa langsomme hen, og Nætterne, der udbrede Røe og Hvile over hele Skabningen, gienembaages sønsløse, til endelig dit vaade Die seer Morgenens grye; du slukker din Lampe og modløs begynder en nye, smertefuld Dag. Dit vaagnede du frisk og sund, og du syntes dog du feilede saa meget, du havde saa mange Ønsker — nu feiler du kun et, har kun et Ønske — Sundhed!

Modtag mine Opmuntringer og tag dem til Hierte. Maatte du med et taaleligere Sind lægge Bogen fra dig!

Jeg beder dig; vær taalmodig. Jeg veed vel, det er vanskeligt, at øve Taalmod, naar vort Legeme lider; naar vi smerteligen erfare, hvor skrøbelig den Hytte er, hvori vor Aand indsluttes som i et mørkt Fængsel; naar vi maa klage med Job: *

* Job, 7. 3. 9. 27.

"Mange misfommelige Tætter ere mig til-
 "deelte; naar jeg lagde mig, spurgte jeg:
 "Skal jeg ogsaa reise mig igien? Om Mor-
 "genen regnede jeg, naar det ville blive Af-
 "ten. Naar jeg tænkte: jeg ville glemme
 "mine Klager, og Sorgens Mine skal svin-
 "de, jeg vil være stille, saa maatte jeg atter
 "grue for mine Smerter." Jeg veed vel, det
 er vanskeligt, endog med Tillid til Gud, at vogte sig
 for Mistroe og Forsagthed; Menneket fristes saa
 let til at klage, blive utilfreds med Guds Regjering,
 og fortrædelig mod andre Mennekter. Dog beder
 jeg dig: vær taalmodig! hav Tillid til din Guds
 Wiisdom; ved Klager bliver din Tilstand kun sør-
 geligere.

Jeg bebrejder dig ikke dine Klager, som om de
 vare et Beviis paa et taalmodigt Sind. At klage
 er saa naturligt for et beflemt Herte; og den Sy-
 ges Taalmod bestaaer ikke i, at han bliver uden
 Ønske for at befries fra sine Lidelser; bliver ligegyldig
 for sin Tilstand; eller vel endog pralende, næg-
 ter sine Følelser. Men du skal holde fast ved de
 store Sandheder, Jesu Lære meddeeler dig; være
 levende overtydet om Guds Wiisdom og Godhed;
 Gud sørger for alt, hjælper gierne, naar det kan
 bestaae med hans høiere Hensigter og dit Bedste. Er
 du saaledes findet, da bliver din Siel ikke forsagt;
 dødler ikke Guds Veie, forsløder ei den tilbudne

Hielp, men er stille og haaber. Vist er det tungt,
 at vise Taalmod; men der gives dog Mennesker, som
 ved Religionens Kraft vare istand til at vedligeholde
 Hjertets Roe. — Bliver dog Gud ikke altid Fader,
 endog naar han leder os paa tornefulde Veie. Glem
 ikke ham, du skylder alt; Hengivenhed i den Algodes
 Villie er saa trostefuld; er den rigeste Kilde til salig
 Tilfredshed. Det er hans Villie, at jeg lider;
 hans Kærlig, at jeg henbringer mit Liv under Eyd-
 dom. Nu vil jeg overgive mig til ham; hans
 Villie er hellig; hans Wiisdom kan ikke tage feil.
 Jeg vil haabe paa ham, han veed hvad jeg lider;
 alle mine Taarer flyde i hans Kærværelse. Skulle
 jeg ikke drikke den Kalk, min Fader gav mig? Har
 du ei i de forbigangne Aar lært at underholde dig
 med den store Tanke om Gud den Altestedsnærvæ-
 rende? Du har havt saare mørke Timer, men hvor
 tit har du ikke maattet sande Digterens Ord:

Nær var min Hielpers høire Haand,
 Skjønt ei ham saae mit Øie;
 Snart Matten svandt og glad min Aand,
 Saae Frelsen fra det Øie.

Kald denne levende Kærlig, hvad du vil? den
 er dog en agtværdig Begierning, og maa gjøre dig
 Angestens Timer uforglemmelige, din Tillid til Gud
 skal seire over nedbøende Tungkud. Ja, naar vi
 tænkte paa Herren, saa blive vi trøstede. *

* Psalm. 119, 52.

Sikkert, har du ogsaa bemærket, at du under din Evgdømt er bleven et bedre Menneske. Din Siel er bleven renset for Daarskab og Korfængelighed; den er bleven forædlet ved Tillid, Dmtygelse, Sagtmodighed og Menneskekierlighed. — De syge Dage indbyde os til Ertentanke og Selvsprøvelse; de vorde os Viisdoms og Dydens Skole. Da opmuntrer vi til at kaste et prøvende Blik til det forbigangne Liv og roelig og upartist undersøge vort Herte. Hm Eensomhed, hvortil den giver Anledning, den kalder dig tilbage fra Livets Adspredelser, som engang ville have gjort dig Døden bitter! Du havde maaskee været henreven af Fordærvsens Strøm, du havde ved Sandfælsighedens Magt, ikke fundet Kraft til Modstand hos dig selv. Smerten var nødvendig, for at dæmpe dit Blods vilde Heede og vække dig af Sandfælsens Ruus. Nu fik du Anledning til at udforske dit Liv og dit Herte, og agte paa Samvittighedens Mindelser. — Hvor mange Dyder har du lært paa dit Evgelie! Med andre Glendige Medlidenhed, som viser sig virksom ved Kierlighed! Overbærelse med deres Svagheder, der saa ofte ere Følger af legemlige Lidelser og for saa vidt uvilkaarlige! — Betænkfulde og fromme Sieler benytte disse Opmuntringer; ikke fælden fandt man reneste Usskyld og Sielsgodhed hos Mennesker, hvis Liv i mange Aar vare en lang Lidelse.

Selve de lidelsesfulde Dage have ikke savnet

glade Timer; du havde maaskee Venner tilforn, og har under tungeste Prøver fundet dem troe. Du har vundet andre, som uden dine Lidelser ikke vare blevne dig hengivne; du er bleven een Siel med dem, og angreer ei, du ved dine Lidelser har tilkiøbt dig deres Venstabs.

Lettere bleve dig ogsaa dine syge Dage ved en god Samvittighed. Den giver os Trøst selv under de tungeste Lidelser. Den Almægtige er vor Ven, vi seer med et barnligt Blik til ham. Forsager end min Siel og forsvinde mine Kræfter, saa bliver du, o Gud! dog altid mit Hjertes Trøst og min Deel evindeligt. — Dine Kræfter kunne aftage, dine Smerter voxe, dog føler du dig salig, thi dit Hjerte er reent; med fast Tillid forlader du dig paa den Magt, intet modstaaer, og paa den Godhed, der forbarmer sig over alt; du har den glædeste Udsigt til en bedre Tilstand efter dette Livs overbundne Lidelser.

Glem heller ikke de øvrige tit lidet agtede og dog store Belgierninger i syge Dage: et beqvemt Leie; gode Mennesker, der pleie dig: og en fornustig Læge.

Det sunde Menneske, der tilbørlig kan besørge sine Arbejder, og efter Dagens afslagne Byrder lænse efter qvægende Hvile finder overalt sit Leie beqvemt; kan næsten overalt betroe sig til Sønnens Arme; de modtage ham venligen uden Ophold og qvæger ham velgiørende, saa han munter og styrket

atter hilser Morgensolen. Anderledes er det med den Syge; ofte længes han ængstelingen efter Søvnen; den gaaer ham forbi som en troløs Ven, hans Lemmer lide Smerter og føle dødt hvert ubehageligt Indtryk. Er det ikke velgiørende for dig, min lidende Ven! naar du ikke fattig og hjælpeløs, kan hvile dit smertende Legeme i en magelig Seng? Tænk dig den Fattiges Tilstand i syge Dage. Hvor mange syge Gamle, der elendige og hentærede snige sig om ved en Stab som Skygger, og endelig, synkende kraftløse, have i deres usle Hytte ikke det Ringeste, hvormed de kunne skaffe sig nogen Bequemmelighed; have intet uden et usundt Leie paa raadent Straae, hvor de henses de sørgelige Nætter, indtil Døden gjør Ende paa deres Elendighed. Tænk dig hen paa Krigens frygtelige Skueplads, hvor Menneskene rase mod hinanden som vilde Dyr; ak! hvor mange tusende ligge der kvælede paa den haarde, blodbestænkte Jord, eller sammentrængte i Felt-lazaretterne, berøvede alle Bequemmeligheder, kæmpende under grusomme Smerter med Liv og Død, indtil de endelig udaande deres Siel. Og du, der ved din Sygdom nyder Sengens velgiørende Bequemmelighed, skulle ei taknemmeligen erkiende denne Guds Velgiertning, at du ei var saa ganske fattig og trængende, at du dog i det mindste kunne give dine syge Lemmer denne Vederqvælgelse?

Og nu den Pleie og Hjelp, gode Mennesker

gløbe dig paa Sygdeligens — kan du glemme at paa-
 skønne den som Guds Velgierning? Den Sunde kan
 let hjælpe sig selv; den Syge derimod trænger til
 andres Understøttelse. Paa Smertens Leie trænger
 du til Hænder, der kunne bære og understøtte dig;
 til Hjærter, som yttre deres Deeltagelse; til Men-
 nesker, som indgive dig Mod og formilde din tunge
 Stiebne. Hvor lindres dine Smærter, naar Foræl-
 dre, Børn, Mage, Venner venligen pleie dig, op-
 muntre dit Sind med trøstende Tilstale. — Men om
 de omstaaende Venner ikke formaae at hjælpe dig, er
 det ikke dog Lindring for dig, at see deres deeltagende
 Hjerte, deres omme Bekymring, høre deres oprigtige
 Bønner til Gud om din Bedring? Er det ikke Lin-
 dring at see, hvor de eiste dig? Lad dine Lidelser ei
 gøre dig ufalsom for den Bistand gode Hjærter saa
 gierne yde dig.

Endelig — en god, forstandig Læge, hvilken
 Velgierning for dig. Gud har nedlagt mange læ-
 gende Kræfter i Naturen; Urter og Planter, vi tit
 agte ringe, fordi vi ikke kiende dem, skabte af Gud
 som virksomme Midler mod Sygdommen. Og nu,
 de Mænd, der anvendte deres Tid til Grandskning
 og Undersøgelse af de i Urter skjulte lægende Kræf-
 ter; der forstaae deres Sammensættelse; der kiende
 det menneskelige Legems indre og udbortes Dele,
 dets Rærver og Blodkar, alle de ædle Deele i Leges-
 met, deres Bestemmelse og Forretninger; der kunne

indsee Sygdommens ~~Uarsager~~ ; de Mænd, der have lært Sit tilgavns, der ere virksomme og samvittighedsfulde ved hvis velgiørende Hielp, Døden berøvedes mangt et Bytte, — kan du være saa letfindig, at du ei anseer disse Mænd for Guds Velgierning i syge Dage? * **Er Lægen, thi du behøver ham; Herren har skabt ham, og Lægedommen kommer fra Gud; Herren lader dem vore paa Jorden; en Fornuftig foragter dem ikke, og Mennesket er givet den Konst, at Gud prises i sine Undergierninger.**

Saa meget jeg opfordrer dig til at paaskionne denne Velgierning, en god Læge i syge Dage; saa meget jeg raader dig til at have fornuftig Tillid til ham; saa meget fraraader jeg, at betroe dig til ubidende Mennesker og bruge Midler, hvis gode Virkning intet fornuftig Menneske kan indsee. Vi kunne vel ikke foreskrive Lægen de Midler, han skal bruge; heller ikke forde vi, han hver Gang skal forklare os Virkningen af ethvert Lægemiddel. Men det kunne vi forde, naar han vil have vor Tillid, at han foreskriver Midler, som den sunde Menneskeforstand indseer, kunne have Virkning paa vort Legeme. Jeg veed vel, der gives Mennesker, som give sig ud for at kunde helbrede Sygdomme uden naturlige Midler; ogsaa veed jeg der gives Syge, som helst tage sin Tilflugt til dem; men jeg veed

* Epr. 28.

ogsaa disse ~~Penfoldiges~~ Tilid, har ofte kostet dem Sundhed og Liv. — Den Fornuftige lader det staa derhen, hvad man fortæller ham om overnaturlig Helbredelse; og strider ikke derom. Men han troer, at skyld Gud og sin Fornuft, ikke at sætte Tilid til Mennesker, der ville hjælpe uden naturlige Midler. — Dog jeg vender igien tilbage til min Betragtning.

Endelig beder jeg dig, kiære Livende! kast et Blik til den afgjørende Stund, der udklæber alle menneskelige Skiebner, der aabner for dig hiint bedre Liv, for det vi egentlig her dannedes. Døden saa frygtelig for den Sunde og Glade: hvad er den dig? Maaſke alt længe dit inderlige Ønske. Og er det ikke Lyksalighed? At see det, hvorfor Naturen ellers bærer, i en saa venlig Skikkelse; med et godt Mod, at gaae den ellers frygtede Wei? Hvor stærk er din Overbeviisning bleven om din Aands Udødelighed! Og var dette ikke nogle Dages Livelser værd? Tumlet paa det oprørte Hav, under Mæie og Farer, opmuntres Seemanden ved Haabet, snart at løbe ind i den trygge Havn; Vandreren bærer taalig Weiens Besværlighed, i sit Huus venter han Hvile og seer glad sine Venner igien. Snart, snart er dette Livs Uroligheder forbi; saa følger varig, qvægende Ro. Nogle tunge Skridt har du endnu at vandre, Maalet staaer ikke saa fiernt *. Herhave vi intet blivende Sted; vi vide vor jordiske

* 2 Cor. 5. 1.

Sygte falder; og maaſke ſpørter den ſvage Bygning ſnart — der er en anden og bedre Verden, hvor der ikke findes Sygdom og Smerte; hvor Graaden tørres af dit matte Vie.

Overtænk hvad, jeg her tilbeelte dig, med Kærlighed. Landmanden høſter intet uden tungt Arbejde. Men ſkyde han, at bære Dagens Byrde og Hede — vilke han da haſte? — Lad det Nærværende ikke gjøre ſaa ſtærkt Indtryk, at du derover glemmer Følgerne. Klag ei ſaa meget. Tag enhver af de kommende Dage, ſom Gud vil give den. Vær barnlig hengiven; ſee under dine Lidelſer ei blot den almægtige, men og paa den Algode; brug hver Leilighed for at blive bedre og giøre det Gode; lær altid at øve mere Kierlighed, mere Taalmod; og modtag med taknemmeligt Hierte de Velgierninger, Gud ſelv under Sygdommen tildeleſ dig, de Glæder, du endnu er oplagt til at modtage. — Tilbed hans Wiſdom og Godhed, opfyld hans velgiørende Henſigter.

Herren, din Gud være hos dig! Han ſtørke dig med Kraft og Tillid i Smerternes Stund!

Opmuntring under Næringsforger.

Hvor mange af disse Sorger nedbøte ikke Huusfædre og Huusmødre i vore Tider? Med Glid og Anstrængelse søge de at forhverve sig sparsomt Udkomme og dog — efter en mæisom Dag kaste de sig med Bedrøvelse paa deres Leie og efter en uroelig Slummer see de med taarefuldt Øie atter Dagens Lyd. Deres Elskede samle sig om dem, de overflue deres Kreds og sige med tungt Suk: hvorfra tage vi Brød, for at disse kunne spise?

Hvad kan eders Ven, I Bekymrede! gjøre for at formilde eders Klager og styrke eders Sind! Det staaer ikke i hans Magt, at forbedre dine Kaar, gode Huusfædre, der skal forsørge en talrig Familie; at møtte den fattige, der savner Livets første Fornødenheder; at berolige den Velhavende, der seer ængstelig sin Næring og Forretninger i Aftagelse; den Bemidlede, der klager over standsede Forretninger, der ved lidte Tab er bleven bekymret for Fremtiden. Nei, det staaer i intet Mennekses Magt. Men at opdage Kilberne i den Mangel, der ofte treffer den Velhavende saavel som den fattige, spore

de stulte Karsager til Glendighed og Trang, der trykker saa Mange, anvise Vidler, hvorved de kunne ofte undgaaes, vise den Nytte, de under Guds Styrelse kunne have — det kan Manden, der saa gjerne giver sig af med stille Eftertanke, for ved den, at opdage Roget til Oplysning og Trøst for sine Medmennesker, hvis Rød, han seer med deeltagende Hjerte.

Maaske er du selv Karsag til dine Nærings, forger! maaske din Lædshed berøver dig den Belsigelse, Forsynet havde tiltænkt dig. Jorden er fuld af Guds Godhed, Naturen tilbyder Mennesket mange Gaver til Ophold, men de tildeles kun den Arbejdssomme. Og vel os, at det er saaledes! vel os, at vi i vort Ansigtets Sveed skulle spise vort Brød! Ved Arbejde øve vi vore ædleste Kræfter og mangfoldiggjøre Npdelsen af Guds Belgierninger. Sandt er det, vore indbildte Fornødenheder blive med hvert Aar flere, og hvert Aar bliver det vanskeligere, at tilfredsstille dem; dog passer endnu Ordsproget: Vandrede Hungeren end i syv Aar, den sandt dog intet Rattleie i den Glittiges Hund. Dog opfyldes endnu Løftet: Du skal leve af dine Hænders Arbejde; vel dig! du har det godt. Men man kan ikke nægte, at Mange i vore Tider med Rette kan bebreides Hæng til Magelighed og Lediggang. De henbringe Livets kostbare Timer med unyttige Ting

de besidde Kraft og Duelighed, men ville ikke anvende dem til gavnlig Virksomhed for Selskabet, hvori de leve; Mænd med Aand og Kundskab, der søge deres eneste Opmuntring ved tankeløse Spil; kraftfulde Ynglinge, der hendømme Livets Morgen i berusende Adspredelser; Qvinder og Møer, der fortære Jordens Værk uden at man kan spore dem medens de leve; uden at man kan savne dem, naar de dør, uden at de efterlade velsignende Spor af deres Tilværelse. Og hvad bliver Følgen? — Den, hvormed Salomon truer den Lade: du vil slumre lidet, lægge Hænderne i Skødet og hvile; men din Armod kommer som en Vandrør, og din Mangel som en Væbnet.

Eller maaske du vilste rosværdig Virksomhed i at forhverve, men ikke klog Tilraadehold. Du giver mere ud end du tager ind; du er ikke opmærksom paa at bevare, hvad du ejer; stant nyelig indtraadt i dit Embede, i dit huuslige Liv, vil du dog strax nyde det samme, strax udmærke dig ligesaa meget, som Andre, der have arbeidet i flere Aar og tagttaget Sparksomhed; stant i lavere Stand, stant uden Formue, vil du ligne de høiere Stænder. Stoltbed, Forsængelighed, Modesyge, Hæng til Fornøielser forlede Menneskene saa let til at glemme at tænke paa Fremtiden, deres Udgifter overgaae snart deres Kræfter og de føle snart de ulykkelige Følger af deres Ubetænkksomhed. Vante til tusende Bequem-

meligheder og Fornøielse, skulle de nu indskrænke dem og opoffre Meget, der er blevet dem til Nødvendighed. Det synes dem umueligt. De frygte der, ved, at staa deres Agtelse; de ville ikke gierne blotte sig; søge paa alle Maader, at vedligeholde deres forrige Levemaade indtil de endelig har tabt alle Mennekers Tillid, som de have misbrugt, og nu sukke de med deres Familie under trykkende Mangel. Husbader bevar du dit Hierte, at det ikke henrives af Forsængelighed, Pragtløst, Forspøttelse, og lad dit Exempel worde undervisende for din Søn! Gode Husboder opdrag din Datter til Husholdning og Sparksomhed; sig hende tit, hun har vigtigere Pligter end at agte paa Pynt; dit Forhold lære hende, hvor agtværdig Konen er, der vel forestaaer sit Hush! O stikert blev Trang skeldnere blandt eder, naar Orden og Sparksomhed herskede. Ved disse Ord skulle I stelden Klage under Røringsforger. Med ringe Indtægt skulle I leve mere sorgløse, end hine med nogle Tusinder.

Søg med Arbeidsomhed og Sparksomhed at forene Nøisomhed; vær tilfreds med de Gaver, Gud tildeeler dig. Tit sørger du, fordi du har en for heftig Længsel efter Penge og Gods; fordi du anseer dette og hint andre har; fordi du anseer Meget for uundværligt, der ikke er det. Du sørger ei blot, fordi Mangel og Trang sætte dig i Forlegenhed, men fordi du ikke har lært, at lade dig nøie. Der-

for er du saa urolig. Vagter du dig for dine baarlige Ønsker efter større Goder, indskrænker du din Længsel efter det, du uden Skade, maaske til din Fordeel kan undvære; nyder du nsifomt hvad Gud daglig skienker dig; o sandelig du bliver fri for alle de Sorger, der plage hine umættelige Daarer; Du erfarer hvad Eyrach siger *: Hvo der nærer sig med Arbejde og lader sig nøie, den lever roelig. — Sammenlign din Skiebne med dem, der sikk mere. Der gives rigtig nok den, som du kalder Lyffens Yndling, som du synes vel forsynet med Midler til Livets glade Nydelse, og som ogsaa gjør en glimrende Brug deraf. Men du kan troe, han nyder ei saa meget, som det langtfra synes; og desuden er det uklogt, at ligne dig med dem, der besidder mere end du. Deres Forsatning og Skiebne er nu engang ikke din; og hvad kan det hjælpe dig, du ønsker dig i deres Sted? Hvad gavner det dig, at du kalder dem misundelsesværdige? Hvad Nytte kunne du love dig af, at udmale deres Lykke med de skønneste Farver? Bliver du ikke derved mere tilbæielig til Uilfredshed med din egen Tilstand? Eiggjældig ved mange af de Fortrin, du har? Og hvad om du skulle paatage dig alle de Besværligheder, hine lykkelige priste nødvendig maa bære; Byrder skulde under deres Pragt og Glæde? Dersom du kunne ombytte din sikre, rolige Plads med deres Guld og Udspree-

* Eyr. 40. 18.

delser — ville du ikke tabe ved Syttet? Nei, vil du
 vænne dig til Nøisomhed, da sammenlign dig hellere
 med saadanne, der have mindre end du. See, de
 Mænge, der maa undvære, hvad du daglig nyder;
 hvor sparsomt Jordens Goder ere dem tildeelte, hvor
 lidet indbydende for dig deres Glæder ere. See
 Mænge, der med Nøie maa forhverve sig, hvad du
 alt besidder; der maa indskrænke sig der, hvor du
 uforstyrret kan tilfredsstille din Smag og dine Øn-
 sker. Dog søle disse Mennesker de samme Fornø-
 denheder som du: lad da Synet af dem eller Tanken
 om dem bidrage til, at gjøre dig tilfreds med din
 Skiebne.

Læg Mærke til de gode Hensigter, som Gud
 ved de dig trykkende Næringsforger søger at opnaae.
 Altid kan du vel ikke opdage dem, men dog ofte;
 og deraf kan du dog vel slutte, at han vil styre alt
 til det Bedste; du har jo saa tit glad erfaret hans
 Bliksdom og Godhed.

Ofte seer du først ved Tab og ubehagelige Til-
 fælde de Feil, vi ei bemærkede, da vi levede bedre.
 Letfind er Menneskets sædvanlige Sygdom, jo mere
 alt gaaer ham efter Ønske, desto lettere trodser han
 paa sin Duellighed og Konst, desto lettere glemmer
 han det Godes Giver. Betragt Marken efter
 frugtbar Weir, hastigen voxer Udfrud, maaſke ha-
 figere end de gode Planter, saa gaaer det ogsaa med
 mange Feil, naar alt gaaer Mennesket efter Ønske.

Prøv alvorligen dit Hjerte, undersøg nøie dine skule Begierligheder, og du skal finde under heldige Kaar trives ofte snart Hæng til Overdaad og Hoimod og Foragt for de Fattige, og Haardhed mod de Lidende; snart edelæggende Svær og vilde Udsøvelser; snart den største Skidesløshed i at passe sine Arbejder. Men naar Sorger nærme sig og andre Menneskers venlige Bistand hjælps os bære dem, da lærte vi, hvor lidet vi kunne undvære andre, hvor Deeltagelse var velgørende og trøstende, og vi bleve bedre findede mod vore Medmennesker. Det er ofte nødvendigt, at lære af Erfaring, at kende en Tilstand for at kunne sætte sig ind i den med sine Forestillinger og tage Deel i andres Glæder. Mange Mennesker vækkes ved deres Røringsforger af deres lange, tørste Savn og ledes til et virksomt Liv; de maa nu frastige sig det overdaadige Liv og besitte sig paa Orden og Maadehold. Saaledes lærte Forsynet os ogsaa under disse Sorger at aflægge mange Udyder: erkend dets velgørende Haand og lad den lede dig til det Gode.

Men, siger du: jeg kan kun anvende saa lidet paa mine Barns Dannelse. Troe mig, det Vigtigste ved al Opdragelse er at vænne Barnet til Arbejde; og ved dine maadelige Kaar vil du sikkert holde dem til streng Orden og et arbeidsomt Liv; de har jo intet at stole paa, du vil itide lære dem fortjene deres Udfomme, og de skulle finde dagligt Brød uden

for Beskæftighed. Har Erfaring ikke lært dig, at de, der i Ungdommen maatte undvære Meget, som deres rigere Medmennesker nyde, bleve de brugbareste Medlemmer af det menneskelige Selskab? Andre Børn førte i heldigere Kaar et mageligere Liv; udmærkede sig i deres Klædedragt og i Ryddelse af mange Fornøielser; dine, der intet besad uden det Nødvendige lærte tidligen at forhverve sig Udkomme ved Flid og Lærelyst, ved Lydighed og Orden.

Og hvor have ei dine Ræringsforger ladet dig levende føle og tydelig erkiende din Afhængighed af Gud. Besidder Mennesket alt, hvad han attraaer; har han Midler nok i Hænde, for at tilfredsstille sine Ønsker; kan han endog anvende meget paa sin Bequemmelighed og Fornøielse, lader det som han kan være ganske ubekymret for Fremtiden: hvor let glemmer han da sin naturlige Svaghed og Afhængighed af det guddommelige Forsyn. Men du, som ved al Arbeidsomhed, ved al Omhyggelighed, dog begynder at mangle; seer dine forsigtigen lagte Planer forstyrrede; du maa dog levende og beklædet føle, at du er en høiere Magt underkastet, at du uden hans Velsignelse intet kan udrette, for at forbedre dine Kaar; du vil ikke have dig af dine Kræfter, dine Fortrin, dine gode Handlinger. Rigtig nok burde Mennesket aldrig glemme sin Afhængighed af Gud, sin Svaghed og Trang til Hielp; men han er ofte saa særdeles tankeløs; iler ofte

saa flygtig forbi de vigtigste Gienstande til Eftertanke, at han maa voldsomt rykkes, for at disse Følelser kunne optives hos ham. — Og naar dine Mæringsforger nu vakte dem, kan du da tvivle om, de ere dig nyttige?

Ja de ere dig nyttige, thi de opmuntre dig til at forlade dig paa Gud. — Tab ikke Modet! Hvad indretter du med Klager og Græmmelse? De forsøge kun din Byrde og den bliver utaaeligg. Haab paa Herren; han sørge for dig fra spæde Alder og ledede Alt, ikke som du tænkte, men blift og godt og usforbederligt. Kast dine Sorger paa ham, han sørger for dig. Denne Tænkemaade skienker din Siel velgiørende Ro. Saalange alt gif dig efter Ønske, blev du ligegyldig mod ham, der gav dig alt. Men Eiderne forandrede dit Sind. Manges ædel Ven blev os først i Røden ret kjer, saaledes gaaer det ogsaa tit med Mennesket og Skaberen. I trængende Forsatning holde de sig villigere til ham, der har Magt at hielpe dem, der gierne forbarmer sig over alle sine Sierninger.

Bemærk de mange Fortrin, du nyder i vort lyffelige Danmark. Her ere de dyre Eider dog langt fra ei saa trykkende, Mæringsforgerne ikke saa saae tunge som i Egne, hvor Krigshære ødelæggende drage frem, eller uvirksomme fortære Landets Marv; her har du dog manges Leilighed til at fortiene Røget; endnu har den dræbende Sygdom ikke angrebet

vore Medborgere og udbredt Stræk inden vore Grændser; du kan nyde Dit, lad være det er kun Lidet, i Roe — erkjendt det, tak Gud og forlad dig paa ham.

Hidindtil har jo Herren hinspen; hidindtil har du tit erfaret hans Bistand: Nu sendte han dig uventet en Velgjerer, nu en uformodet Vinding, nu aabnede han en nye Kilde til Lykke for dig. See, hvor han sørgede for dig! Spørg de ærbørdige Gamle, de vilde bekiende med hin fromme Alding: Jeg har været ung og er bleven gammel, men aldrig har jeg seet den Retfærdige forladt eller hans Børn søge efter Brød. Giv Dit med redelig Iver. Skæp ingen Gæld, ingen Møie for at udføre dit Arbejde saa godt dine Kræfter tillade det. Blev ikke forsagt, naar Arbeidet blev tungt, naar du ei fandt deri den ventede Nytte; hver modende Hindring forøge dine Kræfter; haab bedre Tider! Gud skal velsigne din Trost!

Til Forældre ved elskede Børns Dødsfeng.

Der ligger den henstumrede Engel, med Ufskyldighedens fromme Smil i det blege Ansigt! Arme, arme Barn, hvor ogsaa du maatte kæmpe! Atter og atter frygtelige Angreb for Livets svage Traad brast! Denne ufskyldige Skabnings Qual, hvad var det Brøde, retfærdige, algode Væsen! disse Lidelser forvirre mig. Eller skal det være Straf! for hvem? for mig? For mig skulle denne himmelske Sjel bøde? Thi den har intet forskyldt. — Moder! at denne Engel hvilede saa tit i dit Skød! Hvor blider dit sømme Hjerte giennemboret, sonderrevet! See der ligger dit søde Haab knust, tilintetgjort! Gader! arme Gader! see det Die lukt, hvis Smil var for din Salighed! du kunne ei holde ud at see Ufskyldigheden saaledes lide. Gud gav Modre mere Kraft. Ogsaa det var godt, thi han gav dem en større Deel af Lidelser.

Mine Taarer flyde medens jeg skriver, thi ogsaa jeg har seet mit Barn døe; seet det døe, medens det Moder kæmpede under Lidelser, som truede mig ogsaa med hendes Død. — Saa tit stod

jeg med Forældre ved deres Børns Grav med hertelig Deeltagelse; det er dog nogen Trøst at see andre lide med os; Mand, der vide hvad Faders Kierlighed er; har solet hvad det er at miste et Barn. Sørgende Forældre! jeg har Agtelse for de Sukke eders Tab udpresser, jeg misbilliger ikke eders Sorg over de Elskede, I savne. Vel, stienfer dem kun eders Taarer; dog aabner ogsaa eders Hjerter for hvad en deeltagende Mand kan sige, for at berieslige eder. I have nu overgivet eder til eders Høielse hører nu ogsaa estertænkende Fornuft og Religionens Stemme. Hensynker ikke til Nidmød, tvivler ikke paa den Algode. Thi da stige eders Lidelse til det Høieste, hvor skulde I da finde Trøst? Kiender du ikke Gud som Fader, der i alt hvad han tillader kun sørger for din Lykkelighed? Staaer din Skiebne ikke i hans Haand, der sikkert kiender Midlerne til din Tilfredshed? Der overser det Hele, omfatter Tid og Evighed, der er — Kierlighed?

Siig ei, dit Børns Lidelser var Straf for dig; at han nu havde forladt dig. Gud forlader ingen, der ei selv unddrager sig hans Godhed; straffer ei paa Børnene Forældres Brøde; hører os dog, om han end ei opfylder ethvert Ønske.

Wille du klage over, at han unddrog dig sin Godhed? Du, der blev Fader eller Moder til Børn med saa herlige Anlæg, med Kierlighed til det Gode,

med denne rene, Enge, Uffoldighed; Barn værdige at stilles frem for Folket med det store Vidnesbyrd: Saadanne tilhører Guds Rige!

Er det Straf for dig, at han bortkaldte dit Barn? At han lod det løbe ind i Havnen, for det havde prøvet Stormen? Jeg veed ikke, at tænke mig Noget ærværdigere, end et Barns Liig! Wilde og stille som dets Siel, ubesmittet af Verden ligger det der, som en visnet Blomst, den endnu ingen giftig Middagsvind har bleget, ingen Orm endnu gnabet. Træd endnu engang hen til det med den Tænke: det vendte tilbage til Guds Zaand reent, som det kom derfra! Det forlod Bennen, for at gaae til Faderen. Din Kierlighed — var den end den smæste — kunne dog ikke skaffe det alt, hvad det behøvede til dets Tilfredshed. Du saae, det svæbe i Farer og var for svag, til at afvende dem; du saae det lide og vidste ofte ei bedre at trøste, end naar du græd med det; du saae Forsørerens fiult opstillede Snare og kunne blot advare, bede for det: du saae paa din Tids Sæder, paa Lastens Seier over Dyden — og da havde du taknemligen dit Die til Gud, fordi han sendte den frelsende Død.

For saa vidt var altsaa denne Død Velgierning for dig. Om Gud havde bortkaldet dig før du saae det Barn fast i Dyd, sikkert for farlige Fristelser — maaske du ved Tillid til Forsynet behøvede Mod nok, for endda at døe rolig. Men hvor tungt vil

det blive dig at tilkiæmpe dette Mod! Hvor tungt, at vedligeholde det, der, hvor Naturen udmattes og Aandens Kraft er for svag for Legemets Lidelser! Og, gode Fader og Moder, er det dog ikke herligt at beholde Sielens Fred i den høitideligste af alle Tider! Ere de elskede Smaa gaaede i Forveien, saa vil den Tanke, at finde dem igien, vække en mild Glæde i din henvændende Siel. Der er intet som mere fængsler dig til Jorden. Alle, for dem du endnu kunne ønske at leve, vente dig i en bedre Verden. De høre ikke op at leve, tænke og virke, fordi dine Vine ikke see dem; de ere lykkelige, skjønt du ikke seer deres Lykke; de elske dig endnu som de før elskede dig. Og — naar du nu seer dem igien, saa skal dit Hjerte glæde sig og ingen Død tager da mere din Glæde fra dig.

Men du saae dit Barn lide saa meget, og hvorfor maatte det saaledes lide? Hvor kunne den høieste Godhed tillade det? Selv under de Lidelser, der synes dig frygtelige, maa du ei oversee Forsynets milde Godhed: Erfarne Læger sige: den fra store Lidelser uadskillelige Bedøvelse kommer Naturen til Hielp. Den skrækkeligste Feberhede forarsager næsten ingen Smerte. Under Naturens voldsomme Trækninger forgaaer Følelse og Bevidsthed. Hvad der meest ryster Tilskuerne er for de Lidende meest velgiørende. — Under dine Tvivl glem ei den Bøstes denhed, hvormed den fortsnede Dødelige bør be-

domme Forsømt; tie for den Uudfordelige; Hengivenhed og Tillid til Gud ville kun være en halv Dyd, naar vi kunne begribe Alt. Men hvad om vi — og hvor svage ere vi ikke! — om vi endog kunne giette nogle Hensigter med slige Uskyldighedens Lidelser? Hvad om det næsten altid var Naturens Lov, at Fuldkommenhed blev frembragt af Kræfternes Kamp og voldsomme Kyskelse? Hvad om Gud, der er retfærdig, erstattede ved en høiere Løn, hvad de her syntes at tabe? Om selve disse Lidelser forhøiede deres Lyksalighed? Smager Drikke ei den smægtende Tunge sødere? Nærer Sønnen ei dobbelt efter lang Waagen? Er Skyggen ikke dobbelt forfriskende for den trætte Vandrer, naar Heden har trykket ham? Bliver Rydelsen af hin Salighed ei sødere for dem, der ere komne fra megen Trængsel?

Dog du er jo en Kristen, kiender Religionens Trøst, kiender den Side, hvorfra den fremstiller Lidelser for vort Dø, og de Udsigter den aabner over dem. Skulle vi her intet opdage, der kunne heroelike os, ved Uskyldighedens hensigtsløse Lidelser? Religionens første Befiendere fandt dog altid noget Stort deri: at vorde fuldkommen ved Lidelser? — De rose sig med en vis ædel Stoltthed, at de ogsaa deri bleve den lige, der leed mere end noget Menneske, ogsaa derved at bindes fastere til ham vor Saliggjører og Fuldender.

Hvad om denne Lighed med ham, ved hvem

Gud ville gøre alt saligt, ogsaa for dem, der leed i tidligste Aar, var af store Følger for deres tilfoms mende Lyksalighed, som vi mere ane og formode end vi tydeligen kunne bestemme! De mange ubehagelige Timer i det menneskelige Liv, kunne overalt ikke være uden Maal: blive de Midler til vigtigt Maal, saa tabe de meget, der døde tidligen uden Lidelser.

Og endelig: hvor snart vil Morgenens frembrude! De største Tænkere have lignet denne Tilstand, hvori vi ere afhængige af indskrænkede Sandser, med Nat eller dog med Dagskieret. Ewigheids Morgen forestaaer, og den under os et langt andet Blik i Verdens Regjering! Aartusende — som vi her regne, ville hengaae, og endnu stedse ligge Under og Gaader for os uden Tal. Men vi skulle dog forundre os over vor Ubidenhed paa Jorden! Forundre os, at vi betragtede det med Utaalmodighed, der saa umiddelbart sigtede til vor Lyksalighed; at vi klagede over Gud, hvor hans Veie vare velgørende; takke for den Elendighed, takke for de Taarer, takke for den Overbærelse, hvormed Gud bar vor Svag-
hed.

Hvor salig er den fuldendte Ulyktsdighed! hvor salig da, den udhviler fra Naturens Kamp! Sørgende Fader og Moder, jeg græder med dig og deler din Smerte! Og dog, naar mit Sind bliver stillere, og jeg forestiller mig, hvordan Gud lønner, saa vred

jeg ikke, om jeg skal føle Glædes eller Veemods
 Saarer.

Gud trøste dig undsigelig! Martyrerne kaldte
 ham Trøstens Gud! Det være han dig! Læg din
 Haand paa dit Barns kolde Pande og sign det ind
 til Udselighed. See med from Længsel det Dieblis
 imøde, som forener dig med det. Oplivende af dette
 Haab ere Jiske afskildte; thi det forbinder det Mær-
 værende med det Tilkommende, Himlen med Jorden
 til et lykkeligt Heelt. — Ja med Hengivenhed i Guds
 Villie vilte vi pleie vore syge Børn, begrave vore
 døende Elskede; med roeligt Mod gaae Evigheden
 imøde, som for redelige Forældre maa vorde fryd-
 fuld og for gode Børn salig.

Tillæg til foregaaende Betragtning.

Til Ovenstaaende følger jeg Fortælling om en retskaffen
 Mand* Uheld; de Forestillinger han underholdt
 sig med og den Rilde, der stienkede ham megen Trøst
 under slige Lidelser. Jeg haaber den Erfarnes
 Stemme vil bringe Undervisning og Opmuntring
 til mine bekymrede Læsere.

* Bauer, Præst i Großburg.

Slutningen af det gamle — skriver han — og Begyndelsen af det nye Aarhundrede blev mit Hierte smerteligen uforglemmeligt ved Forstyrrelsen af mit Livs kostelige Glæder. I Jule Aftens Midnatts Time laae min yngste Son Julius, tre Aar og aatte Maanedes gammel affielet for mig. Han havde neppe været fire tyve Timer syg af Skarlagens Feber, som hans ældre Søster just, under sine Forældres største Engstelse, havde overstaet. Slaget var skræffeligt. Tretten Aar havde jeg været gift, var bleven glædet med fire Sønner og en Datter, og der var ikke modt mig slikt sørgeligt Tilfælde. Mine Børns Udseende og Væxt forkyndede blomstrende Sundhed og Livskraft. Denne udmærkede sig især ved et skønt Legeme og herlige Aands og Hiertes Anlæg. Aldrig havde jeg saaledes elsket en menneskelig Skabning; aldrig har noget Barn med mere Omhed hængt ved sin Fader og Moder. Den største Livsfare havde truet ham i det første Aar, Moderens omhyggelige Pleie havde frelst ham. Endnu en Time før havde jeg ikke ventet saadant Uheld. Jeg stod som bedøvet, da mit saa inderligen elskede Barn blev reben bort fra mit blødende Hierte.

Korretninger tillode mig ikke, at overgive mig til min Græmmelse. Det nærmende Aarhundrede skulle høitideligholdes med en udmærket Fæst blandt mine Medborgere; jeg havde foreslaaet og forberet

det den, før denne drabende Sygdom trængte i min Boellig; jeg kunne ei unddrage dem min Medvirkning. Endnu mere, jeg var tilstæde derved med min hele Siel; ja, jeg kan sige det, jeg glemte over Deeltagelsen i denne for det Hele saa fæslige Epoke, min dybe Sorg. Sex Dage derefter havde jeg aldeles ikke været istand dertil.

Byens Piger og Drenge gik forud, efter dem Kirkens og Skolens Lærere; nu fulgte den vogne qvindelige og mandlige Ungdom, saa Mand og Kone i modne Alder, tilsidst de her levende Oldinge. De drog alle under Musik og Sang giennem endeel af Staden til Kirken, for der at fortsætte og ende Gudsdyrkelsen, som gjorde virkelig et meget levende Indtryk paa den forsamlede Menighed.

Hvor oplivedes mit mørke Dø ved min næst for mig vandrende Førstefødde, som ved Skabning ved aabent, aandsfuldt Blik udmærkede sig saa fortrinligen blandt Stedets Ungdom, som havde saa forstandigen deeltaget i Fæsten, som ogsaa derved sandt Opmuntring i Sorg over sin tabte Broder, som ved sin deeltagende Tiltale havde i de forsvundne sorgfulde Dage lindret os Forældre vor hertærende Græmmelse, som ved mange Kundskaber, efter hans Alder, ved moden Forstand, ved en sat og ærlig Character var vor Stolthed og vor Glæde, paa ham bort søde Haab hvilede. Sund og munter havde han høitidsholdt denne Dag. Morgenen efter ka-

stede Sygdommen hain paa Sengen og da den femte Dag gryede — var hans Dødens Bytte.

Mennesker, der kiende Kierlighed, Forældre, I som i velartede, meget lovende Børn finde eders herligste Skat, naar jeg siger eder, at mine Faderglæder hidtil havde været mit Alt, at jeg i dem glemte den hese Verden om mig; holdt mig skadesløs for saa mangen skuffet Forventning; fandt Opmuntring under besværlige Tider; i dem anede den skionnest Fremtid; naar jeg siger eder, at af de to Sønner, jeg har tilbage, er den ældste dødsstum* — ville I da troe mig, at mit Hierte var og endnu er, sonderreben af dette dobbelte Tab? Wille I tilgive mig, naar jeg tilføoer, at jeg følede en frygtelig Bitterhed mod min Skiebne, ja i nogle Timer knap kunne beskytte mig mod Fortvivlelse, især naar jeg i min Tungsind plagede mig med den Tanke, at hverken jeg eller andre vare frie for Feil, hvorved det Onde var bleven farligere; jeg vil ei engang tale om, at min Sundhed kiendelig astog og min Aandskraft svækkedes ved den unndgaelige, gentagne plagende Erindring af mine dyrebare Hensøbedel.

Jeg havde hidtil, regnet mig blandt de lyffeligste Dødelige nagtet mine indskrænkede Kaar; var

* Gierne var jeg hidtil denne tunge Skiebne, jeg var jo ellers saa rlig paa Faderglæde og hint arme Børn forresten saa godt! Men Nu? —

med glad Erkiendtlighed mod Gud saa ganske tilfreds, og er nu maaske en af de Glendigste i min Menighed. Jeg eiede fem blomstrende, gode Børn; enhver maatte jo misunde mig; og nu er jeg en Gienstand for hele Egnens Medlidenhed. I tolv Dage tabte jeg to Sønner, den ene, det elskværdigste Billede paa Ufskyldighed, og opblomstrende Sundhed; den anden ved sin Lærelyst, sine Kundskaber, sin modnende Forstand, var ikke blot Søn, men begyndte at worde min Ven. Begge med stærk Lægemedsbygning, begge deres Forældre inderligen hengivne, begge elskede de hinanden saa høit. — Tilgiv mig, Læsere! at jeg taler i saa fordeelagtige Udtryk om mine Børn — de ere — af Gud! de ere ikke længere mine, jeg er i denne Dom, mig ingen Partiskhed bevidst; jeg taler om dem som om Mennesker; ikke som om Mennesker, der have hørt mig. Jeg siger intet, uden hvad der stemmer med Sandhed, jeg tør beraabe mig paa enhver Bifald, der kiendte dem; Faderen troer, han bør saaledes søge, at vedligeholde deres Minde. At dette i saa kort Tid gientagne Slag var for mig og Mine rystende, bedøvende, det maa hvert Menneske føle uden min Erinding. Jeg er ærlig nok, at tilstaae, saa liden Vre denne Tilstaaelse end gør mig, at, især efter det andet Uheld, Bedøvelse og Følelseshed angreb mig, at jeg hensek til Modløshed og Forsagthed, til en skrækkelig Ligegyldighed for alt,

hvad der endnu var og maatte være mig vigtig og dyrebart i Verden, kæmpede med en ubeskrivelig Bitterhed, og en til Fortvivlelse grændsende Græmmelse. — Men saaledes som det var, saaledes skulle og maatte det ikke blive. Saa retfærdig min Smerte var; saa skal dog dens Høielse, dens Udbrud ikke berøve mig selv. Jeg har fast besluttet, at overgive mig til Gud og med fristelig Fatning bære den Skiebne, jeg ikke kan ændre. Jeg gientager denne Beslutning for eder alle, dem jeg takker for eders inderlige Deeltagelse i mine Lidelser, for eders min Julius og min Karl skienkede Taarer.

Jeg haaber ved denne Leilighed at gavne mine Bekendtere, naar jeg meddeeler dem de Grundsætninger, jeg tog til Hierte; meddeeler dem, hvordan jeg forestiller mig den Wiises, en Kristens Forhold under slige sorgelige Omstændigheder; uden at jeg derfor tør paastaae, at mit har været saaledes under de mig nedbøiende Sorger.

Har det haarde Slag truffet dig, saa søel, kun med Beemod din tabte Lykksalighed. Hvo kunne fordre, at Mennesket skulle fornægte sit Hiertes stærkeste Høielser! Han, der befandt sig saa vel, saa særdeles lykkelig i Omgang med sine Elskede, hvo kunne tiltroe ham, han nu skulle være tilmode, som om denne Lykksalighed ikke havde været hans? At han ikke skulle sørge over sit Savn, sit aldeles uoprettelige Tab? Det var, at gjøre Vold paa det

menneſkelige Hierte, at undertrykke Naturen. Det
 var at gøre Menneſkene til Hyklere og til Løgnere,
 naar man forbød dem at viiſe ſig, ſom de ere, og
 at de maatte være ſtemte efter Omſtændighederne.
 Det var at gaae de Anlæg, der hadre vort Kion —
 eller ere Anlæg til Venſkab og Kierlighed ikke vor
 Kionneſte Lykſalighed? — Det var, at ſtille Guds
 Godhed i Skygge og hindre Forſynets Henſigter.
 Thi agter jeg ikke min tabte Lykke ſom jeg bør: ſaa
 overſeer jeg juſt det, hvorved Guds frie Godhed
 forherligede ſig hos mig. Ville jeg undertrykke
 Bevidſtheden af det, jeg har tabt; ſaa handlede jeg
 mod Guds Henſigter, ſom upaatvivlelig ville, jeg
 ſkulde — viſt nok til mit Beſte — dybt og ſmerteligt
 ſole, hvor ſtort det Gode var, han berøvede mig.
 Ingen maa hindre mig i, ingen tage det ilde op, at
 jeg levende foreſtiller mig Værdien af mine, til paa
 ſaa Uger uforſtyrret nydte Gaderglæder, deres yn-
 dige Krands er ſonderreven, deres Sum ſaa meget
 formindſkede, og det, jeg ſadner, kan og ſkal aldrig
 erſtattes. Ingen miſunde mig den Vederqvægſe,
 en ſaadan Erindring, — det eneſte jeg har tilbage
 af mine forrige Glæder — ſienker mig. Ingen for-
 hyde Gaderhiertet, at ſole ſin bittere, ſore Smerte,
 og at bekiende denne Følelſe. Gud vil nu efter ſit
 udforkælige Raad, at jeg ſkal lide, men ſikkert til
 mit Bedſte: Hvor bør jeg ſætte mig op imod ham?

Den Viſe, en Kiſten, tør, ja ſkal endog

levende, ~~staaende~~ uden Partiskhed føle deres personlige Værd, som ere ham berøvede. Det er roesværdigt, at Mennesket agter Mennesket. Fortrinligen bør vi vel agte dem, hvis Forbindelse med os skienkede os vort Livs skønneste Glæder, og naar føle vi stærkere Opfordring dertil, end naar det sørgelige Tilfælde indtræffer, at vi maa undvære dem, vi elske? Som det gaaer med Sundheden: vi føle først ret dens hele Værd, naar den berøves os; saa gaaer det og med Mennesker, der vare os særdeles dyrebare. Saa længe vi glæde os ved at eie dem og ikke tænke paa den Auelighed, at vi kunne tabe dem, beholde vi vel den Bevidsthed, at vi mene det hiertelig godt med dem, men vi vide ofte ikke ret, hvad vi have i dem, vi finde ofte deres Feil besværlige, og ere ikke opmærksomme nok for det Gode, der er hos dem. Men naar vi savne dem, da mærke vi først ganske, hvad vi besadde i dem og nu have tabt, da træder deres skønne Egenskaber, deres meget lovende Anlæg hen for vor Siel, og — naar vi intet her overdrive, naar vi ei tillægge de Vortvandrede større Guldformenhed, end de havde, saa er det billigt, er en Pligt, Sandhed og Retfærdighed kræver, at forestille os vore Elskedes Værd. — Ja, om end den bitter Følelse forstørrer Følelsen af vort Tab; saa ligger dog heri den sødeste Lindring i vor Smerte. Jeg tilfredsstiller hvad min Omhed fordrede, opfylder en Pligt mod mine dyrebare Vortvandrede gode

Naar, naar jeg i mine Venners Kredss taler om, hvor gode, hvor ufordærvede de vare, hvor deres Feil blebe opveiede af deres gode Egenskaber, hvor de begyndte, at arbejde selv paa deres Forædlelse, og agte paa Samvittighedens Stemme, hvor trofaste de vare deres Forældre og Lærere hengivne, hvor deres Kræfter udviklede sig, hvor meget de lovede for Verden. Og kan der gives nogen trøstende Tanke for mig, saa er det denne, at de traadde over i hin Verden dannede og udviklede saa meget, de efter deres Alder kunne være, at de ved gode og ædle Træk blifste en Slags Modenhed for Himlen. Kan jeg i min Smerte finde nogen Beroligelse: saa er det i den Bevidsthed, at vi Forældre ved Exempel og Opdragelse ikke vare lade, i at forhøje deres personlige Værd, saa længe de vare hos os, at de ved vor Side førte et ligesaa glad, som for Evigheden dannende Liv, at vi derfor engang skulle fortrænge og modtage nogen Tak af dem.

Men jeg troer ogsaa det er tilladeligt og Pligt, at holde vore afdøde Elskedes Minde levende i vor Aand og aldrig lade det uddøe i den. Lad end være, dette Minde er aldrig uden en Blanding af Beemod: jeg maatte dog skamme mig, om jeg nogenfinde lod mig det berøve, om det nogenfinde kunne hede hos mig: af Dine, af Sindet. — Nei! det menneskelige Hjerter var ikke den store, ædle, rene Gøelse af Nærlighed og Venstabs, værdigt, naar denne Gøelse op-

horte med ~~Stiladmissen ved Døden~~, naar Mindet om de Elskede udsattes ved dem — Ja, lad Tiden betage Kælelsen noget af sin Bitterhed. Min Siels kosteligste Gode, at fremkalde mine dyrebare Hensynenes Billeder, min Kierlighed til dem, skal den aldrig berøbe mig! Just det er det Store, det Edle hos Mennesker, at det sande Gode hos ham er uafhængigt af al Forandring, at vi fiernt adskilte, kan tænke paa hinanden med Kierlighed, og hiiset, atter forenede, formodentlig gienkiende hinanden.

Saaledes tillade man Mennesket at føle, saaledes at yttre sig under slige sørgelige Omstændigheder. Men hvad kan man fordrø af ham, at han skal gjøre eller lade?

Det over sine Elskedes Død bedrøvede Menneske overtræde ei Pligtens og Dydens Love, følge Vitsdommens Raad, bevare et fromt, religiøs Sindelag.

O mine Venner! hvorfor skulle jeg dølge for eder, hvorfor skulle jeg ikke sige, at gjøre den Tilstaaelse lærerig, at det Hjerte, der føler varmt, der hænger inderligt ved sine Elskede, er ved deres Tab meest udsat for Fristelse til at handle mod Pligtens og Dydens Love. Fristelser, mod dem jeg har kæmpet indtil Døden, under dem jeg, desværre! ofte sank, som jeg nu endelig med Gud's Bistand haaber at have overvunden ved alvorligt Overlæg i en heldig Time. Frygtelig er den Storm af Kælelser og Lidsenskab, som ved saadan Anledning gennemfare

det forstyrrede Sind: Snarten til Fortvivlelse grændsende Mismod, ved Tanken, Skiebnen er uigienkadelig afgjort, Døden aabner et Saar der aldrig læges kan — snart en skræffelig Bitterhed, over at Løddet just skulle træffe os, som syntes, at være saa fjernt derfra, saa lidet at have fortient det — snart Brede og Had mod Mennesker, om dem vi troe, nægtet bedre Overbevisning, at de dog vel kunne have hjulpet og reddet med mere Opmærksomhed og Sagkundskab — snart fiendst Sindelag, især Misundelse mod dem, Skiebnen skaanede for slige Uheld — snart en dødlignende Ligegyldighed og Kulde mod alt, hvad der ellers var os dyrebart, Ufølsomhed for al den Nød, der rammer andre omkring os, et mørkt Lune, der søger Leilighed, at fornærme andre, og lægge sig ud med dem, endelig Mistroibl til os selv, at vi nogensinde være istand til at udføre noget Godt og Edelt.

Dette, og endnu meget mere — jeg tilstaaer det med Bestiæmmelse — angriber det Sind, der nedtrykkes af sin Ulykke, der troer, Natur og Skiebne, og hele Verden fiendst sammensvoren imod sig. — Men saaledes skulle det dog ikke være; ogsaa den Sorgendes dybt nedbøiede Sind maa overtydes herom ved følgende Betragtning.

Hvad? Ophøre da mine Pligter, fordi min Tilstand har forandret sig, fordi min Forbindelse med Mennesker, der vare mig særdeles dyrebare, er

harvet ved Døden? Er jeg da intet fornuftigt, intet
 frit Væsen mere, intet Menneske, ingen Kristen,
 fordi jeg ei har hine Elskede længere om mig? Hvad
 var jeg da, før jeg havde dem? Hvad sølede jeg, da
 jeg havde dem, kaldte dem mine? Kunne min Om-
 hed mod dem worde dem, skönt de kun var umyndige
 Børn, mere vigtig og velgjørende, end naar jeg i
 alle Henseender var et godt, kristelig findet Menne-
 ske; og kan noget nu give min Kierlighed mod dem
 Værd, kan noget bevise, at den ei var blot sandse-
 ligt Hæng, at jeg vidste at sætte mine Elskedes Værd,
 som fornuftige Mennesker, kan noget endnu bevise,
 at min Kierlighed var ædle og ægte, saa er det, at
 jeg pttter den, som et fornuftigt, sædeligt Menne-
 ske? Tør jeg alt derober glemme mig selv; orgive
 Herredømmet over mig selv; tør jeg lade mig overs-
 vælde af min Smerte, lade mig forlede til Ubesin-
 dighed; tør jeg lade den udbryde, saa den fornær-
 mer al Sædelighed og Anstændighed? — Tør jeg uret-
 færdigen gjøre ufortiente Behreidelser til Mennesker,
 der gierne havde hjulpet mig, naar deres Kræfter og
 Omstændigheder havde tilladt det? Tør jeg gjøre Li-
 vet tungt for dem, der ere om mig ved den Mismod
 og Bitterhed, der fortærer mig? Tør jeg siendst mis-
 unde dem, som ei erfarede sliig Ulykke? Tør jeg nægte
 dem den Tieneste og Føielighed, jeg er dem skyldig?
 Tør jeg forsømme nogen Kaldsplygt, hvortil jeg endnu
 føler Kræfter? Hvor var det mueligt at undskyldes,

end sige forsvære det hos noget Menneske i hylket somhelst Tilfælde, under hvilket somhelst Paaskud? Og jeg skulde holde det tilladeligt for mig selv, jeg skulde derved gjøre mig uværdig til den Deeltagelse, der ellers ville trøste mig? Hvad gælder jeg da for i Guds og Menneskers Øine, naar jeg ikke gælder noget for mig selv? Nei, heller ikke min Kierlighed, den retfærdigste og ædleste Kærlighed skal forlede dertil; da var min Kierlighed ikke sand, Mennesket værdig, mine Hensovende hadrende Kierlighed. Omgang med mine Elskede, da de endnu vare hos mig, burde jo ei berøbe mig min hele Tid, gjøre mig ligegyldig mod andre Pligter, men deres Minde skal heller ikke gjøre det; saa rigtigt det end er, at jeg aldrig tør lade dette Minde forgaae. Jeg synes sig Overveielse for at vedligeholde sin Agtelse for Pligt og Dyd kan ei være frugtesløs for den Lidende. Vee ham, isald han ikke gjorde det! thi hvad er Dyd og Menneskets Værdighed, naar den ikke holder ud i Lidelser?

Ligesaa alvorligt, maa man, naar sligt Uheld treffer, anbefale Viisdom. Derved forstaae vi en fornuftig, moden Bestemmelse af Tingenes Værd, og en hensigtsmæssig Brug af alle Midler, som kunne vedligeholde Sindets Røe endog da, naar vor Glæde og Lyksalighed meget rystes. Hvor nødvendige ere ikke begge under saa sørgelige Omstændigheder! "Ekræffeligt! forfærdeligt!" tænker den op-

vakte Beemod, at mine Elskede saaledes ere bortrevne i blomstrende Skønhed! Men hvad er, svarer den roelige Blisdom, mere sædvanligt, hvad er naturliggere for svage Mennesker, som ofte bære Dødens skinte Spire i sig, end at en ondartet Sygdom overfalder dem i ubeleilig Stund, og de — ere uden Redning Dødens Bytte? — "Men at Ulykken just "traf mig, der saa samvittighedsfuldt brugte alle Midler, som vare i min Magt." — Den har truffen utallige andre, som gif ligesaa samvittighedsfuldt tilbærks som du. — "De Mennesker, jeg tabte, vare saa gode, de "lovede saa meget; jeg hængte ved dem med uudsigelig "Omhed." — Ogsaa andre holdt meget af de Tabte; ogsaa de gave skønne Forhaabninger, og du dante dog, de maatte fatte sig, da den fete Ulykke ikke var at ændre. — "De vare saa sunde, saa blomstrende, og jeg maatte miste dem." Men er du ikke lykkelig, at de saalænge vare sunde og blomstrende, at Døden overraskede dem, for de sølede dens Skæf: det maa jo dog være dig langt mere beroligende, end om de havde tilbragt deres Liv i Sygdom og Kummer; og er det ikke en Trøst for dig, at de forlade dig med et godt, dannet Sindelag? Saa meget af Blisdommens Mund, for at formilde det Skæffelige i sligt Uheld, men det vilde langt mindre ryste os, naar vi oftere og roeligere og med mere Hengivenhed tænkte paa Mueligheden af saadanne Forger. — Alt det Jordiske, selgelig ogsaa Forbindelsen med vore

Elskede, ~~er forgiengelige~~, maaſte vor Erfaring herom ved denne Leilighed forleder os i Smertens første Angreb, til at finde Alt tomt, ubetydeligt, ingen Agtelse og Kierlighed værdigt: Wiisdommen vil berigtige vore lidenskabelige Domme. Den vil lægge os, paa Hjerte, at enten har det, vi tabte, ei været vor Agtelse værdigt — og hvor kan vor Kierlighed tilſtaa det? — eller det, vi endnu have, ſignt og ſaa forgiengeligt, maa fortjene ſamme Agtelse og Kierlighed, ſom det før ſyntes at fortjene, da vi vare i rolig Beſiddelse af vor Lykke. Den vil opmuntre os, til at finde Glæde i det, vi endnu have tilovers. Den, Wiisdommen, vil overtøde os om, at uagtet Gud vil, vi ſkulle føle vor Smerte, vil han dog ei, vi ſkulle forøge den over al Maade. Den vil, den maa lære os, at ingen Kierlighed kan gjøre os det til Pligt, at hentare os i unyttig Græmmelse, og ganſke tilſidesætte uſkyldige Midler til vor Opmuntning. Ja denne Wiisdom vil endeligen falde os tilbage fra vor lidenskabelige Bedrøvelſe til Betænksomhed, og ved retſkaffen Anſtrengelſe og Flid i at opfylde vore Pligter, løbe vor Græmmelſe.

Dog det Høieſte, hvortil Wiisdommen henleder os ved Lidelſer er — Herrens Frygt, et fromt, gudhengivent Sindelag, ſom bør oplive ogſaa den, der blev ſine Elſkede berøvet. Hvad? jeg havde, i gode Dage og roelige Timer forholde mig ſom et fornuſtigt, ſædeligt Menneſte; jeg havde ſom Kriſten, ledet

ved Jesu Lære og Exempel, funden mig bevæget, til
 at troe paa Gud, som min og hele Verdens Skaber,
 som vor Skiebnes vilse og gode Bestyrer; jeg havde
 holdt denne Troe for det ædleste, kosteligste Gode, et
 fornuftigt Menneſte kunne eie, for min stærkeſte
 Støtte i Nød og Død; og nu, da Nøden frembryder
 og Døden raser rundt om mig, da ſkulde jeg fraſige
 mig denne Troe; da ſkulde det Uventede i min Skieb-
 ne, det hin Troe juſt kunne væbne mig imod, gjøre
 det tvivlsomt, at der er en Gud, ſom regierer Ver-
 den? at Menneſket er mere end Støv, og har hiſſe
 Graven et evigt Liv i Vende? Jeg ſkulde, om jeg
 endog lod diſſe Sandheder gælde, dog klage over
 Guds Vel, troe jeg var fritaget for at elſke og haabe
 paa ham, fordi hans Regiering ei ſtyrede ſaa, ſom
 jeg haabede og anſkede? — Nei! da det har behaget
 ham, at bortkalde mine Elſkede fra denne Jord:
 ſaa maatte det unægtelig være nødvendigt til deres
 ſande Beſte, til at bevare dem for Verdens Fordær-
 velse og Lideller; til deres Held og Lykſalighed; og
 ſkulde jeg, naar jeg virkelig elſker dem, ikke unde
 dem det? ſkulde jeg, ſkjønt med taarefuldt Øie og
 ſaaret Hjerte, ikke beroliges ved, at de nu ere vel
 gienſte, at deres Opdragelſe og Dannelſe hiſſet
 bedre ſkal blive beſørget, at de hiſſet ſkulde finde en
 hæderligere Virkeſted end her, hvor deres Plads
 ſikkert var bortgivet eller beſtemt til andre? Ja,

tilraabe de mig ikke, som Kristus fordom sine Fæder, der længe forlodes havde sagt ham *: vidste du ikke, at vi maa være i de Forretninger, der ere vor Faders? Da flere forenede Omstændigheder gjorde deres Død uundgaaelig: saa tvivler jeg aldeles ikke paa, at Guds Raad fremsførte disse Omstændigheder og disse Følger, og at alt stod i uadskilleligt, skiont for mig skulde Forbindelse med deres og det Heeles Vel. Troestabs Pligt fordrer vedvarende Kierlighed mod dem, som jeg aldrig kan glemme, aldrig faae erstattet, men ingen Kierlighed kan hyde, at jeg skal hentære mig i nyttig Græmmelse; og intet skal røbe mig det skionne Haab, som aabner den eeneste Udvei for mig af denne Labyrinth, det Haab, at jeg hist i hin bedre Verden skal finde mine Vortvandrede igjen, kiende dem og kiendes af dem, som Kristus siger: ** Jeg vil see eder igjen og eders Hjerter skulle glæde sig og ingen skal tage den Glæde fra eder.

Og at denne Ulykke just skulle ramme mig? — Just for mig, maatte det, efter Guds vilje Raad være nødvendigt og nyttigt; just for mig skulle det under hans Velsignelse vorde gavnligt til min Forbedring; just mit af Smerten blødende Hjerter, skulle lære kiende sine Feil, og opmuntres til sin Forbedelse! Dobbelt hellige og dyrebare blive mig fra nu

* Luc. 12 24.

** Joh. 16. 22.

af, mine hidsfuld skundom forsaunte, skundom med
 sunkne Iver opfyldte Pligter; inderligere bliver min
 Kierlighed til Mennesker, og min Stræben, at gavne
 dem; mere beredvillig, min Hengivenhed under
 Guds Villie og Raad, meere barnlig og heltetmodig
 min Tillid til hans Wijsdom og Godhed; meere
 levende mit Blik til det Ufsynlige, til den bedre Ver-
 den jeg gaar indø, for at det kan ved mig stadfæ-
 stes, at dem Gud elsker, skal alle Ting tjene til
 Bedste!

I den Stemning, høort mit Sind er, vidste
 jeg ikke, at underholde mine Venner med Noget,
 hvorved jeg kunne blive mere lærerig. At, hvor
 mange blandt eder har haft den samme Skiebner,
 hvor mange blandt eder, såa hiertelig, jeg ønsker,
 Gud ville bevare alle derfor, kan og skal den endnu
 træffe, og hvor meget kunne vi ved saadan Eftertanke
 over jordiske Lidelser, finde Næring for Aand og
 Hjerte; maatte vi da altid kunne sige os selv, at vi
 vel sørgende føle vor tabte Lyksalighed, tilbørlig agte
 deres Værd, vi mistede, vedligeholde deres Minde,
 men derved stedse blive troe mod Pligtens og Dødens
 Løve, Wijsdoms og Gudsfrugts Regler. — Jeg
 takker mine Venner med rørt Siel for al den Kier-
 lighed, de viiste mine hensøvede Elskede, og beder
 at deres Minde maa blive blandt dem i Velsig-
 nelse!

Og nu: Fred og Held og Salighed med Eder,
 mine Forflarede! Ikke eder har man hist nedlagt i
 Jorden; det er kun eders forladte, ubrugbare Hys-
 te: hvis udsødelige Indvaaner ikke længes efter at
 komme tilbage i dette Forgiengeligheds og Taarers
 Land.

Men jeg vil, skiont skildt fra eder, stedse med
 min Erindring og mit Haab leve eder nær — gierne
 leve, saalange Gud vil; — døe — af! gierne døe;
 fordi jeg saae eder døe og hidsset haaber at finde
 eder igjen.

Betragtninger ved Hensøvedes Grave.

O, hil dig, Dødes Grave! hvor i Fred
og Blomsters Ly de Manges Kummer sover.
Her hvor hvert Tra, der nu beslygger vore Fieb,
os engang ved dets Fod en rolig Hvile lover!

**

**

**

Med hellig Vrefrøgt jeg træder dib,
hvor Fredens Engel over Grave hæver.
Syn nu kun Glimt i Glimt! Forgjæves, flulke Lid!
dit Maal ieg stuer her og meer ei hæver.
Get Dieblit, og Graven glemmer mig;
eet Dieblit, og Friheds Morgen tændes,
Ead Alt, hvad saarer, ruste sig!
eet Dieblit, for evigt Kampen endes.
O! tidt og lange Tal jeg vandre her.
Blandt eders Grave! Hiertet Sandhed lærer
og kold mod flygtigt Smil, tilbeder Saarers Værb,
og i hver Kummer Faderhaanden ærer. *

Med dyb Bemoed vandrer jeg ofte til Gravene
hvor mine Elskede hvile: de, der venligen fulgte mig
paa min Vandring, der aldrig lod mig savne deres
Selstøb, der, naar Embedsmandens Pligter kaldte
mig bort, ventede mig med Længsel i vort stille
Hjem; og dem jeg ei kunde undvære, til dem jeg
ilede saa glad efter fuldendt Sierning, hos dem jeg

* Af Guldbergs Assistentkirkegaarden.

sandt Hulle efter Dagens Byrde og Hede; der kjerlige deledte min Glæde over velmeent Virksomhed, eller med opmuntrende Tale lod mig glemme Verdens Dabel. Mindet om dem bærer jeg i mit Hierte; men naar Følelsen af min Tab vorder levende, og jeg synes, at være saa eensom forladt, saa træder jeg hen til Gravene, hvor deres Støddragt hviler; her staaer Kiste ved Kiste under blomsterklædte Høie; her bringer jeg dem Taarer — Offre af min længselsfulde Kierlighed. Her synes mig, at deres venlige Billeder staae for mig, at jeg hører deres Raad, deres Trøst, og styrker min Tro paa salig Gienforening.

Jeg lægger disse Blade frem for dig, du forladte Faderløse, som sørger over en god Faders, en kierlig Moders Død, og for dig, du nedbøiede Mand, som græder over Savnet af din trofaste Hustru; og for dig, du sømme Moderhierte, der bløder ved det hulde Barns Død; og for eder Alle, som sørge over de Elskede, der slumre i Jordens Skind. Følger mig i Handen til de Uforglemmeliges stille Hvilesteder. Jeg veed, hvordan Sørgende ere tilmode; jeg har tabt Fader og Moder, Søster og Broder, Venner og Veninder. Mange hvile fjernt fra mig, men min Siel omsvæver ofte deres Grave med Taknemlighed, med Længsel. Jeg har seet Barn og Børnebørn blegne, og Dig, mit Livs fulde Ledsagerinde, mine Børns kierlige Moder — Ja,

med et for dybt Hælelse aabnet Hjerte, har jeg inderliggen bedrovet seet disse mine Elskede døe, og — nu — i mit Livs stille Aftenstund — helliger jeg gierne alvorlige Dieblikke til levende Erindring om dem og om mit Tab.

Saa vandrer med mig den alvorlige Gang; i Anden ville vi gaae med hverandre til vore Hensorvedes fiere Gravhøie; der ville vi ei blot græde, men vi ville styrke, trøste os og hæve os over Gravet til den himmelske Verden.

Her see vi, at det Jordiske er forgængeligt: Guldet har tabt sin Glans, Verømmelse sine Straaler, Skionhed sin Tryllemagt, Sandsernes Rydelse sin Ynde. Disse Ting have ofte vakt vore Begjærligheder, vor Frygt og vort Haab, og vi glemte — Gud. Vi arbejdede Dag og Nat, og det var forgjæves; Andre tilegnede sig Frugten af vor Glid. Eller vi naaede, hvad vi søgte, og Ønsket var ei tilfredsstillt; det blev stedse stærkere, voldsommere; mismodige saae vi til dem, som havde større Lykke. Du misundte og blev misundt; blev ei glad ved det du eiede, og tænkte med Veemod paa den stille Lykke, som blomstrede for dig i indskrænkede Raar; du blev saa bedrovet og fandt ingen Trøst. Ofte blev du henreven til mangen Feil; du har ofte erkjendt, du maa befries fra disse Ting, for at faae Fred; du blev erindret om deres Forgængelighed, og dog hængte dit Hjerte ved dem.

Som til Elskedes Grave, her seer du deres sande Værd. Nu vaagner du af din Drom om jordist Lykke; under Smerter over Tabet af det Kiereste, du havde, løses de Vaand, som fængslede dig til det Ubetydelige. Dit sorgende Hjerter vil ei smigge sig, ei stole paa Lykkens Usikkerhed; dine Tankter, din Ængstelse have sig til de Elskede; Jorden kan nu ei drage dine Følelser til sig; du ønsker, snart at fare hvidfra, og kaster kun et flygtigt Blik til det, du da maa forlade.

Bed Elskedes Grave lindres vore Smerter. Noget, der før vakte Betsymning i vort Sind, er tiende vi nu som ubetydeligt; og virkelige Lidelser vorde beldædigen formildede. Den dybe Sorg, som her fornyes, forjagede de andre, thi den skuer, gudhengiven, mod Himlen. Denne Tids Lidelser ere snart forbi og deres Bestemmelse herlig. Troens helige Sandheder blive os vigtigere, og de helbrede det syge Hjerter; vi træde nærmere til hine Egne, hvor ingen Smerte findes, ja, det er, som vi alt levede hiiset, hvor de fiære Kulbendte lønnes, som vi hørte deres venlige Tale, og i Alt, hvad der moder os, ville vi nu i Udmygthed ære Himlens Tilskikkelse.

De Ubegageligheder, de Krænkelse, du maa taale af Andre, ere ei saa smertelige, thi nu venter du ei Noget af Mennesker, og du seer medlidende deres Svagheder. Den Strid, du blev tvungen til at føre med dem, gaaer dig ikke til Hjerter; thi du

bedømmer ~~Alt~~ ~~rigtigere~~, ~~og~~ ~~kan~~ hæve dig over Alt, som kan forbitte Sindet, thi du leved ved det Væsen, der er gaaet ind til evig Udsoning, og det drager dig til sig; du kan ei mere fræktes, thi du har tilgivet. førend du blev fornærmet.

Har du en bange Sorg i dit Sind, bær den hen til den Gravhøi; og den vil viige fra dig, som om Kierlighed's Haand tog den bort. Du har nu erfaret det Smerteligste, hvad der nu kan møde, bliver ei saa tungt at bære; du er forberedet til ogsaa i Fremtiden at savne og undvære. Nu fordrer du kun saare lidet af Skiæbnen, og selv naar du mangler det, klager du ikke. De ere borte, hver Glæde de gav, hvert Haab, de vakte, er borte med dem. Vi nævne deres kiære Navne, lytte efter deres Stemme, see os om efter deres kiære Billede, efter det vi af dem have tilbage: forgiæves — Dem er det ikke; denne Kilde til Glæde er lukt som Graven. Vi have overlevet, det Tungske der kunde møde os; det er Smaating, der kan møde os i Fremtiden; nu ere vi fortrolige med Livets Bitterhed, thi vi have tabt de Kiæreste, vi havde, og da de forlode os, tilraabte de os: lær at undvære. Jorden byder os mange Glæder, ogsaa mangen Anledning til Selvfornægtelse; hvo der Intet kan nægte sig, er elendig, hvo der kan det, er tryk i Skiæbnens Storme; bliver rolig, om end ikke lykkelig. Smærter kunne overraske ham, og ud-

preſſe Taarer; han aſtorrer dem, ſkuer troende mod Himlen og ſiger: Græd ikke!

Dersom du har aabnet din Siel for nogen utilladelig Begierlighed, ved Elſkedes Grave vil den viige; her vaagne ei i dit Hierte lave Tilbøiligheder, eller de vilde dog ſnart forſvinde ved Mindet om de Forklarede, ved Tanken om Død og Ewigheid. Har du nogen Brøde paa dit Hierte, ved Graben vorder din Smerte dybere, ædlere Følelſer oplives, du faaer Styrke i Kampen, dine Bønner ſige inderligere mod Himlen, dine Beſlutninger vorder mere levende. Hvad du her har lovet — Gud, det kan du ei letſindigen glemme, du vil erindre det, ſtræbe med Iver at opfylde det. Her nærmer Forføreten ſig ikke til dig, han efterſtræber de Glade, flyr de Sørgende; og om han kom, hans Stemme trængde ei til din ved Smerten helligede Siel. Din Sorg kalder dig til ſtille Eenſomhed: her findes ei de Indtryk, ved hvilke Verden vækker Lidenſkaber; her ſeer du intet farligt Exempel, hører ei giftige Ord; ved oprigtig Sorg for de Henſøvede er Verden død for dig; de Fortrin, den kan give, har intet Værd for dig, ſom har ſabt hvad der var dig meeſt dyrebart.

Vil du udforſke dit Indre — alvorlig dømme dig ſelv, ſom Gud engang vil dømme: hvor ſkulde du mere ſtemmes til Alvor, villigere aabne dit Hierte, ſamle dine Tanker, end ved Elſkedes Grave? Ja, der vil ogſaa din Siel aabne ſig for ſtore hel-

lige Tanker, der oplyses af de Høiester, der finder du Kraft til Handlinger, som Verden velsigner og Himlen belønner.

Under veemodige Erindringer om vore Hensø-
gede ligger den os nær, Tanken om vor — Død.
Denne Tanke er alvorlig, men ikke rædsom; ved El-
skedes Grave, omgivne af den stille Fred, der her-
sker — rører den os mildt. Vi komme til dem, vor
Akte blander sig med deres, deres Aand møder vor og
er — evig salig. Du Hvilens Bolig, du stille Grav,
du er mig kær, naar du har modtaget Vennekæ-
der, som jeg elsker. Livet er mig endnu kært, og jeg tak-
ker ham, som kjærlig kaldte mig til denne venlige
Elskærelse; men hvad den var, denne Livets Kreds,
nei — det er den ikke, da de, som trydte den, have
forladt den. Det Bånd, der forenede mig med
Selskabet, er svagere, nu da En efter den Aanden har
forladt den; jeg seer min Vortgang imøde, rolig som
den trætte Vandrer Maalet for sin Dagsreise. Dø-
den er min Ven, paa ham jeg daglig tænkte, hvis
Ankomst jeg ventede. Styrket ved Tro paa Gud,
dannet for en bedre Verden, omgivet af taknemlige
Mennesker, som jeg stræbte, at være nyttig, hvis
Taarer og Velsignelse følger mig, saaledes skal han
finde mig, naar han kalder.

Kun svage Sieler frygte Døden; kun Letsind
forlægger Tanken om den, for ei at forstyrres i sine
Nødder; den fromme Sorgende venter den med

Frimodighed, ja med Længsel. Det er vigtigt, at erkende de jordiske Ting's Forgængelighed, finde Trost i Livets Sorger med Hengivenhed i Guds Villie, og under dem forædle sit Hierte, og at gaae Døden med Roelighed og freidigt Mod imøde — det lærer os den Hensøvedes Aand. Jeg frygter ei for, at nedlægges der, hvor de Elskede hvile. Som en Engel i flinnende Klædebaand, stiger den Tanke op af Gravens: hvorfor søge I de Levende blandt de Døde? Vi havde dem kier, derfor glæde vi os, at de gif til Hæderen. Vor Længsel skal tilfredsstilles, vor Tro vorde Visshed, vor Kierlighed lader os haabe bedre Fremtid og — Gienseen.

Ja, Christnes Haab om saligt Liv og salig Gienforening; dette glæde Haab grundet i Herrens Ord, i Fornuft og i vort Hierte, vorder saa-fast, saa levende ved Elskedes Grave. Vi troe og tvivle ikke, at de Døde leve, og Mindet om de Hedengangne nærer Kierlighed; de leve, tænke paa os som vi paa dem; vort Hierte banker for de Vortfiernede som for de Nærværende, glemmer dem ikke og ere dem evig troe; og den Demod er veldædig, som glæder sig ved dem, over dem de sørge, og haaber, i det den græder. Her er det Fornødenhed, at aabne Hiertet for Haabet; her føler du, at de, som du begræder og smerteligen savner, endnu leve, kun i andre Skabningens Egne, skulke for dine Dine; der hvor ingen Smerte angriber, hvor der nydes en Salighed, som

Intet ~~Die har seet.~~ Du føler, de kunde ei for bestandig være borttagne fra dig, Guds Villie kaldte dem tidligere bort, og du følger dem snart, for atter at forenes med dem, og da skal din Glæde werde stor. Befriede fra de Grændser, som her indskrænkede vor Aand, fra dette Dødens Legeme og Jordens Sorger fra hver Indbildning, som formærkede vor Aand, rensede fra hver Svaghed i Hjertet; forklarede i vort Væsen, med himmelsk Kraft at træde ind i Iysets og Kierligheds Rige, at se og tilbede ham, fra hvem al Salighed kommer, hilsed dem Alle, med dem vi her være forenede i trofast Kierlighed — de Børn, der fra vore Arme sank i den tidlige Grav, Sonner og Døtre, der henvisnede i blomstrende Alder, Fædre og Modre, der pleiede vor Barndom, ledede vor Uerfarenhed og førte os paa Herrens Vej, Edele, som med os nød Ungdommens Glæder, Venner, der ei forlode os i Nøden — møde dem Alle, høre deres jvenlige Hilsen: her er der ingen Sorg, her sælges ingen Taarer, her er Fred den eneste Hilsen, Kierlighed det eneste Vaand! hvilken Salighed, som Ingen skal tage fra os. —

Vi sørge ei over de Elskedes Tilstand i det ubekendte Land, fra det Ingen kommer tilbage, vi ere rolige ved Tanken om Ham, hvis Villie seer i Himlen som paa Jorden, ved Tanken om Guds evige Rige, hvor Retfærdighed boer, og Kierlighed og Fred er beredt de Fromme. Men Tanken om bortvandrede Ven-

ner vilke vi oplide, naar vi i ensom Aftenstund stue op til Himlens Stjerner, og naar vi vandre ved deres Grave. Har komme og svinde, men de, der engang elskede os, glemme vi ikke. Om I, hiemgangne Elskede ere os nær, og læse i vore Hjerter, eller I ere fjerne fra Deeltagelse i Menneskets Skiebne: ogsaa til hint ubekiendte Land følger trofast Kierlighed. Derfor skal Intet stille os fraeder; ei Livets Larm, eller afvejlende Arbeide og Sorg; i trofaste Hjerter bevarer vi eders Minde, og eders Grav skal være os et helligt Sted. Der gives en evig Kierlighed, det søle vi nu, hvor vi ere hos eders det søle vi, naar vi gaar hen til eders stille Grav, høre og græde.

I dit Rige, du Evige! er der ingen Død. I hint ubekiendte Land skaber din oplivende Aande, finner din Kierligheds Soel, styrer din Arms Kraft. Vore Døde ere hos dig, du er deres som vor Fader; leder dem ogsaa hidset bekiærmende, velsignende. Lad dem hos dig finde Hvile efter Livets Arbeide, Fred efter Tidens Lidelser. — Lær os der endnu vandre den jordiske Vane, du aabnede for os, lær os kæmpe den gode Striid, at vi kunde modtage Seierens Krone; ved Enden af det vel fuldbragte Løb foren os med Alle, som vi elskede, og vi Alle ere og blive hos dig i Evighed.

Til, døende Forældre, der ere bekymrede for
de Børn, de efterlade.

(Efter Philotas.)

En Samtale.

Kleanthes. Inderlig Tak, du min elskede Ven,
fordi du kom! De Timer, vi endnu have at leve
sammen, skulde vorde mig dyrebare; de ere de sidste
for denne Verden?

Philotas. Er det saa ganske afgjort, min
gode Ven? Guds Guds Villie. Men endnu haaber
jeg — —

Kleanthes. Haab intet! Diebliffene ere
mig for kostbare, til at jeg ved halvtroede Forstills-
linger vil smigge for dig og mig. Min Læge har
— jeg paalagde ham det som Pligt — for to Dage
siden sagt mig uden Tvetydighed, at min Sygdom
var ulægelig; snart har den vel udtømt mine, som
du seer, allerede meget svage Kræfter. Uagtet jeg
var forberedet, har det dog kostet mig nogle Timers
Kamp; meere end jeg tænkte. Jeg har føelt det er
en stor Forskiel paa at see sin Fiende lige i Ansigtet,

og blot at formode ham. Nu haaber jeg det meest er overbunden, naar kun ikke een Tanke uophorlig afbrød den Noelighed, jeg ikke uden Kamp har opnaaet.

Philotas. Og denne Tanke?

Kleanthes. Hører du ikke den Støien i Sideværelset?

Philotas. Jeg forstaaer dig Kleanthes! Men du veed, hvo der endnu lever naar Fader og Moder ikke ere meere til?

Kleanthes. Ja det veed jeg, og har sagt det utallige Gange til mig selv. — Men naar nu Erfaring lærte mig ligesaa ofte, at denne Gud gjør intet Under, og næsten synes mig, Under ere nødvendige, for at opholde den endnu ubefæstede Dyd i en Verden som denne, saa — jeg tilstaaer det for dig, — thi for dig skulder jeg ingen Side, eller naar du vil, ingen Svagthed i mit Hierte — saa kan denne Tanke ikke meere virke det velgiørende Indtryk paa mit Hierte. Du kiender mig; du veed, at jeg aldrig har overbreven det Onde i Verden, aldrig har miskiendt det Gode. Men du er selv enig med mig, at det ikke er let, end ei ved det omhyggeligste Opsyn, at bevare Hiertet reent, Sæderne ufordarvede; og naar man er uden al Veiledning, overlade alene til sig selv og sin Følelse — hvad da? Det falder mig tungt, jeg skammer mig ikke ved at sige det — det falder mig tungt at forlade disse elskvær-

lige Skabningen! ~~hvis~~ ~~da~~ ~~jeg~~ ~~ikke~~ har hende, jeg i dette Tilfælde ganske kunde forlade mig paa. Dog jeg skulle vel endda fatte mig, jeg ville tænke nogle Aar tidligere eller sildigere gjør liden Forskiel; og opmuntre mig ved Haabet om Gienseen, naar jeg kun vidste, at de ville komme lykkelige til Maalet for deres Bestemmelse. Men, Philotas, hvo staaer mig inde derfor? Søg mig det, og jeg vil gierne døe.

Philotas sad fordybet i alvorlige Betragtninger og taug.

Kleanthes. Du tier! Hvad kan du vel ogsaa sige? Du maa føle, min hange Frygt er ingen tom Drøm af en tungsinelig Indbildningskraft; den er alt for grundig. Søg mig, har jeg ikke strækelige Exempler for mig? hver forført Ungling, der engang var saa uskyldig, som min Ludvig endnu er, hver forsængelig Pige, elendig ved Daarfab eller Laks, der engang var saa usfordærvet som min Vilhelmine — ere de ikke advarende Exempler for mig? Maaſte, tænker jeg da, maaſte Billedet paa dine Børn, hvad de om saa Aar skulle blive; maaſte endnu før jeg bliver ganske til Stov.

Philotas. Min Kleanthes, var du da saa ganske vis paa, det skulle ikke have skeet, isald du levede?

Kleanthes. Lad mig svare dig med vor gamle Yndlings Digter *: "Jeg vil frygte mindre

* Horat. Epod. 1.

"naar jeg er nærværende, være meere bange, naar jeg er fraværende, som Moderen over sine tierløse Unger mindre frygter Slangens Angreb, skönt hendes Hielp kun var svag." Men maaſke var min ikke ſaa ganſke ſvag, Mine Børn have altid anſeet mig ſom deres Ven; de har ikke dulgt mig deres Hierters ſtiulteſte Tanke; jeg har aldrig bebreidet dem deres Feil med den afſtræffende Tone, ſom have bragt dem til, at gjøre en Hemmelighed af Noget for mig, men de have af ſig ſelv fortalt mig, hvad de ſagde, tænkte, gjorde, fordi de gierne vilde opnaae min Tilfredſhed, fordi mine Erindringer aldrig vare bittere. Jeg tør haabe, at intet ſkulle ændres deri i deres modnere Alder. Naar nu den Tid kom, da dette og hiint begyndte, at blive farligere for dem; da Tilboieligheder, de endnu kiende, vaagne; da det ikke var mueligt, at afholde dem fra al Omgang med ſlette Menneſker; da kunde jeg vente, at udrette Noget med mine Advarſler, mit Exempel, og den Tillid, de ville ſienke mig, hvor mine Grunde ikke overbeviiſte dem; jeg kunne vente, de vilde handle forſigtigere, og om de feilede, ſkulle de aldrig falde ſaa dybt; det forſte Geiltrin ſkulle bevare dem for hvert følgende.

Philotas. Det turde du ſikkert vente!

Kleantes. Ja, min Ven? thi de ere ſædvanlige og bløde, skönt ikke uden ſtarke Gølelſer og heftige Begierligheder.

Philotas. *lib. Desſe lettere* bliver det dem, at
 de Dyden, deſto meere aabne blive de for det Gode
 og Edle; deſto ſtrigere ſtræbe de mod det Maal,
 hvorhen du er gaaet foran.

Kleanthes. At, jeg onſkede, de kom videre
 end jeg; jeg vilde gjerne forlade dem, naar deres
 Lod engang blev herligere end mit var! Men hvad
 have de ikke at overvinde, før de komme ſaavidt? Juſt
 denne Hefſtighed og ſaa iglen den bløde, høielige Stiel
 gjør mig bange for dem. Ofte naar min Ludvig
 tager ſig ſaa varmt af en Sag, er ſaa ubetvingelig
 ved hver Modſtand, vil ſætte Noget igiennem i ſin
 lille Kreds, ſtaaer ſaa faſt paa ſin retfærdige Sag,
 naar det falder ham ſaa tungt, at fornægte ſig ſelv
 — hvor ofte tænker jeg mig ham da i Fremtiden ſom
 Yngling og Mand? hvor han vil ſøge en indbildt
 Verden og ikke finde den; hvor han alt for ofte vil
 handle meere med Raſthed end Overlæg, meere af gode
 Hierte end med roelig Forſtand; hvor han vil have
 mange ſlemme Timer, naar Noget miſlykkes, hvor
 han vil indviſke ſig i Fortredeligheder, — og gid det
 maatte kun blive Sortrædeligheder! fordi han
 altid vil gaae ligefrem, eller anſeer det for uadel
 Svaghed at vige tiſſide, ſom dog har ſindom er os
 nødvendigt. Ville det ikke da være got for ham, at
 have en Fader, ſom han vidſte. elſtede ham meere
 end ſig ſelv; ſom han aldrig kunde troe var af anden

Meening end ham, blot for at ville modsigge ham? Bliver han end ikke ond — hvor let kan han blive en Daare. Han er ærgjerrig — hvor let tager denne Lidenſkab en falſt Vending? Hvor vanſkeligt erkiender man, især ved ſaa varmt Blod, ſom hans, hvad der er ſand Ere. Og ved Forſtandens Vildfarelſer, vildſarer ſaa let ogſaa Hiertet.

Philotas. Men ſkulle vi da allevegne tanke os det Værſte?

Aleanthes. Fordi det er det Sædvanligſte, fordi de ſkionneſte Anlæg meeft ere udfatte for Faren; fordi der ere ti ſlette Exempler mod et godt i vor Verden. — Og hvad ſkal der blive af min arme Datter? O Philotas! kunne du ſee, hvormit Hierte bløder, naar hun ſtaaer for mig i hendes elſkverdige Uſkyldighed, naar hun, om det kom an paa hende; aldrig gif et Dieblif fra mig, og ledsager hvert Suf, ſom min Sygdom udpreſſer — thi jeg undertrykker dem ſaa meget, jeg kan — med en Strøm af Taarer! At fremſtiller min Indbildningskraft, de Farer, der vente hende; og hvad det er mig ſaa tiert, og hvad jeg ikke inderlig nok kan takke Gud for, at han gav min Datter det, det bliver mig nu frygteligt. Hendes bløde Hierte — hvor lidet vil det koſte, at giøre det blødt for det mindre Gode? Hendes Hæng til Tungſind, hvor mange mørke Timer kan den koſte hende? Hvor let forlede hende til Ubirksomhed, danne hende til en Sværmerſke, der

duer ikke til denne Verden! — Hendes gode Hierte vil see sit eget Billede i hvert Menneske, som kan hylle Dydens Mine, og give sig fanget, for hun veed i hvilke Hænder hun er. Naar hendes Rionne blaa | Die seer fuldt af Taarer paa den blege, fortærede Fader, og hun da med Beemod læner sig til mit Bryst — af min Ven, jeg seer det med Bæven. Hun maa behage Lasten som Dyden; men hiin vil feire, for denne undseelig og beskedne nærmer sig til hende. Let blider hun et Offer for sin hele Levetid; paa det nøieste forbunden med en Mand, som hun, saasnart han aflægger Rassen, maa foragte; saa let kan hun blive det, naar hun end var mindre elskværdig, thi hun har Formue. — Hvor jeg ville have vaaget over hende; hvor forsigtig jeg ville valgt, for jeg havde givet hende en Mand, og havde jeg end været alt for forsigtig, hun havde aldrig tabt derved.

Philotas. Den Barme, hørmød min Ven taler, gjør det vanskeligt for mig, at svare ham med den Kulde, der dog er nødvendig, for ei i saadanne Tilfælde at føres for langt fra Sandheden. Jeg vil ikke stride med dig, om din Frygt ikke er overdreven. Mangen sorgelig Erfaring ville giendrive mig, og du ville troe, jeg søgte Udfugter. Men du tager dog sikkert feil paa to Maader.

Kleanthes. Sid det var saa vel! — Og paa hvilken da?

Philotas. Først at du hanger for meget

ved disse nedslaaende Forestillinger, og synes næsten forsærlig at udbidle dem, for at føle dem desto stærkere og længere, isteden for at give din Hånd i disse, som du meener, dit Livs sidste Dage, den Røe og Taalmod, hvormed enhver skulle ønske, at gaae den store Forandring imøde.

Kleantes. Jeg kan ikke sige, at jeg søger, at gjøre mig selv veemodig. Jeg søger at afdrage mine Børn fra mig, langt meere end jeg efter min Høielse ville gjøre, blot fordi jeg troer, at være dem og mig selv det skyldig. At jeg alligevel altid kommer tilbage til dem, det er næsten mod min Villie. Men hvori meener du, at jeg ellers fæller?

Philotas. Deri, at du anseer en Sag for afgjort, som i det mindste ikke har meere af det Sandsynlige end af det Usandsynlige.

Kleantes. Gud give du havde Ret; men jeg beder dig, **Philotas**, ikke blot Svingrunde! De ville overtøge mig om, at du forsvarer en slet Sag.

Philotas. Jeg ville skamme mig ved dem, efter mine Grundsætninger, hvordan man bør be- roellige Lidende. De bedække vel det Onde, de helbrede det ikke. Men naar jeg af det, der allene kunde bringe dig paa tungtsindige Forestillinger, hider ligesaa mange Grunde og vel endog kan nævne dig mange overbejende, — da vil du dog ikke ansee dem for blotte Svingrunde?

Kleantes. Du skal finde en lærerig Tilhører.

Philotas. ~~En. Deel. af~~ dine Sorger grunder sig paa den Meening, om du levede, saa ville du kunne sætte dine Børn i Sikkerhed. Kiære Kleantes, jeg vil ikke smigre for dig — vi ere jo Venner og din Forsætning er alt for alvorlig — men blandt alle dem, jeg har kiendt, kommer du mit Wnster paa en god og wiis Fader, nærmest. Og dog maa jeg tilstaae at jeg hverken troer du, eller noget Menneſke i Verden, kan indeſtaaе for ſine Børns og Lærlingers Dyd. Menneſket er for ſvagt, Tilſtoffelserne til det Onde ere for mange; de engang opvakte Lidenſkaber ere for mægtige, til at de bedſte Grundſætninger, de længeſte Vaner, de virkſomſte Exempel altid vare ſtærke nok. Og hvo er iſtand til at vaage ſaaledes over Andre, at han kunne bemærke den forſte Spire til en ond Tilboielighed? Eller hvad var det for en Dyd, ſom altid maatte ſtaaе under Andres Bevogtning? Lad endog være, at du kunde til en wiis Alder bevare dine Børn for alt, hvad der kunde ſkade dem — engang maa du dog overlade dem til ſig ſelv, og da ſaaeſom nu lade det komme an paa, hvor faſt deres Dyd er.

Kleantes. Meget rigtig! Men hvor meget kunde der udrettes til den Tid! Er forſt det unge Træ under min Pleie opvoxet rank og lige, ſaa bliver det nok ſaaledes!

Philotas. Jeg forudsaaе denne Indbending. Men dit Vilde er ikke ſaa ganſke rigtig,

heller ikke Tanken, som du dermed vil udtrykke. Det rødeste Træ kan endnu blive stærkt ved den Stilling, hvori det kommer, ved Trykning af en stærkere Modstand, og naar Modstanden bliver for stærk, vel endog brækkes, det yngre kan man endnu give sin første Skikkelse igjen. Jeg har altid langt meere Haab, at den vildfarende Ungling bliver en god Mand, end at den vildfarende Mand bliver en god Olding. Tilskaae mig altsaa kun, du sluttede alt for sikkert, ved at antage, naar du levede, saa var der sørget for dine Børns Dyd. — Du vilde bidrage alt dertil, men du blev dog et Menneſte, ligesaa vel som de bedste Fædre hidtil; de vare ikke altid de lykkeligste.

Kleanthes. At giare Noget var dog meere end Inter! Nu blive de ganske overladt til sig selv.

Philotas, Ogsaa her synes jeg, du slutter for almindeligt! Du taler som om det var afgjort, at de skulle blive lykkelige!

Kleanthes. Overtænker jeg de Fæder, der nu omgive vore Sønner og Døttre; Fæder, der daglig vore; denne Kulde for alt, hvad der giver Menneſtet sandt Værd, denne tvedydige Dyd, denne lykkelige Forsnelse af vore gamle danske Sæder — — —

Philotas. Tillad, at jeg afbryder dig, min Ven! Det er særdeles vanskeligt, at besvare det Spørgsmaal, om dette alt nu er værre end tilforn, endstjont Tingenes Skikkelse kan have ændret sig.

Men vi vilke antage det som beviist, og nu være des
 so retfærdigere mod det Gode, der endnu stedse er til-
 bage i denne farlige Verden. Du er sikkert, ligesaa
 vel som jeg, kommen tilbage fra Reiser og store Sel-
 skaber med den Erfaring, at der endnu gives langt
 flere gode Mennesker; end vi stundom troe. Selv-
 bet kunne viist ikke bestaae, naar det Onde havde
 Overvægten over det Gode. Er det da ikke ligesaa
 vel mueligt, at dine Børn ville efterligne det Gode;
 de, der alt have Forstand nok, til at indsee Forskiel-
 len; de, der alt nu ikke kunne befinde sig vel i Sel-
 skab med usædelige og vanartede Børn paa deres
 Alder? Skulle de da endelig falde i Forføreres Hæn-
 der? Ere da de Exempler saa fældne, at vi, — vi
 vilke fraregne almindelig menneskelig Svaghed og
 Usuldfkommenhed — Mennesker holde os fra Ungdom
 af reene fra Verdens herkende Laster og Daarstæ-
 ber? Og dette alt glemmer du ganske, naar du ta-
 ler saa haabløs!

Kleantes. Men naar vi spørge disse bedre
 Mennesker, vilke de ikke for det meste tilstaae, at
 deres Opdragelse, og andres Exempler, som gjorde
 Dyd og Gudsfrugt saa elskværdige, havde lagt Grun-
 den til deres Caracteer? Vilke de ikke nævne os
 deres Fædre, deres Modre, deres Opdragere, og
 endnu i Graden velsigne dem, for deres Velgierninger.

Philotas. Sikker i mange Tilfælde — men
 ikke i alle; det var ofte ikke deres Forældre, men

fremmede Mennesker, med dem Forsønet førte dem sammen ved det, vi kalde Tilfældet, det var ofte dem, de havde at takke for den vigtigste Deel i deres sødelige Dannelse. Thi mon Erfaring stadfæster, at vi kunne slutte sikkert fra Forældre til Børn, fra Børn til Forældre? Ere de fleste Forældre altid lykkelige i deres Efterkommere? Ere de værdigste Mennesker ikke tit Efterkommere af foragtelige Forfædre? Ja, det er sandt, hiine seile Stundom i deres Opdragelse, i det de paatvinge Børnene det Gode; disses Børn derimod sætte stærkere Afkøp for de Laster de see hos dem, de ellers skulle ære og elske. Men en almindelig Regel er end ikke det.

Kleantes. Og hvad har du saa dermed beviist?

Philotas. I det mindste saa meget, at de almindelige Slutninger bedrage; at, som jeg før sagde, det ikke er meere sandsynligt, at Børn der mistede Forældre skulle vanarte, som at de kunde blive Forældres Værelse efter deres Død. See dig kun lidt om i vore Bekendtes Kreds, og du skal støde paa mange Exempler, som vilse, Forældrenes tidlige Død har hverken hindret Børnene i at komme vel frem i Verden, eller skadet deres Uspildighed og Død! Hvor frygtede man ikke for den 8**ste Familje? Og er der vel et eeneste af disse mange Børn vanslægtet? Ere de ikke tildeels allerede meget nyttige og værdige Husbædre og Husbønder? —

For Benindes, M**s Moder ønskede isende, at kunne tage sin eeneste Datter med sig —

Kleantes. Som jeg i disse Dage meget ofte har ønsket for mine Børn —

Philotas. Og havde det været bedre, om hendes Ønske var bleven opfyldt? Er hun ikke nu en agtværdig Moder til 8 Børn; to af dem har Gud henflyttet til en højere Opdragelse, de øvrige give Haab om, at werde nyttige Borgere for Verden. Blev ikke vore værdige Beninder H** og B** næsten ganske ved sig selv, hvad de ere? Deres Hjertter vare, som du beskriver din Vilhelmines; men blev de dem farlige? Mon deres reene Dyd ikke derved blev desto elskværdigere, og de selv meere aabne for Ryddelsen af bedre Glæder? — Og hvor mange andre kunne jeg endnu nævne dig? Hvor mange Kiender du ikke selv? Hvor utallige ere de, ingen af os vilde Noget om? Ere de ikke ligesaa mange som de modsatte Erfaringer? Men vi seile sædvanlig deri, at vi kun bemærke det, der stadfæster vor Meening, og ikke det, der gjør den vaklende.

Kleantes. Jeg tilstaaer dig, saaledes har jeg aldrig giennemskænkt denne Sag.

Philotas. Lad mig endnu sige til, at Menneſkeheden fortjener meere Tillid af dig. Din Bedrøvelse lader dig see dine gode Børn, forladte af alle, henkastede i en øde, sandig Øst, hvor Intet findes uden Roddyr, der lure paa dem som et godt

Bytte. *Men min gode Ven, er vel Verden saa slem, som din Reening forudsætter? Mon da Min, det om den elskede, ærede, mod saa mange Menneſker velgiørende Kleantes, ganske ſulle udſettes med hans Død? Skulle Ingen ſpørge hvordan det gaaer hans Børn? Blive de da nødvendigen ſlettet i hver Forbindelſe, hvori de komme, i hvert Selskab, hvortil de indbydes? Saavidt min Etilling og min Beſtemmelſe tillade det, vil jeg gøre alt for dem. Hvor kan jeg troe, jeg er det eeneste Menneſte, der tænker ſaa? Eller hvor kan du troe det, du, ſom aldrig har manglet Venner?*

Kleantes. *Ravn mig en anden Philotas! — og jeg vil troe, mine Børn vinde ved min Død!*

Philotas. *Jeg takker dig, min dyrebare Ven, for denne Tillid. Men lad mig henlede den paa en høiere og ſikrere Stienſtand. Vi maa ikke forlade os paa noget, end ei paa det kiereſte Menneſte; hans Villie er for det meeſte ſtørre end hans Evne, og han er dødelig ſom vi. Men — jeg kommer tilbage til min forſte Tanke — der er Een, der er ligesaa mægtig ſom god; hvis Opſigt ikke forandrere ſig med Tiderne eller Tænkemaade; og om hvis kiereſte Opſigt, Religionen giver os ſaa faſte Forſikringer. Denne Gud bliver dine Børns Fader, Beſkytter, Forer, om end ellers Ingen tager ſig af dem. — Du ſiger, han gør ikke Under. Men ere*

da Under den eeneste Vel, paa den han kan gjøre
 Noget for dem? Skreete der da idel Under i deres
 spæde Alder under de dem omgivende Færet? Hvor
 mange Sygdomme var deres svage, let forstyrrede
 Legeme underkastet? Hvor uoveligt var det første
 Forsøg med at bruge de spæde Lemmer? Var det
 din Opfigt, der bestyttede dem. O vaagede ingen
 højere Magt over vore Smaa, hvo vilde redde dem?
 Kan ikke baade du og jeg i vore Børns tidlige Hæn-
 delser fortælle om Beviiser paa guddommelig Beskyt-
 telse? Ubegribelig Livsfrelse? Vi troede Børnet
 opslugt af Færen, knust af Uheld, og ligesom beskieret
 met af en usynlig Haand, blev det os giengivet ube-
 skadiget? Naturlige Midler valgte han til deres
 Bedste; mange Gienstande vakte deres Opmærksom-
 hed og Forstand; Forlegenhed lærte dem anstrænge
 og bruge deres Kræfter; Erfaringer oplibede den
 fædelige Gølelse, viiste dem Forskiel mellem Ret og
 Uret; de fik Leilighed til at øve det Gode; de uund-
 gaaelige Feil levedes til deres Vel — kommer dette
 ikke alt fra ham? Og har du ikke ofte sagt mig, at
 du aldrig inderlig nok kunne takke ham, fordi han i
 din Ungdom havde ført dig til den Ven, til hiin
 Lærer, til dette Sted, uden at du derved tænkte paa
 Under? Har Gud da nu forandret sig? Maafe
 han tidligen river dig bort fra dine Uopdragere,
 men har du ikke Høie til at vente af ham den Alvi-
 dende, at han desto meere vil tage sig af dem, han

der ikke nægter nogen Skabning den Hielp, deſt behøver, ſignt vi Intet tør foreſkrive ham? — Kleantes! deri maa du vilſe den ſidſte Kraft af din Dyd og din Religion, at du hierreligen forlader dig paa ham. — Du har beviist al Troeſkab i deres Opdragelſe; vær friemodig, dit Arbejde ſkal ikke være forgievet. Du kan ikke meere udſtrække din beſkyttende Arm om dem, men de ſtaaer altid under dens Beſkyttelſe, der er overalt; han heele Naturen adlyder, ſom hyder ſine Engle, at bære dem paa Hænderne. Staaer det end ikke meere i din Magt, at ſorge for deres tilkommende Skiebne; ſulle end Døden bortkalde dig; nu Zan, ſom intet er umueligt, ſørger for dem, han leder, han velfigner dem, naar du ikke meere er til. — Du elſter dine Børn inderligen — troe mig, ogſaa Gud elſter dem; han vil ikke forglemme dem. Han vil føre dem vel igiennem Verden. Er det ikke mueligt uden Feil- trin — ſom og kunne ſkee, naar du levede — ſaa lader han dem blot lide derfor ſaa meget, ſom er nødvendigt til deres Forbedring. Thi jeg er overbeviiſt om, at Gud ikke kunde ſienke en Skabning Tilværelſe, naar han forudſaae, at den evig vilde blive elendig.

Kleantes ſyntes at være meget rørt og meget heroeligt ved den ſidſte Foreſtilling. Han vilſe juſt ſvare da begge Børnene kom ind. Drengen ſatte ſig paa hans Skid; den ældre Datter ſtod ved hans Side, ſom om hun anſkede at hendes ſøge

Fader ville lade sig trætte. Havd til hendes Skuldre! Philotas var ved Synet af denne rørende Gruppe meere bevæget end hans døende Ven. Denne blev først nogle Dieblkke i dyb Eftertanke. Da slog han sine Arme om begge Børn, og sagde: "Mine Børn — jeg maa forlade eder; eders større Fader falder mig. Velsignelse blive over eder for eders Lydighed! Glemmer ikke, hvad jeg ofte har sagt eder. Uden Kierlighed til Gud og hiertelig Menneskekierlighed er ingen sand Lykke. Tænk altid, at I ere paa Reisen, Evigheden er eders Fædreland. Kiere Wilhelmine, kiere Ludvig — ved alt, hvad I gjøre, tænk: Jeg lever ikke for denne korte Tid! Gud vil giengielde Alt! Da vil det gaae eder vel." — Hans matte Arme vare nedstunkne. Han kyssede dem begge, og med foldede Hænder og et muntret, mod Himlen hævet Ansigt, sagde han endnu: "Nu overgiver jeg dem til dig — af Faderhaand i Faderhaand! Tilgiv min Vantro! Vær deres Gud — og min Gud — deres Fader og min — og min Philotas Fader — i Liv og i Død." — Han bleguede. Et Blodkar sønderreveds i hans Bryst, og det fremtrængende Blod qualte ham, før han kunde samle Kræfter.

Saa vel doer man, sagde Philotas — og sluttede de trostløse Børn i sine Arme, — naar man har levet saa vel; de lovede ham at leve saaledes, for engang saaledes at kunne døe; og de have holdt deres Løfte.

**Advarsel mod nogle Feil, til dem lidende
Mennesker ofte henrives.**

Ønskede jeg nogenstunde, at føre en mild og venlig Tale, og ved den oplive Tillid til min inderlige Deeltagelse, Overbeviisning om min gode Hensigt, da er det nu jeg sætter mig hen, for at nedskrive nogle Bemærkninger over de hos Lidende ofte forekommende Feil. — Det er ubehageligt at modtage Erindringer for Enhver, end meere for den Lidendes bløde, let rystede Sind. Den Saarede vaander sig endog under den lette Haands sagte Berørelse. — Din Ulykke, min lidende Ven! taler for dig; du er mig hellig; hvor kunne jeg ville fornærme dig? Jeg berører din svage Side, vil du derfor blive uvillig mod den Mand, hvis gode Villie for at vorde dig nyttig, venter din Agtelse? Lad os søge at opdage, om du ikke maaske ved en eller anden Feil forsøger dine Lidelseres Vægt: lad os see til, hvordan vi kunde lette den ved at blive bedre, og derved meere tilfreds med os selv, meere værdige Menneskers Agtelse og Deeltagelse. Tænk efter hvad jeg meddeler dig.

Mange Lidende bliver saaledes forsagte og
 tungsindige ved mødende Uheld. Det er natur-
 ligt, ja det er unægtelig endog Guds Hensigt, der fører
 vor Skiebne, at det Onde, der møder os, maa være os,
 meere eller mindre, ubehageligt og smerteligt; føle
 vi det eller tænke vi derpaa, maa Kummer og Sorg
 udbrede sig over vort Sind. Det var Tegn til en
 følelseløs, raa, udannet Siel, naar Gienbordighed
 ikke rørte os dybt og smerteligt. Kan Faderen eller
 Læreren see uden dyb Kummer Barnet, Lærlingen
 vanflægtet og vorde lastefuld? Kan Vennen uden
 Græmmelse følge sin Ven til Graven? O nei! —
 Men Græmmelse og Kummer maa dog ikke sætte
 dig ud af al Fatning; maa ikke gjøre dig aldeles
 usikkert til Betænkksomhed, til Virksomhed i dit Kald,
 til at bruge dine Kræfter, som Pligten fordrer; du
 maa ikke selv søge at vedligeholde den Sindsstem-
 ning, som blot kunne undskyldes ved det første Ind-
 tryk, Smerten gjorde; forsættigen at vende tilbage
 til den, forsmaae hvert Middel til Trøst og Opmun-
 tring, slet ikke agte alt det Gode og Gladelige, For-
 sønnet endnu lod dig beholde, betragte hele Livet fra
 en mørk, forhadet Side og saaledes fremstille det for
 andre, og endelig overvældet af den Græmmelse, du
 ikke kan blive af med, vælge Forrædelse og Selv-
 mord, som det sidste, ulykkelige Middel til at und-
 sige dig selv — det, fiere Lidende! det kan aldrig
 (9)

være tilladt, aldrig undskyldes hos et fornuftigt Menneske. Mennesket bør have sig over en fiendsk Elskne, aldrig lade sig beherske af sine Gælelser og Lidenstaber, men styre dem ved Grundslutninger. — Jeg veed nok, visse Lidelser kunne paa et dybt følelende Sind gjøre et særdeles stærkt Indtryk, og da frembringe skrækkelige Virkninger: men Pligt og Samvittighed kunne dog aldrig tillade dem; desto meere maa vi opsoge Grunde for vort Haab og Berøelighed, Grunde, der kunne formilde det Bitterste i Lidelsen, Grunde, hvorved vi kunne holde os for ikke at hensynke til denne Forsagthed. I Smertens og Kummerens første Angreb er det almindeligt, at see Mennesket nedslaaet og modløst; de Wiise og Edle, der ved dyb Gælelse af deres Smerte, dog som Jesus Kristus bære hver Lidelse med urokkelig Fasthed og Betænkksomhed, med et ganske usvækket Mod — o disse Wiise og Edle ere, desværre, saa faa.

Oftesaae man Lidende, som, saasnart Smertens første Indtryk var formildet, eller som, for at holde sig skadesløse, overgave sig til den største Ledsind, til tøileløs Vildskab. Man raader dem at søge Værn mod nedbøiende Sorg i Adspredelser, især i selvkabelige Forlystelser. Jeg meener ogsaa, naar dette Middel bruges maadeligen, kan det være nyttigt og virksomt; det kan formindste visse Gælelser og Forestillingers Vælde, det kan lære os rigtigheden at kiende vor Tilstand; hvad Tingene ere værde og

hvortil de ere bestemte. Men naar Udspreddelse bliver Bane, og berusende Forlystelser Trang: hvor vil du da opnaae den roelige Fatning, den Betænk-somhed, der er saa nødvendig for Mennesket, som vil være opmærksomt paa sig selv og handle samvittighedsfuldt? hvor iler du ikke med stændig Flygtighed hen over de Tildragelser, der skulde være varige Indtryk paa dit Hjerte, leede dig til alvorligt Overlæg, til ædle Beslutninger? Hvor ganske tabes da al Sorgens velgørende Indflydelse til at danne og forædle dig? — Men er denne ikke de fleste Menneskers Historie, naa Gud sender dem Lidelser? For at undvige den bittere Kærlighed af deres Gienbørdighed, overgive de sig til bestandige Udspreddelser, fortræde sig selv, for at den smertelige Kærlighed ikke skal falde dem besværlig, naar de igien komme i Stilhed; de unddrage sig alle alvorlige Forretninger, lye at være allene, og henfalder til en Tøileløshed, der er farlig for deres Sædelighed. — Daagner nu stundom Kærligheden om deres lidte Uheld, saa forstaae de ikke at sætte Grændser for den; Fornuftens og Religionens Grunde ere jo i deres Sandfælsighed blevene dem saa fremmede. Har Kærligheden endelig udraset, saa føle de paa nye en Trang til at forfriske sig i selskabelig Tummel, og Folgen af alt dette bliver et blot sandfælsigt Sindelag, der flavist giver efter for hvert udvortes Indtryk og aldrig kan beherske sig selv. —

Kan da noget fornuftigt, sambittighedsfuldt Menneske vel raade dem til Adspredelser, Dem, der i selvforskyldt Nød, ved Uorden og Udsælgthed, i den Forlegenhed, hvori de styrkede sig ved Uroesthed og Uredelighed — Dem, der ere saa begierlige efter at drukne deres Sorger og Beshværligheder i Drif, i Epil, i Belskyt, i vilde Udsælgtheder, indtil de endelig tumle i Fordærvens Afgrund! O hvo kunne raade disse Elendige, disse alt for Adspredte, til Adspredelser!

Det bemærkede man, at Fortrædelighed, Dorstighed og Uvirksomhed henrive Mennesker, naar Besværligheder og Sorger mødte dem. Du følede stærkt din Smerte og dine Kræfter sank tilligemed dit Mod: Arbejde og Beshæftigelse var dig modbydelig, ja, saa syntes du, umuligt. Du klagede over mislykkede Beshæftelser; nu er du færdig af at gjøre dig videre-Umage paa Lykke og Fromme; hvo staaer dig inde for et lykkeligt Udfald; og saa beslutter du da at lægge Hænderne i Skedet. Du meener, at have de værste Udsigter for dig, ved ikke hvad du skal tage dig for; og om du end vidste det, om man end giver dig Raad og Anvisning: saa gider du dog ikke prøvet derpaa, ikke samlet dine Kræfter, men du vil hellere lad og dorst overlade Skiebningen hvad den vil gjøre for dig. Dit Hæng til at gjøre Intet bliver stedse stærkere; Nøden er nu vel forbi, men Lædighed og Lædelse til redelig Anstrængelse.

gelse ere blevene dig ~~sa~~ naturligen. — Lad dog, min lidende Ven! Ulykken ikke røbe dig al Kraft, alt Rod, al Magt over dig selv! Klag ikke saa barnagtigt over din ublidde Skiebne, saa du slet ikke vil gide dig af med at forsøge den, og fremkalde en blidere, Du kan aldrig undskyldte din Uvirkksomhed. Du kan ikke vente fierlig Lindring i din Rød fra andre, naar du selv forsømmer hvert Middel? Og berøver du dig ikke ogsaa den Opmuntring i din Kummer, som løsnende Selvfolelse giver, du arme Ulykkelige?

Dog hos mangt af Skiebne nedboiet Menneske seer man alt for megen Virksomhed. Du blev bitter over din Skiebne og vidste ikke at fatte dig; mismodig over Skæffet, Forventning, brænder din Lidenstabs end stærkere for det, du ønsker; dit Hjerte er uroeligt, du kan hverken tænke efter, eller beherske dig. Det uroelige, lidenskabelige Væsen bliver tilbage i din Sjel, altid er der Roget, du attraa eller afstøjer; altid er der Roget, som paa nye vækker din Uvilje og Ergrelse; det er umuligt for dig, at beholde koldt Blod; dit heele Liv er en Afveksling af Storme, du bliver aldrig Herre over dit Sind, langt mindre munter og tilfreds. Dine toileløse Begjærigheder forlede dig til uoverlagte Forretagender, hots Udfald altid bliver mislykt, og tilsidst maa du bittert angre din Ubetænksomhed og sukke under dens sørgelige Følger. — Var du altid Herre over dig selv, var det Fornuft og Religion

der ledede dig paa din tunge Vandring, saa skulde en ublid Skiebne aldrig henrive dig til lige Daarskaber.

Under mødende Lidelser og Besværligheder, bleve ogsaa mange Mennesker sløve, raadvilde og tankeløse. Ofte møder man Mennesker, der har oplevet og erfaret meget, og blive sløve og ligegyldige ved det, der tilstøder dem, der altid gaae som i Drømme, ikke kunne selv beslutte sig til at angribe en Sag med Kraft, men maa altid sættes i Bevægelse af Andre. — Maaſke blev du ofte undertrykt og mishandlet, maaſke maatte du see dig kastet hist og her af Skiebnen, og derfor mangler du nu Beslutning, til at have dig og gjøre dig selv gjældende. Efterhaanden tabte du al Tillid til dig selv, og overlader dig nu til andres Ledelse. Intet gjør Indtryk paa dig, du foretager dig intet undtagen, naar du ligesom stades frem. — Endelig, om du ellers var lidenskabelig, kunne du dog, indviklet i Forlegenheder, naar du har raset ud, henfalde til denne Sløvhed, saa du nu følesløs og uvirksom udraaber: det er alt forfængeligt! — Maaſke du veemodig erindrer dig, hvor Skiebnen i henſarne Dage nedbøiede dig, din Indbildningskraft hænger saa stærkt ved det, der er mødt dig, maaſke er du derfor saa adspredt, er ikke opmærksom paa det Nærværende, udgyt til virksom Anstrengelse. — I Sandhed, kiære Livende! jeg seer med hiertelig Medlidenhed, hvor Sorg og Gien-

oordighed har sluppet og forstørret dine Kræfter; men — du kan ikke ganske retfærdiggjøre dette Forhold; du har sikkert tilforn ikke været opmærksom nok paa dig selv; du har ikke udrustet dig med Mod mod Skiebne's nedboiende Magt; som et fornuftigt Væsen burde du jo være den overlegen; du har ikke agtet paa din Pligt og din Bestemmelse.

Dog endnu farligere er det, naar Lidende hengive sig til Rænker og Kneb og Forholdsbregler, der stride mod Pligt. Mange Mennesker med heldige og udmærkede Naturgaver, have maaſke ved Letſind og Ubetænksomhed, tidligen indviklet sig i store Fortrædeligheder, ja endog udsat sig for truende Farer, kun ved Mod og Dristighed, ved List og Snildhed kunne de, og have de virkelig tildeels, lyffeligen, reddet sig. — Det giver dem nu en ubegrændset Tillid til dem selv; de finde Intet betænkeligt, der kunne hjælpe dem ud af vanskelige Tilfælde, og føre dem til et ikke just roesværdigt Maal. Med Tiden blive nu disse Folk, der, som man pleier, at ſige, kunne bruges til Alting; der ikke gjøre sig Samvittighed af Noget, naar de kun naae deres Henſigt; der altid vilde Raad i Rødsfald; kan det ikke være anderledes, da ved Bedragerie, Troelſchhed og Voldsomhed ved at tilfødesætte Alt, hvad der ellers er Mennesket helligt. Disse Mennesker kan have udbudet deres Sielsbever; deres Wiid og Forſtand være svøde, men det ærlige Herte, den agtværdige Character er tabt,

Deres Sønner vare røde og store, desto større deres Brødre, at de misbrugte dem; De kunne have stiftet saa meget Gode, det havde været Dem let at seire over deres tunge Skiebne — de Ulykkelige, der under den hensesk til Daarskaber og Laster?

Agter jeg paa Lidendes Forhold mod deres Medmennesker, da møde mig atter adskillige Seil, som jeg bør berøre, thi aflægges kunde de ikke, før vi kiende deres Beskaffenhed og Aarsag.

Agter paa dig selv, min lidende Broder og Søster! om du ikke stundom er Frybende og paa-trængende mod dem, hvis Hielp du ønsker. Skieb-nens Yndlinger omgives af Glands; der ere Ting nok, som udmærke de Rige og Mægtige; du staaer maasse langt fra dem, og gjør dig derfor ofte overdrevne Forestillinger om de Goder, der besiddes af disse meget, meget tit blot tilspøneladende Ulykkelige. Gattig, trængende, nedslagne og modløs over dine ofte forstyrrede Ønsker, betragter du saa let dine rigere og fornemmere Brødre og Søstre, som Væ-sener af høiere Art, glemmer ganske den Lighed, der altid findes mellem Mennesker, den Rettighed, dig tilkommer, som fornuftig Skabning, duelig og bestemt til store Ting, og saaledes ydmygger dig for dem paa en Menneskeheden vanærende Maade, taber al Selvstændighed, bliver Andres Redskaber, som om du selv ikke havde nogen Villie, gjør Alt, ogsaa

det Strafwærdige, uden Betænkning, saasnart du kan vilse dem en Tjeneste. — Glemst er det, naar du gior dette af Frygt, af slavisk Aand; endnu værre, naar det skeer af Egennytte. Skiont trængende og glemst af Skiebnen bør du ikke sælge dig selv til nedrige Tjenester for Velhavende og Fornemme, for at tilsluge dig Roget af deres Overflod og Bequemmelighed, eller under deres Skjold glide dig. Anseelse af at hyde over andre: slye ingen Noie, streng dine Kræfter an for at hjælpe dig selv, hellere end at udsætte dig for haanende Afviisning eller foragteligt Sideblik af dine lykkelige Medmennesker, naar du paatrængende overhænger dem, for at tære af Andres Gedme. Det er et ret sørgeligt Billede, den lidende Mennekehed fremstiller fra denne Side. Thi er det ikke sørgeligt, naar Menneket, dette Guds Billede paa Jorden, dommer saa falskt om Tingenes Værd, taber Hoielsen af sin egen Værdighed saa ganske, at de holde Andre fordi de eie jordiske Fortrin for høiere og bedre end dem selv? Er det ikke sørgeligt, naar de blandede af deres Glands mod Pligt og Samvittighed soie sig efter dem? Er det ikke skændigt, naar Menneket er tilfalds som Redskab for Andres Uretfærdighed, for at tage Deel i deres lykkeligere Forsætning? eller naar han hellere vil leve af Andres Raade og finde sig i foragtelig Behandling, end bruge sine egne Kræfter,

for selv, ~~flont~~ ^{maasommere} at hjælpe sig frem og leve i adel Uafhængighed?

Dog er det ogsaa modbydeligt, at see Andre i Ulykken at viise sig trodsige, der hellere ville synke og fortdrive, end søge Understøttelse hos deres Næste og blive dem Tak skyldige. Maaske naturlig Undseelse ikke tillader dig tidlig nok at henvende dig til Andre om Raad og Bistand, eller du manglede Beslutning til at bruge de gunstige Leiligheder, for at forbedre dine Omstændigheder. Jo meere dine Besværligheder vore; jo oftere dine Ønsker slaar feil, desto meere skyede du Mennesker; og du fattede Ubillie for al Omgang med dem. — Ofte var Stoltshed Aarsag til saadant Forhold; du troede at du opoffrede din Værdighed, naar du modtog Tjenester af andre, eller ved Bønner gav tilkiende, at du behøvede dem. Undertiden saar du dig vel ogsaa be-
 dragen, at du søgte Andres Hielp; og du føler nu større Mistroe mod Mennesker, afdrager dig meere fra dem, især naar du troer at liide uforskyldt. — Men du kan ikke kalde dit Forhold rigtigt: du skulle arbejde mod din Undseelse; aflægge din Stoltthed, der hindre dig i at modtage af Andre de Tjenester, som du fandt billige, at de søgte og modtog hos dig. Kierlighedens Baand sønderrives jo ganske mellem Mennesker, naar Ingen har Leilighed, til at viise Andre Tjenester, og Ingen er tilbøielig til i Rødsfald at modtage dem.

Ofte seer man, desværre, at Ulykkelige blive hadefulde mod deres Medmennesker, vilse sig saa utaknemlige, misundelige, skadesroe. — Bekymret seer du dine Planer strande, dit gode Navn er tabt, din Velstand forstyrret; maaſke ſuffer du under et ſøgt Legeme, ſeer dine Elſtede henvidne; en Ulykke rækker andre ligesom Haanden, for at nedbøle dig, uden at du veed af nogen Brøde: det har opfyldt din heele Siel med Bitterhed, udſlettet blide, velvillige Høiſer. Seer du Ulykkelige, eller ſaadanne, der synes lykkeligere end du, der ſkaanedes for de Gienſvordigheder, ſom traf dig; ſaa bliver du fortrydelig, du, ſom meener, ikke at være ſlettere, vel endog bedre end de, og du misunder dem deres heldigere Forfatning. Seer du Ulykkelige, der vare ligesaa ſlet, maaſke værre ſarne end du: du tænker: lad dem erfare hvad det er, ſaaledes at liide — eller vel enddog, ſaa gives der da til min Beroligelse endnu Mennesker, der ere elendigere end jeg? — Ere nogle Mennesker dig i Veien eller ſtaaende under dig: ſaa veed du ikke at ſtyre din Uvilje, udgyder dit onde Lune over dem, plager dem med fornærmende Miſtanke og lader dem ret føle din Miſmod. Behøver og modtager du Andres Hielp, ſaa glemmer du al Taknemlighed, eller gieng'elder endog modtagne Velgierninger med Utak. Jeg finder alt dette ikke beſynderligt, ikke unaturligt; uſædvanlig haarde Lidelſer føre ſet hen til denne Tænkemaade, og jeg

beklager de Ulykkelige, der maatte erfare dem, be-
 klager dem meest, naar de lade sig henrive til saadan
 Tænkemaade. Men er det Onde ikke Ondt, fordi
 Lidelser og Trængsler gave Anledning dertil? Kan
 Bitterhed, Avind, Skadefryd, gnaven Støien,
 Utafnemlighed nogenstinde blive et tilladeligt, godt
 Sindelag, fordi tunge, selv uforfælskede tunge Skieb-
 ner lagde Grunden dertil? Aarsagen til disse lave
 Lidenskaber være hvilken den vil, de blive efter Guds
 og Samvittighedens Love, hvad de ere: altid affæ-
 lige? Maa du ikke g'øre dig selv siden de bitterste
 Behreidelser over, at du lod dig henrive til dette
 Sindelag, saa du tabte ikke blot udoortes Held, men
 ogsaa Samvittighedens Røe? Velvillie og Sagtmo-
 dighed, Tienstfærdighed og Tæknemlighed agte vi
 allevegne; men især, naar vi finde disse Dyder hos
 Betsynrede og Reddsiede. Lidende, med disse Egen-
 skaber stienke vi fornemmelig vor Deeltagelse; Lidende
 uden dem have ingen Magt over sig selv, de ere
 ikke betænksomme og samvittighedsfulde, de have ikke
 barnlig Erbdighed for Gud.

Hos de med deres Skiebne Misforstiede be-
 mærkede man ofte slaviske og overtroiske Frygt for Gud
 og Mangel paa denne barnlige Erbdighed for
 ham, og Tilfredshed med hans Indretninger. Det
 mærke Sind, arme Ulykkelige! som dit Forhold ud-
 viiser, mod dine Liige, blander sig alt for meget i
 dine Forordninger om Gud, i dit Sindelag mod ham.

Dit heele Sind er ved de mødende Ubehagelighedet blevet saa indskrænket, at du ikke frit kan overskue dine jordiske Hændelser og deres Sammenhæng. Hver Lidelser, meener Du, sendes dig fra et egenstændigt Væsen, du bedømmer den efter dens Indtryk paa din Følelse, ikke efter dens Aarsag og Virkning; og du overlader dig blindt til de Følelser, hvis Vælde du ikke kan modstaae. Med nedbøjet Hætte og sløvt Frygt for Gud bedrages du af Overtroe, du regner paa gode og onde Forbærster, overlader dig, nu til taabeligt Haab, nu til unyttig Vengselighed; søger maaske endog ved udbortes Hofstieneste ligesom at bestikke Gud, at han vil afvende frygtet Rød og sende den ønskede Lykke. Men hvor vaklende og ubetydelige ere slige Begreber om Gud! hvor beklager jeg dig hvis Aand er under kummerfuld Skiebne saaledes svækket, hvis Forestillinger ere saa forvirrede! hvor kan du saaledes glemme den Tanke, Gud er Fader, alle sine Skabningers gode Fader, der styrer sin Verden ikke efter flygtige Indfald, men efter Wiisdoms og Godheds Love, og ved alle sine Forelser vil sine Børns sande Bedste? Hvorfor vil du blive staaende allene ved dine smertelige Erfaringer og ikke overbeie den guddommelige Regjering i det Hele, din Bestemmelse for evig Tilværelse og Fremgang i Guld, kommenhed? Maatte du dog viise ret barnlig Hengivenhed i den Godes og Wiises Villie, at dine Lidelsers Hensigt — den velgørende Hensigt — din For-

bedring kunne opnaaes; — Ja, jeg takker dig, Gud! ogsaa for mine Lidelser! I den vedvarende Følelse af de Sorger, der mødte mig, i Erindringen om dem, som jeg aldrig kan tabe, som altid vil gøde Malsurt i mine Slæder, i mit heele Liv, o! der seer jeg tydeligen din Fædretroelskab. Hiin Følelse, hiin Erindring, viiser mig, ved nogen Eftertanke, hvor skygtige Jordens Goder og Slæder ere; de viise mig Dødens høie Værd, erindre mig om mit egentlige Kald, styrke mig til at opfylde det.

Hvordan skulde vi bære huuslige Sorger? Hvordan lindre dem?

Vandrer Mennesket eene hen ad Livets Bane, kan han dog ofte finde den ujevn og tornesuld; træder han i nye Forbindelse med Andre — ja, Reisen kan blive ham behageligere, ogsaa kunne ventlige Ledsagere forsøge ham den lange og stundom besværlige Vej; han glemmer lettere mødende Uheld, samler nye Kræfter, opliver og opvarmer sin Aand i Omgang med kierlige, retskafne og troefaste Mennesker. Dog hvo kan nægte det: ogsaa er han nu udsat for flere Sorger; jeg antager vel hans Selskab bestaaer af Fornuftige og Gode, de have dog et menneskeligt Sind, og ere underkastede menneskelig Stiebne. Det eenlige Menneskes Fornødenheder ere mange og store, flere og større ere en heel Families; der kan møde den Eenlige meget Sorgeligt, hvad kan der ikke møde et Samfund af Fleere? det er stundom Børdesfuldt nok, at sørge for vort eget Udkomme, hvor maa ikke Besværlighederne være, naar vi skulde sørge og arbejde for alle dem, med hvilke vi knyttede det

nsieste Baand? Vor egen Elendighed smelter os al-
 lerede meget, hvad maae vi ikke, naar vi see dem,
 der ere vort Hjerter dyrebare, naar vi see Egtemager-
 Børn, Forældre krampe med Lidelser og Siendordig-
 heder? Dette er saa sandt, saa naturligt, at man
 skulle troe, enhver ville betænke det, naar han ind-
 traadde i det hundslige Liv; at Ingen ville vente fuld-
 kommen Lykken, men forberede sig paa de muelige,
 kommende Lidelser. Men seer det altid? Du tæn-
 ker dig sædvanligent en saadan Forbindelse blot fra
 den behagelige Side; tænker dig den Person, du vil
 forbinde dig med, som feilfri og fuldkommen, ven-
 ter der kun idel Glæde, din staaende Iudbildnings-
 kraft udmaaler et Billede af vedbarende Fornøielser
 og søde Nydelser. Men naar du først befinder dig
 en tidlang i denne Forbindelse, saa seer du dig —
 det kan ei være andet — bedraget i dine høitspændte
 Forventninger; du opdager hos det Menneske, du
 tænkte dig fuldkomment, mange Feil, ligesom ogsaa
 dine Feil bemærkes; du faaer flere Byrder at bære,
 dine Pligter forsøge sig med hvert Aar, Næringsfor-
 ger, Sygdomme, Fortrædeligheder med Lyndet, og
 mange andre med det hundslige Liv uadskilligen for-
 bundne Lidelser og Sorger, spilde din Siel med Rum-
 mer og blande Valurt i de hundslige Glæders Bæ-
 ger, som du ventede at tomme reent og uforstørret.
 Dette er dig nu alt saa fremmet, saa ganske uidentet,
 at du ikke seiden lader de Mennesker undgiælde, som

du traadde i Forbindelse med, af dem du løbde dig for meget; du bliver utaalmodig over de modende Lidelser, og nu høre vi den sædvanlige Klage: Jeg, testand er Weestand, det huuslige Liv fuldt af Lidelser; og dog er den ikke grundet i Sandhed, men i vore fluffede, taabelige, overspændte Forventninger. Den Wiisde venter intet fuldkomment her paa Jorden, han veed, hver Stand har sine Byrder, og det huuslige Liv sine. Han lader sig ikke afstrække fra hver god Verdensborgers Pligt, at træde i denne Forbindelse saasnart han har Kald dertil; men han forbereder sig paa, at han ogsaa der maa taale Lidelser, for desto bedre at kunne bære dem.

Wæde dig huuslige Lidelser, glem ikke, de sendes fra din Skiebnes wiiste og gode Styrer. Ere de forstyldte — de ere det oftere end din Egenkierlighed troer — ere de naturlige Følger af dine Feil og dine Daarskaber: lad da den smertende Kælelse gjøre dig opmærksom paa dine Feil, flye dem i Fremtiden, søg at tænke og handle visere, betænksomme, fredeligere; hiin ubeständige Ødselhed forstyrrede dine Omstændigheder, hiin Mangel paa blid, søielig, overbærende Kierlighed frembragte denne Koldfindighed, Strid, Uenighed; hiin samvittighedsløse Forsømmelse af dine Pligter forarsagede den flette Fremgang i dine Forretninger. Benyt disse advarende Vink, bliv bedre! og dine Lidelser ophøre.

Men ere dine Lidelser uforstyldte, har du intet at bebrejde dig selv, saa blive de lettere at bære. Du bør aldrig gjøre sigter Regning paa det Jordiske; bygger du derpaa, saa kiender du lidet din sande Lykke, du maa aabne andre Kilder til Trøst og Glæde. Just under de huuslige Lidelser finder du Lethed til at forædle din Tænkemaade, nedstemme dine Ønsker, beherske dine Lidenstaber; just under dem kan du øve dig i Taalmod, Selvfornægtelse, Menneftelighed. Røde dig smaa Ubehageligheder — thi med store Uheld lader det sig ikke gjøre — da skul dem for Andre; indslut Sorgen i dit eget Hierte; det kan saa ikke lindre den Retskafne, at lade den, han elsker, lide med; og naar din Byrde ikke derved blev lettere, men tungere: hvo ville da ikke hellere tie, og allene trodse Stormen? Naar den har lagt sig, saa vil du glæde dig ved din Kraft og din Selvfændighed.

Skye Alt, hvad der kan forsøge dine huuslige Lidelser. Undgaae dem ganske, kan du ikke; men det var daarligt at forsøge dem, og ved egen Brøde gjøre dem bittere. Og fleete det ikke ofte? Livet har mange Besværligheder, men Ukielighed, Mismod, Egenstind, umaadeligt Hæng til det Jordiske, forsøge saa meget deres Tal. Du troer Rigdom og Formue ere nødvendige for at være lykkelig; og du græmmer dig, naar du maa kæmpe med Armod, naar dine Planer for at forbedre dit Udsomme, stræn-

de. Væde Uheld; saa anklager du din Næge, beskylder hende for begaaede Feil, og Mismod og Bitterhed opfylder dit Hjerte. Seer du din Mand, dine Børn lide Nød, og din Samvittighed siger dig — du er Skyld i din Elstes Jammer — o din bittere Kummer ved saadan Bevidsthed! Er din Forsætning trykkende; saa lader du Modet ganske synke, ængstelige Sorger nedbøle dig, og du frygter for Fremtiden. Men hvor fordobbles ikke derved dine Lidelser! dit Huis bliver da Kummerens Boelig.

Lad din Deeltagelse styrke dine lidende Venner, og deres virksomme Deeltagelse skulle igien forsmilde dine Lidelser. Meget kunne Ægtefolk og Husefolk bidrage til at formilde Lidelser, naar Kierlighed forenede dem. Blot at vilde, at andre tage kierligt Del i vore Sorger, opmuntrer Sielen, og letter Livets Byrde. Siensidig Kierlighed, Enlighed, Fred i en Familie, bevarer for dybt nagende Kummer, og bringer milde, glade Høielser i det sorgende Hjerte. Sand Kierlighed er villig til at hjælpe, den gjør Alt, hvad der kan lindre Lidelser. Besieles du af den, saa har du Taalmod med dine Elstes Svagheder; stikker dig i deres Særheder, søger sagtmodig at forbedre dem, nægter dig for deres Skyld mangt kiert Ønske, fordrer aldrig for meget af dem, bliver ikke fortrædelig, naar Svaghed hindrer dem i at opfylde dine Ønsker, kort du gjør alt, hvad du kan, for at

lindre deres Smerter og affhielppe deres Lidelser. Et, der du selv end meget, i saadant Hensidte lider du aldrig allene; dit saarede Hjerte lettes naar det møder Hjertet, som forstaae det, som det frit tør betro sig til. Er det Armod og Næringsforger, der nedbøie dig: alle foreene sig for at spare, alle ville nægte sig Roget, for at forbedre dine Kaar. Hvor Flid og Sparksomhed foreene sig, der mangler ikke Brød; hvor Orden og Kierlighed dækker Bordet, der krydres det tarvelige Maaltid med Glæde. — Du henkastes paa Sygeleiet. Venner, der deeltage i dine Glæder komme hielden. Her er Intet, som adspredt og Intet, som bedøver! Alt er saa stille om dig; du sukker under Smerter, føler maaske den nærmende Død. Kun den medlidende Mage staaer ved dit Sygeleie. Sagtmodig og stille bærer hun over med dit danskelige Stund; utrættelig pleier hun dig, for at lette dine Smerter; taalmodig bærer hun Nætter og Dage alle Besværligheder, naar hun kun kan opmuntre og styrke den lidende Mand. Ja en ædel Kvinde er en ærbørdig Skabning. Ingen kan viise saa virksom en Deeltagelse, være saa omhyggelig, spørge saa skaanende, hvordan han befinder sig, viide saa at adspredt hans ængstelige Forestillinger. Har du, min lidende Ven! saadan blid Mage, der troelig og from deeltog i din Nød, der ikke talede meget, men virkede, hjalp, taalede, saa veed du, hvor Deeltagelse under menneskelige Lidelser styrker, og du vil lanne

hende, thi hun fortjener det. — Sender Forsynet dig stor Ulykke og Rød; forfølges du af Rodgang og onde Mennesker: o! da opbyd din hele Standhaftighed. Samle alt dit Mod, og forsøg din ædle Mæge den bittere Kalk, hun maa uddrikke med dig. Waag over dine Læner, at den Ukyldige ikke kommer til at lide for din Skyld; indslut dig i dit Kammer, naar dit Hierte bliver for tungt; see til, at du der kan sette det ved Taarer og et Blik til den Gud, der er Kierlighed. Styrk dit Hierte ved Tillid til Forsynet, ved Haab og visse Beslutninger! og kom da frem igien med et roeligt Aasyn og bring den Svage Trøst. "Vi maa, vil du sige, have Mod, "forlade os paa Gud og holde fast ved ham; han "kiender og elsker os, han vil sørge for vort Bedste. "Vi ville leve med og for hinanden; vor Trøst være "vor Kierlighed, vort Haab være Gud." Og nu oplibes roeligere Talsner, Taarerne flyde mildere og Klagerne tie. Fornuft og Religion udbrede mandigt Mod i din Boelig, hvor deres Grundfætninger altid vare agtede.

See til, du kan befrie dig fra dine Lidelser. At overlade sig til dorst at taale sine Lidelser, er kiendeligt for det med mange Kræfter udrustede Menneske, og skrider mod fornuftig Tillid til Gud. Af os fordres Virksomhed og Brug af de os skienkede Kræfter og Hielpemidler, naar vi kunne vente Hielp og Velsignelse. Dog ville vi affrye hvert Middel til

vor Frelse, der skider mod Guds Løbe og frakter de
 Pligter, vi skylder Andre. Naar næringsløse og be-
 sværlige Tider indtræffe, naar du ikke kan vinde saa
 meget som nødvendigt, for at erstatte det lidte Tab,
 saa er det Uret, naar du unddrager Arbeideren den
 fortiente Løn, lader den Trængende sukke uden Un-
 derstøttelse, trykker dine Medmennesker ved Sierrig-
 hed og Haardhed; men det er Pligt, at raade Bod
 paa det Tab, ved at nægte dig nogle af dine hidtil
 nydte Bequemmeligheder, indskrænke dine Fornøiel-
 ser; du bør ikke nu tillade dig de Beføstninger, som
 i bedre Tider kunne undskyldes. Hører du den
 Undertrykte sukke, uden at yde ham Hielp. Lader
 du Møblidende sælde sine Taarer, uden at afløre
 dem — hvor kan du da vente Guds Velsignelse?
 Nei, vil du handle værdigen, saa unddrag Andre
 ikke, hvad du skylder dem, og hvad de behøve; men
 begynd med at unddrage dig selv store Bequemmelig-
 heder og alt for kostbare Fornøielser. Tillader du
 dig endnu de samme Nydelse, og er du blot i Hen-
 seende til Andre bleven meere sparsom, saa handler
 du uretfærdig og kan ikke undskyldes. Jo mindre
 du vinder ved dit Arbeide, desto virksommere bør du
 være, jo vanskeligere det er at fortjene Noget, desto
 sparsommere bør du holde Hush. — Bestormes din
 Boellig af Strid og Ufred, opsig deres Rilder hos
 dig selv, stræb at aflægge dine Feil, din Egenfynd,
 din Daarskab, stræb at vinde den Feilendes Kierlige

hed, og forbedre ham; søg at forebygge Anledning til Misforstaaelse. — Vær søielig mod de Vanskelige i din Kreds, dog ikke svag, ikke frygtssom, ikke hykkelsk; lad din Søiellighed leedes af Grundsætninger, tab ikke derover din Selbstændighed. Ellers vil den Vanskelige faae alt for megen Tillid til sig selv, og troe, den slet ikke kan feile. Den taber al Agtelse for den, som giver efter uden Overlæg og Forstand. Du taler og handler uden Værdighed. Du bør derfor vide i rette Tid at modsiges, og derved overbevise den Vanskelige om, at ogsaa du har en Meening, at du tænker, at du er søielig af Grundsætninger, af Kierlighed. Du gaaer ogsaa her den saa skønne Middelvei mellem Modsigelseslyst og Mangel paa Selbstændighed. — Vær fast og urokelig, naar man fordrer din Søiellighed paa Sandhedens og Dødens Befestning, glennemtrængt af Verbødighed for dem vær fast, tie, og sig dine Tanker i en lykkeligere Time; og du skal ei savne Sindssroe og huslig Fred.

Under dine huslige Sorger pæn dig til at bemærke det Gode, som stod i Forbindelse med dem. Erykkes du af Armod, saa glæd dig ved den Sundhed, der blev dig til Deel, ved din trofaste Familie, som lettede den for dig. Sukker du eller Nogen af dine Paarsøende under Smerter, erkjend med Taknemlighed Forsynets Godhed, der tildeelte dig Fornøden eller paa andre Maader lindrede denne Lidelse.

— Gortfalder Osden de Elffede, der ere Dit Hjerter
 faa dyrebare; lev da for dem du endnu har tilbage;
 glem ei i din Kummer, hvad du skylder dem. Har
 du maaſte mistet dit eneste Barn, — din Sorg er
 billig og mange Edle græde med dig. Dog glem
 ikke din Bestemmelse, opfyld trollig dit Kalde Plig-
 ter, tag dig af den Forladte, og søg Gaderløse og
 vær Gader for dem. Hæv dig over den sorgfulde
 Jord til en bedre Verden; og vær vel tilmode. Din
 Levetid er kort; snart seer du dit Barn hiſſet, hvor
 ingen Skilsmisse byder Venſkab og Kierlighed falde
 Taarer.

Vogt dig for ſelv at paadrage dig huſtlige Li-
 delſer, bedar altid en god Samvittighed. Det
 bidrager ſaa meget til vor Rolighed, naar vi have
 intet at bebreide os! Hvor uſtykkelig den Gattige, der
 ſelv ſtyrtede ſig i Armod; der blev trængende ved
 lidenſkabelig Spilleſygge og ødelæggende Eviir; der
 ved taabelig Forſængelighed forſpyrrede ſin Velſtand.
 Eller naar en Anden maa ſige til ſig ſelv: du har
 ved din Egenſind, ved din Hidſighed, luſt din Koneſ,
 dine Børns Hjerter for dig, og ſelv udſtroet Sød
 til Kulde, Misforſtaaelse og Ufred. Eller naar
 Forældre maa bebreide dem ſelv: at de ved over-
 drevne Kiælnſkab eller ved Eigegyldighed ere Skyld
 i, at deres vanartede udſvævende Børn blive til en
 Byrde for Verden, for dem ſelv til Skændſel og
 Grammeſe. — Men den Retſkafne ſadner ikke Troſt

under sine Sorger; han bærer sit Hierte frimodig til Gud, og udraaber med glad Bevidsthed; Gud, den Vilse og Gode, har paalagt mig denne Byrde. Det er hans Villie, at jeg maa savne hine Glæder og taale disse Lidelser. Med Mod og Haab vil jeg bære ogsaa denne Lidelse og kæmpe denne Kamp. Herren er min Hielper og jeg frygter ikke.

Vi skænd aldrig, hvor Guds velsignende Haand tit uventet sendte dig Hielp. Elsker du oprigtig Gud, saa følger du hans Love og opfylder samvittighedsfuldt dine Pligter. Du tæmmer dine Lidenskaber, opløder din Virksomhed, viiser Redelighed mod enhver i Handel og Wandel, vedligeholder Fred og Eenighed. Dit Huns er Arbeidsomheds, Ordens, Rejsomheds og Venstabs Voelig; og disse milde Dyder udbrede Glæde og Tilfredshed og Velstand om dig. Flid og Retfærdighed tilkøpper mange Rilder til huslig Elendighed, forekommer mange Sienvordigheder, afhielper mange Plager. Kan du ikke mindes, du saaledes tit har erfaret Forsynets Hielp? Hunsfader og Hunsmoder! du kæmpede ofte med Sorg og Frygt; med Kummer og snurt Arbeide slog du dig igennem fra een Dag til den anden. Men du blev ved med Flid og Redelighed, og saae Bele aabne sig til Lyksalighed. Nu erindre du dig saa munter de overvundne Besværligheder; du har prøvet din Deel; træt gik du om Aftenen til Hvile, og sørgede tit, naar andre sov. Men du blev ved at stræbe; tak Gud, som gav

dig Kraft dertil. Du maatte nøies med Lidet, men
 blev ærlig, og bevarede Fred i dit Hierte. Fromme
 Fader, summe Moder, du sørgede tit kummerfuld for
 dine Børns Opdragelse, og blev nedslagen, naar du
 tænkte paa deres kommende Skiebne. Og du seer
 dig nu lønnet for din Omsorg; dine Børn bleve vox-
 ne, forsørgede og lykkelige! Redelige Arbeider; du,
 som i dit Ansigt Sveed maatte fortjene dit Brød, og
 uden Rismod passede dine Forretninger: Gud har
 ikke forladt dig uden Hielp. See, Guds velvillende
 Haand, der gav Kraft og Sundhed til Arbeide, der
 kronede din Virksomhed med ønsket Følge, der mæt-
 tede dit Hierte med Glæde. Gud forlader ikke dem,
 der frygte ham; hans Haand fører dem over Livets
 tornefulde Wei, og freller dem i Rødens Time. Lad
 os troe paa dette Forsyn, min Broder og du min li-
 dende Søster! den evige Wiisdom, den reene Kier-
 lighed ordner vor Skiebne! Lader os troe paa det,
 ogsaa da, naar Hielpen udeblev længe; ogsaa da,
 naar Lidelser følge os til Graven. Snart ere de hen-
 rundne, disse alvorlige, til vor Dannelse bestemte
 Dage, snart ere de henrundne. Da erkiende vi alle,
 ogsaa den meget Lidende og Forsagte — Gud er
 Kierlighed! Endnu er der Mærthed for vort Dø-
 engang — maasse snart — Iys og Salighed!

Fortællinger om lidende Mennesker, hvis tunge Skiebne fik en heldig Forandring, eller hvis Hierte ved Modgang blev forbedret, og forædlet, og fik Smag paa Livets reeneſte Glæder.

Lærerigt og behageligt er det for Lidende, at læse Fortællinger om Mennesker, der langt bleve regnede, og regnede ſig ſelv blandt de Ulykkelige, og dog nu ikke meere ere det; der endog ved Lidelse bleve, hvad de ere; der bleve meere tilfreds med deres Skiebne, fandt Aarsag til inderligere, at takke Forsynet for dem, jo meere de lærte, at overſee dem i deres Sammenhæng.

Fuldstændige Histoier om ſlige Mennesker bidrage meere til Oplysning og Beroligelse end dybsindige Afhandlinger. Tager jeg ikke Feil, ſaa ville miſmodige Læsere ikke gienneimblade diſſe Fortællinger uden opmuntrende Anvendelſe. De fremſtillede Exempler vilde nære deres Haab, ſyrke deres Mod og Tillid til en høiere Forſeſe, og i troſtloſe Timer lære dem beſtride Fortviſeſen, eller dog meddeele dem en og anden god Bemærkning.

Maagt herligt Minde om Guds Wiisdom, Retfærdighed og Godhed i Stypelsen af de menneskelige Anliggender, ligger begravet i blodløstige Værker. Mangen en Fortælling, giemt en tidlang i Familier og Huse, og saa — tabt, ville, naar den var meere bekendt, geraade Lufinde til Trøst. — Maagt nyttigt Træk af denne Art forsvinder ubemærket og ubenyttet, fordi det synes mindre mærkværdigt, eller man har ikke Leilighed til dets Bekjendtgjørelse. — Skulle man finde mit Arbejde saa megen Opmærksomhed værdig, at jeg kunne tænke paa dets Fortsættelse, ville det særdeles glæde mig, om man ville høre mig med Bidrag af denne Art, og saaledes understøtte min gode Hensigt: at virke til sand Oplysning og varig Beroligelse for Andre.

Jeg meddeeler, hvad jeg hift og her har funden passende for mit Niemeed; jeg vil ikke bedrage mine Læsere med Romaner; Digt ligger ganske udenfor min Plan.

Valentin Jamerai Duval.

Denne mærkværdige Mands Lednetsbeskrivelse fortæner at læses heel; den byder en behagelig og lærerig Underholdning; den udvider vor Menneskekundskab og vækker vor Eftertanke over Forsynets Sympelse.

Jeg meddeeler det Mærkværdigste af Denne besynderlige Mands Ungdoms Historie; og bemærker dernæst, hvilket Indtryk hans første mærkelige Mærk Hændelser efterlod paa hans Character; thi hans Livs Dag og Aften har endnu Præg af dets Morgen. Derfor er den første Dannelse saa vigtig, fordi den har Folger paa Menneskets heele Liv.

Duval blev fød i Artonai, en lille Landsby i Champagne. — det nu værende Ardennes — i Aaret 1695. Han var 10 Aar gammel da hans Fader, en fattig Bonde, døde, og efterlod sin Kone, omgiben af en talrig Familie, uden alle Hielpemidler paa en Tid, da Krig og Hungersnød ødelagde Frankrig. Fleere Gange anraabte den ulykkelige

Modder Himlen ~~libm Døden~~ for hendes Børn, hvis
 Hunger hun ikke kunne stille, hvis Røghed hun
 ikke kunne bedække.

Under slige usle Kaar vannedes Duvall alt
 som Børn til en haard Ledemaade, og leed ofte
 Mangel paa Livets allerførste Fornødenheder.

Duvall øvede sig tidlig og heldig i denne
 Kunst: Langt fra hans Etiebne, saa riig paa Elen-
 dighed, havde undertrykt hans heldige Anlæg, eller
 qvælt hans Munterhed, tiende den endog til at ud-
 vikle hiint mandige Mod, som ikke forlod ham til
 hans Livs Ende. Han kunne neppe læse, da han i
 sit tolvte Aar, traadde i Tjeneste hos en Bønde i
 hans Fødeby, og blev brugt til at vogte unge Kals-
 toner.

Den unge Duvalls muntre Aand fandt nu
 vist nok kun liden Underholdning i den eensformige
 Hønsesvæsnings. Han forskaffede sig altsaa selv alle-
 haande lystig Tidsfordriv, for at holde sig i godt
 Lune, og han blev derfor søgt af alle Byens Dreng-
 e. Han stillede sig i Spidsen af deres Lege, opfandt
 nye, og udbredede Munterhed og Fryd blandt sine
 unge Legebrødre ved den Kunst, hvormed han tillige
 skaffede sig selv Fornøielse. Men hans Virksomhed
 naaedes ikke længe med slige barnagtige Spøler. Da
 han var vant til at staae tidlig op, og vaage, naar
 hans Kammerater laae i dyb Søvn: saa underholde
 han sin levende Indbildningskraft med adskillige

Gienstande, Indfald og Planer; ogsaa begif han vel mangesaa kaldet Ungdomsstreg, der sagtens røbede et muntert, opfinderist Hoved, dog tillige noget Skielmerie, som han ved meere Overlæg og bedre Opdragelse maaske havde ladet være; men under hans Omstændigheder fortiente Overbærelse.

Saaledes havde han bemærket at Konerne i Byen henbragte deres Winterastener i Byfogdens Huus, og vidste, at de der underholdt hinanden med Fortællinger om Spøgelse, hvoraf de da gierne havde Hovedet fuldt, naar de gik hjem. Det gav ham Anledning til at spille dem følgende Streg. Han listede sig om Natten Kl. 11 paa den lige over for Byfogdens Huus liggende Kirkegaard, opsegte en Deel heele Dødningshoveder, stillede dem i Orden paa Kirkemuren, lige for Huset, og satte en lille Lampe under ethvert af dem, saa de alle syntes at staae i Lue. Han var henrykt over sit lykkelige Indfald. Overbevist om den ønskede Virkning, ventede han i Skjul det Dieblis, da Spindersterne ville gaae hjem. Det varede ikke længe. De kom, og forstrækkede over det frygtelige Syn af de oplyste Dødningshoveder, udbrøde de med et ynkeligt Skrig. Nogle sank i Afmægt, de øvrige frelst sig, bleege som Døden, i største Uorden med Flugten.

Duval erfoer selv ved en anden mindre farlig Spøg, han nogen Tid efter prøvede at det ikke altid gaaer godt, at følge ethvert Indfald. Da han

hadde hørt, man kunde gjøre Falkonffe Høns galne med rød Farve; saa hængte han, for at overbevise sig derom, en rød Klud om Halsen paa een af hans Flok. Dyret blev vred, arbejdede en tidlang, og slaggrede endelig saa længe, til det, udmattet, faldt død ned paa Jorden. Den overgivne Dreng blev for denne Spøg jaget af sin Tjeneste; og da han ei kunde finde nogen anden i Byen og han ikke vilde falde sin Moder til Byrde; saa besluttede han, at søge sin Lykke andre Steder.

Han forlod altsaa sin Fødested i Aaret 1709, just ved Begyndelsen af den bekendte strenge Vinter; der forfulgte ham paa denne hans første Reise med største Bitterhed, og det i en Tilstand, der uden den allerede var jammerlig nok. Jeg lader Duval fortælle det Mærkværdigste herom.

"Da jeg forlod Bonden, hos hvilken jeg havde begyndt, at tænke over Menneskenes Handlinger; gif jeg den skrækkeligste Vinter imøde; den var ledsaget af Hungersnød og et heelt Følge af rædsomme Ulykker. Men der mødte mig — ret som om disse Plager ikke var tilstrækkelige til at vække min Eftertanke — endnu et andet Uheld, som lod mig erfare al den Haardhed og Grusomhed, gyselig Elendighed kan frembringe. Kulden var da saa streng, at Thingstederne bleve ubesøgte, og de Forsamlinger, Religionen paabyder til Skaberens Dyrkelse, bleve afbrudte; fordi det var umuligt, at holde Wiin og

Vand flydende til Sacramenternes Høitideligheder.

— Imedens Kulden overalt anrettede Forstyrrelser, og Rejsende med bedste Sundhed sank under den, gienemsløb jeg forgieves Øyer, for at tilbyde min Tjeneste, og finde et Friefted mod Kulde og Hunger, der forfulgte mig. Paa min Vej fra Provins til Brie, 5 Mile fra Paris, blev jeg ved en halvanden Time fra Staden liggende Forpagtergaard overfalden af saa voldsom en Hovedpine, at jeg hvert Øieblik troede mit Hoved ville knuses, og mine Øine flyde sig frem af deres Fordybninger. Jeg kom til Forpagterens Dør, og anraabte bønlig det Menneske, der aabnede den, om en Krog, hvidt jeg kunne opdarme mig og lægge mig ned, for desto lettere, at bære den utaalelige Smerte, der nedbsiede mig. Man førte mig strax til Gaarestalden. Disse fredelige Dyr's Varme oplivede snart mine af Frossen stivnede Lemmer! men min Hovedpine tog saaledes til, at jeg næsten tabte Forstanden. Dagen efter besøgte Forpagteren mig tidlig, for at se, hvad jeg tog mig for. Synet af mine tindrende og betændte Øine, mit ophoovnede Ansigt, mit skarlagensrøde og med Kopper bedækkede Legeme, satte ham i Forstræffelse. Han fortalte mig uden Omstændigheder, at jeg havde Børnefopperne, og maatte døe, fordi han, der selv intet havde at leve af, umueligt kunde underholde mig i saa langvarig en Sygdom, og jeg, formeddelt det haarde Veir

og min ~~Sogdom~~ ligesaa umueligt kunde blive bragt til et andet Sted, hvor jeg skulde finde Oppasning og Pleie. Da han saae, jeg ikke engang havde Kræfter til at svare paa hans Klager, blev han rørt over min Elendighed. Han forlod mig, men kom strax igien med en Bylt gammel Linned, drog mine gamle Klæder af og viklede mig i hiint, som en Mumie. Da Gisdnungen laae lagvild i Kaarekien, saa tog han nogle Lag op, kom Havre-Avner i Steden, lagde mig deri, bestræde mig med Avner istedetfor Dyrer, og trillede adskillige Gisdningslag igien over mig til Bedækning. Efterat han saaledes havde begravet mig, gjorde han Korsets Tegn over mig, anbefalede mig Gud og sine Helgene, og forsikrede, det ville være et Underværk, om jeg kom derafra med Livet. Somen anden Hlob laae jeg nu, ikke paa Gisdnung, men begravet i Gisdnung indtil Halsen, og ventede Døden ville snart komme og lade mig ombytte mit Gravsted. Min Kraftløshed var saa stor, at jeg troede, jeg var allerede ved Dødens Porte. Dog denne Tanke var mig nu ikke saa frygtelig, som den havde været til andre Tider; thi jeg forudsaae, mit Liv ville udslukes umærkeligt uden heftige Smertter. Imidlertid var jeg langt lykkeligere, end jeg haabede. Gisdnungens Varme og Anden af mit Kaarefælskab bragte mig i Sveed, som gav Siften Lust til at uddunste. Kopperne brøde frem og satte sig paa de ydere Deele, uden at medføre andet Uheld

end en god Deel Blegner. Mit affskyelige Udseende — jeg lignede ikke meere et Menneske — afholdt dog ikke Gaarene fra ofte, at besøge mig. Da jeg nu ikke havde Kræfter nok, til at jage dem bort; saa toge de sig ofte den Frihed, at slikke mit Ansigt, hvorved deres skarpe Tunge forarsagede undsigelige Qualer. Jeg gjorde alt mueligt, for at undgaae deres grusomme Kierteegn, ikke saa meget for min som for deres Skyld; thi jeg frygtede at smitte dem, da jeg ikke vidste, at den Gift, jeg var fuld af, blot tilhørte Skabninger af min Art.”

Et skönt Træk i den unge, lidende Dubalds Karakter! ”I det jeg nu laae saaledes begravet i min Elendighed, lig den fattige Lazarus, fuld af Saar, vedblev Vinteren at ødelægge Landet. Bag ved den Stald, hvori jeg trodsede dens Strengthed, stode nogle Buske af Røddetræer og meget høie Ege, som udbredede sine Grene over mit Tag. Der hængte saa Rætter, uden at jeg blev vaffet af en pludselig og voldsom Alarm, lig Torden eller Kanon Skud; og naar jeg om Morgenens spurgte om Aarsagen, hørte jeg, Frostens havde været saa stærk, at uhyre store Steene vare sprungen i Stykker, og adskillige Ege, Rødder og andre Træer vare rednede indtil Roden.

Den medlidende Forpagter plagedes paa den ene Side af den strenge Vinter og deraf skyldende

Mangel paa Næringsmidler, og ødelagdes paa den anden Side af Skatter og Paalæg, saa at Indcasfereren alt havde bemægtiget sig hans Boehave, og alt det Qvæg, han ikke nødvendigen behøvede til hans Jords Dyrtning. Denne fattige Mand gjorde alt hvad han i sin Forsatning formaaede, men kunde dog ikke skaffe mig al den Pleie og Vederqvgelse, min Sygdom fordrede. I Mangel af nærende Riidsuppe, lavede han en Slags tynd Vandgrød, krydret med Salt, for dog at give den nogen Smag. Deraf skikkede han mig to Gange daglig et fuldt Bad, der havde Skikkelse af en Flaske, for at jeg kunne bevare den fra at fryse, ved at nedgrave den i Gisdringen. Med dette Næringsmiddel levede jeg længere end 14 Dage; min Drik var Vand, som man ofte bragte mig halvfrossen. Siden, da min Hunger fordrede kraftigere Spiser, kunne man intet give mig uden nogle Stykker grovt Brød, som Kulden saaledes havde hårdet, at man maatte hugge det itu med en Øxe, og jeg, vagtet min Hunger, maatte langsomt tygge det, eller først tve det op. Endskjønt denne Kost var slet, saa kunde den fattige Forpagter dog ikke længere bestrjde Udgifterne til den, og han maatte sørge for at blive af med mig. Han talede derom med Byens Præst, som boede $\frac{2}{3}$ Mill fra Gaarden, hvor jeg var. Denne tilfod, at man bragte mig i et Huus, der stodte til hans. Jeg blev, saa godt man kunde, draget frem af min Grav,

indsøbt i gamle Vatter og et var Buntt Høe og hunden paa et Esel; en Mand gik ved min Side, for at hindre, jeg ikke skulde falde af. Da jeg saaledes var kommen til Byen fandt man mig halddød af den udfandne Kulde, og man troede, jeg i det mindste maatte blive lam paa nogle af mine Lemmer, om jeg end beholdt Livet. Unægtelig havde hiin Ulykke bleven min Lod, dersom man strax havde bragt mig til Jiden. Men man rev med klog Forsigtighed, mine Arme og Been, med Snees saalange, til Hølelsen kom igien, og lagde mig, for ligeledes at opslive mit Legems øvrige Deele, i et ligedant Leie, som det, hvoraf man havde udbraget mig. Først efter 8 Dages Forsøb tog Kulden af; man indrømmede mig et Kammer og en Seng, hvor jeg ved Præstens Gævmildhed og gode Pleie snart kom til min forrige Sundhed og Styrke. Men desværre! fik jeg med min Helbredelse den Efterretning, at jeg strax maatte anvende den, til at søge Tjeneste. Hvad kunne jeg gjøre andet, end beslutte at adlyde?"

Duval var nu vel reddet fra Sygdommen, men ikke af sin Forlegenhed; hvor skulde han gaae hen? Rundt om sig saae han intet uden Jammer, Dyrtid og Hungersnød, sorgelige Folger, deels af den strenge Vinter, deels af den endnu herskende spanske Successionskrig. "Imedens, skriver Duval her, man søgte med brændende Jær at give, laa mange Rationer paa begge Halvfuglerlen Herre,

var jeg ikke istand til at finde een, der vilde paatage sig, at være min Herre." Hungeren forfulgte ham grusomt, og han saae intet Middel til at stille den i den Provinds, hvor han befandt sig. Medens han kummerfuld tænkte efter over sin ugle, elendige Tilstand, faldt det ham ind at erkjendige sig: om da Hungersnøden var almindelig, om der ikke var en Krog paa Jorden, hvor Kornet ikke var mislykket? — Han erfarede, at mod Eiden og Østen vare Lande, som maaske efter deres milde Himmelegn vare undgaaede den strenge Vinters Ødelæggelser. Denne Nyhed oplibede saa inderlig Glæde hos Duval, at han tilskaaer, han i sit Liv, aldrig har følt dens Liige. Men den leedede ham ogsaa til mange nye Betragtninger; den aabnede hans Øine over Skaberens Gjerninger i Naturen, saa han nu fastede lysere Blikke omkring sig end han tilforn havde gjort.

"Til den Tid — tilskaaer han selv — havde Værdens store Skueplads ikke rørt mig meere, end den tankeløse Hob. Solen havde opvarmet mig med sine Straaler: mine Øine havde seet denne Stjerne oplive heele Naturen, skabe Aarstider og frembringe den beundringsværdige Omveksling af Dag og Nat, uden at min Aand blev opmærksom derpaa, og uden at tænke Andet end, at Aar, Dage og Aarstider have Begyndelse og Ende, og at det om Sommeren var varmt og om Vinteren koldt. Jeg lignede hline Afgudsbilleder, der havde Øine, og dog ikke saae."

Duval skammede sig over sin Uvidenhed om Verdens Bygning og Indretning og over de latterlige Begreber, som han den Gang havde derom. — "Jeg maalede, siger han, Størrelsen af det, jeg kaldte Verden, efter det, jeg bemærkede paa en lys og klar Dag. Jeg forestillede mig Jorden under den simple Idee af en jevn Flade, liig en stor cirkeldannet Eng, hvis Omfreds hvilede paa den Deel af Horisonten, som mit Syn opdagede; jeg tænkte, Himlen var tet og krydstallartet giennemskigtig, og Stjerner ansaae jeg for nogle paa den hængte Galier, som om Dagen sluttes og antændes igien ved Rattens Rørmelse. Da jeg hørte, Solen staaer op, begiver sig til Hvile og har sin Middag, holdt jeg den for et levende og forstandigt Væsen; og hvad der endnu meere styrkede min Bildfarelse, var, at jeg altid saa den forestillet under Skikkelse af et Menneskehoved, omgivet af Straaler."

Det forekom Duval, som om Solen ved sin Op- og Nedgang kun befandt sig i en ringe Afstand fra Jorden, og han troede, den var frembragt af Varmen. Derfor haabede han ogsaa, naar han kunde komme den noget nærmere, skulde han finde hos den et Fristed for de frygtelige Ulykker, den strenge Winter frembragte. Indtagen af denne Plan, begav han sig paa Reisen mod Syden; hiint Himmeltegn var Veiviseren paa hans Vandring, og den bragte ham i Champagnes tørre Gletter. Der saa han sig

bedragen i det Haab, at træffe et skönt, muntert og frugtbart Soelland. Trang og Hunger syntes, at have opslaaet sin Boelig i dette sørgelige Land. Huse tækkede med Straa og Rør havde sig kun lidet over Jorden og lignede Ijskieldre. Ule Bægge af Leerjord og Straa vare den eeneste Hindring, der forbad Indgangen. Beboernes Udseende passede sig meget vel til de elendige Hytter.—De Pialter, der skjulede dem, deres blaarandede og matte Dine, deres smægtende, dødmørke Udseende, den nøgne og magre Børneskaf, som Hungeren hentærede, og som vandrede adspredt om mellem Hækker og Buske, for at opsoge Rødder, dem de slugte med Graadighed: alle disse sørgelige Tegn til almindelig Elendighed opfyldte den reisende Duval med Gysen, og opvakte hos ham en ubeskrifelig Afsky for dette uløffelige Land.

Saa lidet Duvals Die, der længtes efter et varmt og velignet Land og efter glade Mennesker, fandt sin Regning i det sørgelige Champagne: saa lidet traf hans Nave, hvis Hunger søgte Næringsmidler, Rættelse. En Smule Brød af Hampesæd var alt, hvad han, og dog ikke uden Møie, kunne faae for Penge. Dette ophidsende og lidet fødende Næringsmiddel, ellers brugt til det ringeste Dyrskøde, bekom ham ilde; fløvede hans Kræfter, forandrede hans gode Humør, og forarsagede Svagheder, hvis Følger vare langvarige. Han ilede altsaa giennem dette bedrøvelige Land saa hurtigt som

nnueligt, og fortsatte sin Reise mod Syden i det gode Haab, at finde et godt og nærerigt Land. Han begyndte at sege sig om, og fandt endelig en Høi, ved hvis Fodder han saae en Klæfte, der var indhyllt i tyk Røg. Der maa have været en stor Brand, tænkte han, og erkjendte sig derom. Men da han erfarede, at denne Røg opstod af kogende Vandkilder, der randt frem af Jordens Skind; saa forsømte han intet Dieblif, at tilfredsstille sin Videlyst ved egen Undersøgelse. Han gik hen til Stedet, hvor Røgen steg op, laae sig ned paa Steenbroen, for at betragte Kilderne med meere Opmærksomhed, sat sin Haand ned i Vandet; men den overordentlige Grad af Varme nødede ham, til hurtig, at trække den tilbage. Han studsede, gjentog flere Gange sit Forsøg; og da han ikke blev nogen Øvn vaer, der kunne forarsage Kildens Varme: saa menede han troestydig, han var i Raadsløsheden af Helvede, og kunde ikke noksom forundre sig over, at Folket uden Skræk og Fare turde opholde sig der. Duval befandt sig da i den lille franske Stad Bourbonnes les Bains, saaledes kaldet efter sine berømte Sundheds Bade.

Han opholdt sig ikke længe her, men fortsatte sin Marsch mod Syden, og kom snart til Senaide, den første By paa de lothringiske Grændser. Her saae han sig som hensat i en nye Verden; denne Egnns blomstrende Tilstand og dens Indvaanere sat saaledes af mod den bedrøvelige, han kom fra, at

de forholdt sig til hinanden som Dagen til Natten. Her smilede alt imod ham, rummelige, velbyggede Huse, velklædte, muntre og sunde Beboere; Born, hvis blomstrende Farve, raske Bevægelse og trivelige Udseende ligesom forkyndede Landets Velstand. Man kan let forestille sig, at Duval opsogte sig i dette yndige Land et varigt Opholdsted, og det lykkedes ham, at komme i Tjeneste hos en Hyrde i Byen Clezantine.

So Aar holdt Duval ud i denne Tjeneste. Men nu behagede Levemaaden ham ikke meere. Han begyndte altsaa atter sin Vandring uden at vide, hvorhen. Han kom til de Vogesiske Bierge, der strækte sig ind i det Zweybrückske og Nedre Pfalz meere end 20 tydskle Wille. Ved Roden af disse Bierge forte Tilfældet ham til en Eremit-Hytte, La Rochelle kaldet. Eremiten der, bekendt under Navnet Broder Palemon, tog venlig mod ham, lod ham tage Deel i sine landlige Arbejder, men ogsaa i hans Religions Øvelser. Duval, den Gang 16 Aar gammel, med en forig Indbildningskraft og et stærkt Legeme, var usorligelig flittet saavel til det ene som til det andet, Eremitens i Vane faldende og Sandserne rørende Aandsøvelser, Læsning af nogle Bøger, der indeholdt aandelige Betragtninger, opflammede hans religiøse Iver til Henrykkelse.

Duval var nær bleven henreven af sin overspændte Indbildningskraft, naar han ikke havde vidst

at tæmme ~~dens ralle~~ ~~flugt~~ med sin sunde Venneſſe. forſtand. Her hialp det ham meget, at han ofte anſtillede Betragtninger over ſig ſelv, bemærkede, hvad der foregik i hans Jnderſte, gierne læſte Bøger, tænkte over det Læſte, ſaa got han kunde, og begyndte, at bruge ſin Aandskraft. Begierlig greb han alle Bøger, Tilfældet førte til ham, og ſaaledes opvakte hos ham en umættelig Lærelſt, der hos ham, ſom hos alle lærelſtne unge Folk, var et tilforlades ligt Forbarſel paa hans tilkommende Fremgang i Videnskaberne.

Duvals Ophold i La Rochelle varede ikke længe. Han maatte ſnart gjøre Plads for Een, fra Eremiternes Foreſatte, Broder Palemon tilſendt. Palemon gav Duval en Anbefaling med til Eremiterne i S. Anna, der laae i Nærheden af Luneville. Siennem denne ſidſte Stad kom Duval paa ſin Reife til S. Anna, og det var den førſte Stad, han ſaae i ſit Liv; men tænke ſig med hvilken Beundring! — Eremiterne toge vel mod ham, det var i Aaret 1713, og gjorde ham til Hyrde over deres 6 Køer, dem de brugte til deres Jords Dyrfking. Atter en Nørges hyrde! tænke mine Læsere, hvad bliver der af den lærelſtne Duvals Studering under diſſe uheldige Omſtændigheder? — Viſt nok er der ved Nørgesdyrfking kun liden Leilighed til at lære Noget, men naar Lærelſt, i et aabent Hoved, er bleven ſaa ſtærk, ſom hos Duval, ſaa maa ethvert Sted aabne ham

en Skole, hans utrættelige Bestandighed overbinder alle Hindringer, og den Mangel paa Understøttelse, der er i Veien for hans Tilboieligheder, lindres ved egen Kraft, Forsøg og Eftertanke. Behagelig og lærerig vil den næiere Fremstilling blive mine Læsere, om hvordan Duval ogsaa som Hyrde tilfredsstillede sin Lærelyst, og hjalp sig frem fra en Kundskab til en anden.

Endnu kunde han i sit 16 Aar, hverken skrive eller regne. En gammel Eremit tegnede Skriverskunsens første Træk for ham med sin matte og stielvende Haand. Det feilfulde svage Mynster maatte naturligen frembringe en svag Copie. Det falde den gamle Mand tungt, at skrive for; for ikke at være ham til Uleilighed med Underviisningen, falde Duval paa følgende Middel, for at øve sig i Skrivning. Han tog en Kude ud af Vinduet, lagde den paa sit Forskrift, og tegnede de giennemskinnende Bogstaver paa dens Overflade. Paa denne Maade fik han ved Gientagelsen af dette Konstgreb, en temmelig stor Færdighed i at skrive, vist nok slet men dog at skrive. En kort Undviisning til Regnekunsten, han fandt i Eremiternes Boelig, lærte ham dens Regler, hvori han øvede sig med megen Fornøielse saa længe, til han fik nogen Færdighed deri.

Vi beundre den Underviisning, Duval saa opfindsom og virksom gav sig selv i Regning og Skrivning. Endnu meere maa det vække vor Beundring

naar vi hore, hvordan han ved sin Døgbogtning blev en Astronom, og ved hvilke selbopfundne Konster han blev det.

I de, om Eremitboeligen liggende Skove, udsøgte han sig nogle til Studering, efter hans Maade, ret dannede, eensomme Afstroe, hvor han ofte henbragte en Deel af de skionne Sommernatter med Beskuen og Eftertanke. Den Roelighed og dybe Tausshed, som Matten udbredede over de tykke Skove, over de fraliggende smaa Dale, over Klipper og Levinger af gamle Bygninger, blev kun afbrudt ved Uglens Skrig og Fiskernes Nareslag, og havde for Duval noget ubeskriveligt Stort og Majestatist, der indbød ham til Eftertanke over sig selv, og syntes at udbide hans Tankers Kredb. Til sine natlige Betragtninger valgte han en Hoi i Skoven, hvori der var en Hule som en Grotte, dannet af et gammelt Steenbrud. Medens han saaledes sad en Aften ved Hulens Aabning i et klart og lyst Veir, og betragtede Himlens Stierner, erindrede han sig, at Calchiberen forkyndede paa disse Dage Solens Indtrædelse i visse Tegn, som man adskiller fra hinanden under visse Navne, som Væderen, Tyren o. s. v. — Nu satte han sig for, at faae at vide, hvad disse Tegn vare? og da han formodede, der gaves maasse paa Himlen Grupper af Stierner, der forestillede Figurer som Dyr: saa tænkte og forskede han nøiere derover. Han opsøgte sig et af de høieste Ege-

træer i Skoven, og stættede sig i dets Top et Tæppe af Hundehår og Pilegrene, langt fra saae det næsten ud som en Storkered. Hver Aften begav han sig paa sit Observatorium, og sidde paa en gammel Biekuro, saae ham om i Himlens forskiellige Egne, for at opdage Skiffelsen af en Tpr eller Væder etsteds paa den stjernefulde Himmel. — Til Riffert havde han blot sine to Øine, og disse strengede han længe an, uden at opdage, hvad han søgte; og han ville allerede opgive videre Forsøg, da Forsynet atter oplyvede hans Mod ved en uformodet Understøttelse. Der var Marked i Luneville, han blev sendt derhen, og saae det i en Bod et Himmelkaart, hvorpaa Stjernene angivne ved Navn og efter deres Størrelse. Han købte sin heele Pung, der indsluttede omtrent 7 à 8 Mk., med Glæde og købte sig dette Himmelkaart og et Kaart med de 4 Verdensdeele. Dem studerede han nu flittigen og nøiagtigen, saa at han i faa Dage lærte at kiende de fleste Stjernebilleders Stilling mod hinanden. Men for rigtig at kunde anvende denne Kundskab paa den stjernefulde Himmel, var det nødvendigt, at han maatte udsee sig et fast Punkt, der kunne tiene ham til Grundlæg for hans Jagttagelser. Han havde hørt sige, at Polarskarnen var den eeneste ubevægelige; og dens Sted betegnede Nordpolen. Men hvordan skulle han finde den paa Himlen og bemærke dens Ubewægelighed med blotte Øine? — Til Lykke havde den ældste af Ere-

miterne et ~~Soelcompas~~, som han laante Dubal, og ved hvis Hjelp han snart lærte de fire hinanden modsatte Himmelhjørner, saavelsom de Vindstreg, der vare angivne paa Compassets Skive. Endnu maatte han bliide Polarstiernens Høide, og dertil brugte han følgende Middel: han valgte en af Stierneerne mod Norden, borede et Hul i et ligeover for samme staaende ung Træ, og ræsonnerede som saa: "Denne Stjerne er enten bevægelig eller ubevægelig. Er den det første: saa maa jeg, siden Stellet, hvorfra jeg iagttager er ubevægeligt, altid kunne see den iglennem det borede Hul, og da har jeg, hvad jeg ønsker. Men er den bevægelig: saa kan jeg snart ikke see den meere, og jeg vil opsøge en anden Stjerne og ligeover for den bore et nyt Hul." Det sidste traf ind.

Su var han temmelig bekendt med Himmelskaartet; og gav sig med ikke mindre Iver ifærd med Kaartet ober Jorden.

Han tog først Globus frem. Det kostede ham forfærdelig Hovedbrud, at komme paa Spoer efter, hvortil de paa Kaartet tegnede Kredse skulle tiene, som Middags-, Vende-Cirkelen osv. Efter mange Gisninger om, hvad de paa Middagslinien aftegnede hvide og sorte Afdeelingar skulle betyde, antog han dem for Miile, og sluttede altsaa, at Jordkuglen var 360 Miile i Omkreds. Han meddeelte sin Opdagelse til en af Eremiterne. Denne kunne vel sige

ham, at **Jordkuglens Omfang** efter hans Meening maatte være langt større; men han vidste ikke, at hver Grad paa Equator blev beregnet til 15 Mile, og at Jordklobens Omfang altsaa blev beregnet til 5400 Mile. Duval var ærgerlig over, at han havde taget feil i sin Regning, og dog ikke kunne berigtige den. Ræsten tabte han Modet, men fik just en Geographie i Hænde. For bedre og lettere at kende sit Kaart, dannede han sig en Kugle af Grene, hvorpaa han med Kniven bemærkede Længde og Brede, Graderne. En Kugle af Leer maatte tiene til Middepunkt, og en bred Cirkel, baaren af tre smaae Stokke, til Horizont. Allevegne stebte han sine Kaart med sig og studerede dem; og Jordkuglen blev ham snart ligesaa bekendt som Skoven ved S. Anna.

Duval var saa lidenskabelig indtagen for Geographien, at han kun drømte om den, og længtes efter Intet meere end Bøger og Landkaart, for at udvide sine Kundskaber. Men hans Fattigdom! — dog han havde Kraft til at afhjælpe den: Han gjorde Jagt paa Ratter, Harer, Ræve og Ildere, hvis Skind han solgte i Luneville. Rigtig nok kom han engang efter en Trefning med en vild Kat meget blodig hjem. Men da han havde erholdt Seier og Bytte: saa agtede han det lidet. Eremiterne saae ham med Skræk komme blodende frem, han sagde med største Elgegphed: "Ærverdige Fædre, det siger intet. Dødt

”mig med lidt varmt Vind, saa læges det igien: der
 ”—fremvriifende den døde Kat—seer de mit Bytte!”

Den ibrige Jæger og Fuglefænger havde allerede anskaffet sig en lille Bogsamling, da et uventet Tilfælde gav ham Leilighed til betydelig at formeere den. Han gik en Efteraarsdag i Skovene og rodede blandt de visnede Blade, da noget glimrende faldt ham i Øinene; han greb til og fandt et skønt arbejdet Guld-Signet. Han gik til Præsten i Luneville, og bad ham bekiendtgjøre, at den, der havde tabt et Signet kunne melde sig hos ham. Efter nogle Uger kom en i Luneville sig opholdende Engellænder, ved Navn Forster til Eremitboligen, og udgav sig for det fundne Signets Eiermand. Men Dubal ville ikke give ham det, før han beskrev sit deri stufne Vaaben. Dette behagede Forster, og da han havde talt med Dubal om adskillige Ting, og fandt langt flere Kundskaber hos denne Hyrdebrend end han formodede: saa gav han ham 10 Rdlr. for det fundne Signet; ja tog endog det Løfte af ham, at han hver Søndag skulle komme til Luneville og spise Frokost hos ham. Dubal holdt Ord, ved ethvert Besøg gav Engellænderen ham 1 Rdlr., og understøttede ham tilfide med Raad og Forslag med Bøgers og Raar-teris Indkøb.

Nu vare der gode Tider for Dubal. Han eiede alt en Bogsamling paa 400 Bind; hans Klæ-

der vare herimod endnu de samme. En Klædning af grovt Lærred om Sommeren, og af rødt Uld om Vinteren, med Træstoe til, var alt hvad han anskaffede sig til Paaflædning. Hverken de hyppige Besøg i Luneville, eller den Overflod og Pragt han saae der herskende, eller den bekvemmere Levemaade, han efterhaanden kom til at nyde, formaaede at bringe Dubal fra den første Simpeltid i hans Klæder og Sæder. Ham, der i Udgiften for legemlige Fornødenheder, var saa nøie regnende, og ødsel i alt, hvad der kunde bidrage til hans Underviisning og til at udvide hans Kundskaber, ham kostede det Intet, at nægte sig de Fornødenheder, der ere uundværlige for tusende andre.

Som hans Aand udviklede sig og hans Kundskaber forøgedes, begyndte han at tænke over den ringe Stand, hvori han levede, og indsaae, at han var sat paa den urette Hylde. Hvad var naturliggere end at han længtes efter, at forandre den, og aabne sig meere passende Udsigter. Denne Længsel forfulgte ham med en vis Urolighed i hans Eensomhed, ledsagede ham i Skoven og adspredede ham i sine Studeringer. Men hvad hjalp det? Udsigterne vare udviklede i det mørke Væv af snart fattede, og snart igien forkastede Planer og Beslutninger. Kun Forsynet, der leder vor Skiebne, kunne udvikle dem; og saa skeete det, paa en velgiørende og ganske uventet Maade.

Da Duval en Dag saae fordybet i Betragtning, og omgiben med Landkaart, hvorpaa hans Blikke svævede, ved Foden af et Træ, kom uventet en Mand, med indtagende Mine, hvori der blandede sig en Slags Forundring, til ham, og spurgte: "Hvad gjør du?" "Jeg studerer Landkaartet." — "Forstaaer du Noget af dem?" — "Jeg giver mig aldrig af med Ting, jeg ikke forstaaer." — "Hvad seer du da nu efter?" — "Jeg søger den ligeste Wei til Quebec?" — "Hvorfor det?" "Fordi jeg selv vil gaae derhen, og fortsætte mine Studeringer paa Universitetet der." — "Behøver du derfor at gaae til Verdens Ende?" "Der gives Universiteter nok i Nærheden. Kan jeg gjøre dig en Tjeneste dermed, saa vil jeg foreslaae dig et."

Denne Mand var Greven af Vidampierre, Oberhofmester ved de unge lothringiske Prindsers, Leopold og Frands; paa Jagten havde han taget feil af Weien, og stødte nu uformodentlig paa den lærde Bondedreng, og talede endnu med ham, da Prindserne med deres Følge kom til. Man gjorde mange Spørgsmaale til Duval; han svarede, uden at tabe sin Aandsnærværelse, med Resigtighed og Forstand: Tilslidst foreslog man ham, at fortsætte sine Studeringer i Jesuiterkollegiet Pont a Mousson. Duval modtog Forslaget; men betingede sig, at beholde sin Frihed, den man lovede ham.

Saa Dage derefter indfandt Baron Pfutschner sig hos ham, og bragte ham den Efterretning, at Hertugen tog ham i sin Beskyttelse og ville hjælpe ham, at fortsætte sine Studeringer. Han skulle strax følge med ham, til Hoffet i Luneville. Saa meget Duval havde længtes efter en Forandring i sine Omstændigheder; saa saldt det ham dog tungt, at forlade sin kære Zelle, hvori han havde henlevet saa mange lykkelige Dage, og samlet sine litterære Skatte. — Han forlod den med Lærer i Vinene; forsikrede sine Belgiorere evig Erkiendtlighed, og fiorte afsked med Baronnen. — Hans første Reise i Kareth. — Saa uventet begynde Lykken at smile til den fattige, men brave Bondedreng.

Med hans Ankomst til Luneville, blev han fremskillet for Hertugen, under en talrig, nysgierrig Forsamling. Han besvarede ethvert Spørgsmaal uden at standse, uden endog at blive forlegen; skønt dette Optrin var ham nyt og den Rolle, han spillede derved, vigtig. Nogle Damer beundrede hans skønne hvide Tænder, han sagde frimodig: "Er det saa beundringsværdigt, mine Damer? Det "er jo et Fortrin, alle Hunde har tilfældes med "mig." Hans Frimodighed og gode Udseende indtog Hertugen ganske for ham. Han overdrog Baron Pfutschner, at besørge ham ansat i Collegiet til Pont a Mousson, lod hans Bøger og Sager bringe did og lovede ham aarlig Understøttelse. Denne

Grund til Dubals Lykke lagtes 1717, da han var 22 Aar, og havde opholdt sig 4 Aar hos Eremiterne i S. Anna.

Pont a Mousson er en lille Stad i det forrige Lothringen nu Meurte Dep; giennem den flyder Mosel, over hvilken er en muret Broe til det lige over for paa et høit Bierg liggende Slot Mousson, og heraf Stadens Navn. Her tilfredsstillede Dubal sin Lyst til Videnskaberne, beslektet tillige af Begierlighed efter, at svare til sin høie Beskytters Hensigter. Han lagde sig især efter Historien, Geographien og Oldsager, til disse fandt han de fleeste Hielpemidler hos sine Ledere. Men den stidende Ledemaade, som han overgav sig til, uden ved jevnlig Legems-Bevægelse, at holde den Egevægten, tilligemed den hyppige Mattevaagen og hans Aands nafladelige Anstrengelse, angreb hans Legeme saa voldsomt, at han faldt i en farlig Sygdom, der nær havde kostet hans Liv.

Hertug Leopold udnævnte Dubal ved sin Hiemsfomst til sin Bibliothekar, og kaldte ham til Lærer i Historien paa Høiskolen i Luneville. Endskjønt han havde fri Bolig og Bord ved Hoffet: saa lod man ham dog ganske beholde sin Frihed. Kun stundum, naar Hertugen ikke var ret vel, lod han ham falde, at han skulde holde ham med Selskab; men han fik hver Gang en Gave; thi sagde den gode Fyrste: "En Mand som Dubal, der er vant til saa nøie at

"bruge sin Tid, der holdes skadesløs for det Offer
"han bringer mig af sin Tid."

Ved sigt Afhold fra alle Udspredelser og den
uforandrede Iver i at studere, var Duval istand til
kort Tid efter, at holde Forelæsninger over Historien
og Oldsager. De bleve optagne med største Bifald,
og besøgte af Mange. Hans Tilhøreres Gæmilde-
hed og hans egen gode, sparsomme Huusholdning,
satte ham snart i Stand til offentlig at viise sin
Tafnemlighed mod sine Velgiørere, Eremiterne i S.
Anna, han byggede dem nemlig et skönt Huus og et
Capel, og lod anlægge en frugtbringende Have, saa
enhver kunne finde tilstrækkeligt Ophold uden at falde
andre til Byrde. Dette var Erstatning nok fordi
Duval engang ved en hidsig Kamp med Eremiterne,
— de ansaae hans Glober for Eroldomsværk — jog
dem alle ud af deres Bolig, og først efter en fordeel-
agtig Capitulation lod dem komme ind igien. — Du-
val paatog sig nu Opfigt over den af ham upebygte
Eremitkøelig i S. Anna. — Hvo havde drømt det om
den arme Hyrdebrend?

Paa en Reise 1752 til Paris, drog han igien-
nem sin Fødested: her købte han sin Faders Hytte,
som en af hans Søstre havde solgt af Armod, lod
den ganske nedrive, og i dens Sted opføre en varig
Bygning af Steen, som han skienkede Menigheden
til Boelig for dens Skoleholder. I en lille By i
Nærheden af Artonay, hvor der ingen Brænd var,

lod han grave en paa sin Betskning. Ogsaa den gamle Munk, der havde givet ham de første Begreber om Læsning og Skrivning, bevilste han sin Taknemlighed. — Saa taknemlig og velgiørende var Duval i sin lykkelige Forsatning.

Duval levede længe i Luneville glad og fornøiet. Leopold døde og Lothringen overlodes til Stanislaus af Pohlen; denne Konge gjorde ham fordeelagtige Tilbud, men han drog med Storhertug Searz til Florenz, hvor han havde Opsynet over det hertugelige Bibliothek. Dog længtes han stedse efter sit fædre Lothringen, og Italiens milde Himmel kunne ikke formindste hans Længsel.

Searz blev Keiser og kaldte ham i Aaret 1748 til Wien, hvor han fik Opsigt over det keiserlige Medaille-Cabinet. Duval modtog den, der stemte saa ganske med hans Smag og hans Hengivenhed for Keiseren. Han boede paa det keiserlige Slot; besøgte Keiseren nogle Gange om Ugen, for med ham at ordne den rige Myntsamling, der endnu gemmes paa samme Sted.

Duval besad Keiserens Velvilje og Tillid i høieste Grad, saa at han endog vilde ansætte ham til Lærer for den henseende ædle Keiser Joseph; men han afflog denne høie Post af vigtige Grunde. En Anekdote fra den Tid finder jeg værd at fortælle. I Carnevalstiden veddede Keiserinden, Maria Theresia, med sin Mand, at hun skulle lade sig føre af en

Maske, som han aldrig kunne kiende. Duval blev
 kaldet til Keiserinden, han talede om sin Uduelighed
 og Uerfarenhed i det, som i flige Tilfælde var bruo-
 geligt; det hjalp intet, han maatte give efter, blev
 flædt som en mohamedansk Munk og siden bragt til
 Keiserinden. Hun gav ham sin Arm, antog en
 munter Tone, og sagde underveis: "Nu Duval, jeg
 "haaber dog, at de i det mindste vil dandse en Me-
 "nuet med mig?" — Jeg, Deres Majestæt? Jeg
 har i mine Skove aldrig lært andet end stobe Kaals-
 bøtter. — Keiserinden loe og traadde ind i Redouts-
 salen. Keiseren gjorde sig Umage for at vinde Bede-
 demaalet, men han kunne ikke opdage hvo den Maske
 var. — Duval derimod var meget forlegen under
 denne Svang og Forflædning; og en Snue, han
 derved paadrog sig, hindrede ham, som han sagde,
 fra at blive stolt over det givne Fortrin.

Den keiserlige Familie elskede ham meget, men
 han holdt sig beskedent tilbage, saa han ikke engang
 kiendte dens Lemmer. Engang gik de ældre Hers-
 tuginder forbi ham, uden at han bemærkede dem.
 Joseph, der fulgte dem, blev Duvals Adspredelse
 vaer. Han spurgte ham: om han kiendte disse Da-
 mer? Nei, Sire, svarede Duval. "Åh, svarede
 "Joseph, det undrer jeg ikke over, da mine Søstre
 "ikke ere Antiker."

Ved al den Udmærkelse Duval nød ved det
 keiserlige Hof, blev han dog ved sin landlige Egn-

foldighed, og forandrede Intet i sin første Plan; hans simple, naturlige Udvortes var et Billede paa hans Siels usminkede Retsfæffenhed og Sandhedsfærlighed. En rund Paryk med skidestøse Lokker, en mørk Kiøle, sorte Strømper, Skoe med stærke Saaler og Jern-Spænder — heri bestod hans heele Paaflødning. — I hans høie Alder vedblev han, som han fra spædeste Barndom var vant, at rette sig i sin Paaflødning efter de strengeste Fornødenheder, og aldrig efter Modens Luner. I hans Huus fandtes ikke Spor af Pragt eller Bequemmeligheder. En Seng med en ussel Madrats, flettede Straastole, nogle Boghylder med linnede Forhæng, bag hvilke hans Bøger stode — dette udgjorde hans heele Huusgeraad. Et sieldent Syn hos Venner, der som Duval, havede sig af ringe Stand! Slige Folk søge gjerne deres Stolthed i at udmærke sig frem for Andre i det Udvortes. — Duval var viis, han havde fra Ungdommen af lært, at Naturen er fornøjet med Lidet, og han glemte det aldrig.

Folk der havede sig af Støvet, pleie at være strenge Herrer over deres Eyende. Duval gjorde ogsaa her en Undtagelse: mellem ham og hans gamle Tiener var en gensidig Ombytten af Tjenester. Han lavede gjerne selv Aftensmad; og glædede sig ved at spise en Ret han selv havde lavet, og deele den med en Ven; "chi, sagde han, intet erindrer mig meere

"om min trængende, forlader Ungdom, end naar jeg
"selv dækker mit Bord."

Intet Menneske kunne være meere videlysten end Duval. En let Fatterevne, understøttet af en troe Hukommelse, lettede ham Vidlerne til at forhverve sig Kundskaber. Uden Tvivl have de Besværligheder og Lidelser, hvormed han maatte kæmpe i sin Ungdom, bidraget til hans heldige Evner. Hans Mand, der maatte bryde en morsom Bane giennem mørkeste Uvisshed, og der ligesom famlende maatte søge Veien, blev ved den bestandige Anstrængelse des mere virksommere og dybsindigere. Ja den i tidlige Aar adstandne Møie, lønner sig i Fremtiden.

Over i Besværligheder, kunne Duval ogsaa viise Taalmod under hans sidste smertelige Sygdom, og hans Arbeidsomhed, hans skyldfrie Ungdom, hans Maadehold skienkede ham den høie Alder af 80 Aar, Den 3die November 1775 sluttede han i Wien sit mærkværdige og lærerige Liv.

Redningen.

(Af Digterens Boissis Levnet.)

Omtrent i Midten af forrige Aarhundrede levede Digteren Boissi i Paris. Han havde ved sine dramatiske Arbejder forhvervet sig et agtet Navn men havde tillige saa mange af sine Brødres Skiebne, at han levede i Urmød. Han anvendte for megen Glid paa sine dramatiske Arbejder, til at han kunne levere dem i stort Antal, og derfor ernærede de ham kummerliggen. Neppe var det, han fik for dem, tilstrækkeligt til at opholde hans eget, hans Kones og et Barns Liv.

Og end ikke altid det. Hans Indtægter bleve stedse ringere; hans Fornødenheder større. Mangel og Sorg besøgte ham saa ofte, at hans Aand tabte Kraft, til at frembringe Kunstværker, for at fortiene Brød. Med Mangelen voksede hans Mismod og Uvirksohmhed, og med dem hans Stolthed og Knurren over en Skiebne, han følede han saa lidet havde fortient.

Boissi havde Venner, der agtede ham og vare villige, til at understøtte ham. Han havde en Kong,

som ~~elskede ham~~ og som han elskede, som var villig til at bære, til at undvære med ham, og som just for-
 søgede hans Eidersers Byrde, da hun stræbte, at for-
 mindste den. Han havde en Søn, der vakte et stant
 Haab, men just dermed forstørrede Faderens Sorger.

En tidlang havde han gjort Brug af sine Ven-
 ners Understøttelse. De gave ham gierne, naar han
 forbrede, men—og det er saa ofte Tilfælde hos Ven-
 ner, der kunne hjælpe—de gave kun, naar han for-
 brede, bekymrede sig ikke om hans huuslige Forsæt-
 ning, undersøgte ikke, om han virkelig var trængen-
 de, gjorde intet for at forbedre hans Omstændigheder
 fra Grunden af, og sætte ham i saadanne Raar, at
 han ikke meere behøvede deres Understøttelse.

Boisst fordrede saaielden, som mueligt; kun
 i den yderste Nød, og kun saa meget, som var til-
 strækkeligt, for at afhjælpe den yderste Nød. Derfor
 hjalp Understøttelsen ham kun lidet; derfor behøvede
 han den saa tit: maaske mærkede han ikke altid den
 samme Villighed: maaske hørte han endog Yttrin-
 ger om slet Huusholdning.

Der vare som det vil. Med hans forstyrrede
 Omstændigheder opstod i hans Sind Mistroe mod
 Venner, Afstye for at bede om Hjelp. Med Skrak
 tænkte han paa, at affende et Tiggerbrev.

Et Embede fik den Gang, kun den, der kunne
 fiske det, eller havde mægtige Belyndere, der kunne
 gjøre meere end give en Njidsse. For at faae dem,

maatte han søge dem, vare vaatrængende, munter, selskabelig og vilde at gøre sig giældende. Hvorledes formaade han det? en Mand, der daglig meere lod sig henrive af den frygtelige Mismod og Haabløshed. Hans Kones Tænkemaade og Følelser stemmede med hans; hun tænkte ogsaa herover, som han, Elendighedens Afgrund aabnede sig daglig videre, daglig skrækkeligere for de Ulykkelige. De saae deres uundgaaelige Undergang for sig, og den voxende Mangel syntes at true med Hungersnød; de besluttede villig at opoffre sig til den, for med deres Tilværelse, at ende deres Lidelser. I dette Øieblik var deres Følelser for Mennesker, for Livet — saa bitter, at den Tanke, at efterlade deres Barn til en uvis Skiebne og Menneskers Raade, var dem langt skrækkeligere, end qualfuld Død. De besluttede, at tage det med sig over i et bedre Land, og lavede sig til at udføre deres gysselige Beslutning.

De beboede et Tagkammer, der ikke havde nogen Forbindelse med Husets øvrige Værelser. De behøvede blot at slaae Døren af, holde sig roelige, og ingen kunne bemærke deres Beslutning, ingen hindre dens Udførelse.

Med uroffeligt Mod begyndte de deres skrækelige Foretagende uforstyrrede. En og anden af deres Bekjendtere kom til Døren, fandt den lukket, og gik igien, i den Meening, at de vare gaaede ud. Man kiendte ikke deres Tilstand nøie; man fattede derfor

aldeles ingen *Wistanke*. Man veed jo hvor lidet Deeltagelse, der egentlig findes i slige Forbindelser. Man sandt ikke *Boisf*, man saae ham ikke hos sig; man bekyrede sig ikke videre om ham.

Kun een af dem, der kaldte sig hans Venner, tænkte anderledes. Han hørte ikke til den ulykkelige Digters fornemme og rige Velyndere; han havde aldrig understøttet ham, thi han eliede ikke meget meere end han. *Boisf* havde ikke opdaget ham sin hjælpeløse Tilstand, fordi han kiendte hans Vens Raar og hans Derte; fordi han vidste, at han ville græmme sig, siden han ikke kunne hjælpe ham.

Dog dermed blev det ikke skilt, hvad der skulle blive skilt for ham og *Boisf* forraadede sin Sindsskemning, selv ved sin Bestræbelse, for at skilte den. Imidlertid havde denne dog spyt enhver Vetring, hvorved Vennen — hans Navn har Historien ikke glemt; den bekyrer sig desværre! ofte meere om ærgjerrige end om ædle Mennesker — kunne ledes til at fatte *Wistanke* om hans Beslutning.

Ogsaa han troede, som de øvrige, da han kom til den lukte Dør, Familien var ikke hjemme. Han kom iglen Dagen efter, fandt Døren endnu lukket og alt roeligt. Han spurgte sig for i Huset; og ingen havde seet Noget til de Ulykkelige. Man meenede, de maatte vel ikke være hjemme, og dermed lod han sig ogsaa denne Gang nøie.

Imidlertid forlod han dog ikke uden Uro sin

Wens Boelig. Nærmere Eftertanke forsøgede den; mange Bemærkninger bleve ham nu betydnende, der før vare glemte; manges Ytring faldt ham ind, som han ikke havde agtet. Heraf udviklede sig en bestemt Betyrning, som med enhver Time tog til, og drev ham paa den tredje Dag tidlig hen til Boists Boelig.

Denne Gang forlod han ikke strax den tillaaede Dør. Han bankede længe og stærkt, kaldte Boist ved Navn; alt var stille som i Graven. Han blev angstelig; spurgte sig for i Huset og erfoer intet meere end første Gang.

Høit bekymret vendte han atter om til Boists Bærelse, lyttede, bankede endnu stærkere, og — nu hørte han med Skæk en sagte Græden. Han udraabte høit Boists Navn, lyttede atter, og hørte tydeligen et Suf.

Svar fik han ikke. I største Angest kaldte han Hjælp, lod Døren sprænge, og — blev riv af Skæk og Gysen staaende ved Døren.

Hvo kan stildre det skrækkelige Syn, der her fremstillede sig! Der sad Boist og hans Kone i krampagtig Omfavnelse. To lige over for hinanden staaende Stole bare dem ikke, de understøttede dem blot. Hungerens rædsomme Qualer vare overstandne. Nu vare de matte, sløve, uden Bevidsthed. Deres brystne Vane sank ned paa Barnet, der klyngede sig op til Moderens Skød, og hvis

feiere Liv, havde forårsaget den Klynken, hvorved det først forraabede sig.

Det var den tredie Dag; de vare næsten reedne ud af Livet, og ved Indgangen af hine lyffeligere Boliger, de alt i Anden saae aabnede for dem. De vare uden Kraft, uden Villie til at vende tilbage i et Liv, som ikke havde nogen Ynde for dem, og af hvilket de næsten havde arbeidet sig ud ved undsigelige, nu overstandne Lidelser.

Forgiebes anvendte deres Ven, efterat han var kommen til sig selv af den første Gysen, al sin Overtalelse, for at kalde dem tilbage til Livet, og bevæge dem til at modtage nogle i en Hast hentede Forfriskninger. De hørte ham ikke, de agtede ikke paa ham. Deres Blik var langt ude over denne Verden; Venskabs Stemme kunde ikke tilbagekalde dem.

En stærkere Stemme formaaede det — Stemmen fra Kierlighed til deres Barn. Vennen greb dette sidste, dette eeneste Middel, uvilkaarlig, i den skræffeligste Angest, som næsten robede ham alt Overlæg. Barnet, der endnu ikke var saa svagt, som Forældrene, tog graadigt de ham budne Næringsmidler, kom sig noget, og anvendte sine første, gien-
saaede Kræfter, til jamrende og grædende, at bøn-
falbe Forældrene om, at de skulde sørge for ogsaa at gienkalde deres Kræfter.

Naturen forseilede ikke heller sin Virkning. Barnet skræffede grædende sine smaae Hænder i Vel-

ret; Moderen og faderen gav nu Tegn, at de vare tilbøjelige, til at vende tilbage til Livet.

Med glad Jilsfærdighed, men ogsaa med fornøden Forsigtighed, rækkede Vennen dem de hentede Forfeistninger. Nu bliste sig efterhaanden Livskraft og Kærlighed. Vennen veeg ikke fra deres Side, han opvartede dem, han plejede dem, og da han endelig saae dem reddet, forlod han dem, for at sørge for deres fuldkomne Helbredelse. Alle de Penge, han havde hos sig, og de vare næsten hans heele Eiendom, lod han dem beholde.

Denne Tildragelse blev snart almindelig bekendt, og den ulykkelige Voissi og hans Familie vare i nogle Dage Gienstanden for alle Samtaler. Ogsaa ved Høffet blev der talt derom. Man ræsonnerede, man spøgede derover; man talede derom med Gysen, og Rædsel, og — ingen tænkte paa at hjælpe de Ulykkelige.

En eeneste adelig Mand, Grev Termin, havde Hierte, til at fordre Hielp for de Ulykkelige. Han skildrede denne Families grændseløse Elendighed for Madame Pompadour — Ludvig den femtendes Maitresse — og rørte dog dette Kolde, snedre Hierte, der ellers syntes blot at elske sig selv.

Hun sendte Voissi en anseelig Gave, og skaffede ham et Embede. Hans Kone og Barn lovede hun en Pension, isald han døde for de.

Saaledes smilte atter Glædens Soel til denne agtbærdige Familie. Den erkendte nu med Tak, næmlighed Forsynets blise Styrelse, der sendte Redning ved Venstabs Haand. Selv tilskod Voisss, at man under langvarige og vorende Lidelser aldrig burde hensynke til Modløshed og Forsagthed. Hans Elendighed var aldrig steget til denne frygtelige Høide, dersom han med Tillid til Gud og Troe paa Venner Kærlighed havde foreenet fortsat Virksomhed.

Johan Samuel Fests.

(Uddraget af hans Biographiske Nachrichten
 über sich selbst.)

Johan Samuel Fests blev fød den 28 Febr. 1754 i Großmonra, hvor hans Fader var Skolelærer. — "Neppe, skriver han, var jeg to Aar gammel, da jeg halvsnogen maatte flygte til medlidende Venner i Nabobyen, efterat en uløffelig Jidsbaade, der af Byens 153 Huse kun levnede 3, ogsaa bersvede mine Forældre deres Bolig og deres heele Eiendom. — To Aar efter bleve atter hundrede af de opbygte Huse lagte i Aske: min Fader leed igien et betydeligt Tab, og da hans Embede kun var lidet, og hans Børnefreds voxede, kæmpede han under temmelig trange Kaar. — Dette havde nu megen Indflydelse paa mig. Min Fader elskede mig høit, og syntes glad ved at bemærke nogle gode Anlæg hos mig; men mistvivlede om, at disse kunde blive uddannede, og al den Lære lyst, jeg fra Barndom af viiste, formaaede kun li det at opmuntre ham. Imidlertid lærte denne fromme

og gode, men ildeborlige Fader, mig alt, hvad han kunde, og glædede sig, da jeg alt i mit fette Aar vovede offentligen i Kirken at oplæse et Stykke af Bibelen. — Han var en grundig Musikus, spillede godt paa Claveer og Orgel; og jeg burde efter hans Ønske deri udmærke mig. — I mit fette Aar begyndte jeg at spille paa Claveer; kunne to Aar efter syngge alle Kirkemelodier rigtig; og blev hertil opmuntret af de preussiske Officerer, der i syvaars Krigen laae en tidlang i vor By. Men denne Glæde varede kun kort. Kopperne angreb mig til Igemed mine fire moderløse Sødsfende, udslettede alt, hvad jeg havde lært, og gjorde mig paa lang Tid særdeles dørst; dette kunde blevet desto farligere for mig, da min Fader ofte var fraværende i sine Forretninger halve Dage.

Dog til Lykke bragte den Stedmoder, som han maatte beslutte at give os, et par ældre Sønner, hvis Duelighed vakte min Vrekierhed. — Paa samme Tid fik min ældste Ungdoms Ven, som end ikke Klosterets Mure siden kunde ganske stille fra mig, den bekjendte Winkop, en Huuslærer, hvis Underviisning i det latinske Sprog, jeg benyttede. Af Historie og Geographie vidste jeg, i mit tolvte Aar, slet intet. Min heele Lærdom var nogle latinske Gloser og den halve Grammatik. Saaledes kom jeg anbefalet af en meget god Discantstemme, i Skolen i Frankenhansen i det Schwarzburgske.

Min Fader var, formodentlig sin Erlighed, Tienstfærdighed, Læghed, Gudsfrugt og Væfthed, elsket af Høie og Lave i sin heele Egn. Hans gjentagne Formaninger: at øve visse og enhver Dyd, og stedse have Gud for Øine, trængte nu dybere end nogenfinde i mit Hierte; nu, da jeg ledsaget af ham, kom stedse længere fra mit Hiem, og nærmere til Stedet for min Bestemmelse. Faa Dage før min Afreise var min Confirmation — denne høitidelige Handling, der maa opløbe varme Følelser og gode Beslutninger endog hos den raa Ungling — og den havde stemt min heele Stel til Alvor og Eftertanke. — Jeg holder det for nyttigt, at enhver Dreng, der har Feil, — jeg tilstaaer, jeg havde mine — strax efter denne Handling rives ud af de for hans Sæder ikke fordeelagtige Forbindelser, hvori han hidtil stod.

I Frankenhäusen fik jeg min Plads i den tredje Klasse, hvor en brav Mand, Cunis, underviste. Som min Paarsørende vaagede han strengt over min Opførsel, og forskaffede mig fri Kost hos adskillige af Stadens velgjørende Borgere. Mine Velyndere forseeredes, og min Lærer var tilfreds med min Flid.

Man var meget gæmild med Straffe; dog mindes jeg kun at have udstaaet en Skolestraf, som jeg vil anføre med sin Anledning; den er ikke uden Lærdom. Jeg havde ikke været lange i Skolen,

for jeg, efter de andres Exempel, fik Lyst til at spille Kaart; men dette var aldeles ikke tilladt i mit Bærelse. Den værdige Rector pleiede, ugentlig at give mig en Understøttelse i Penge, og for dem lod jeg mig overtale til at fiske de fornødne Kaart, til dem jeg da forbeholdt mig Eiendomsret. Til Ulykke, eller meget snarere til Lykke, havde min Belgiorer Opagt i den Etue, hvor vi ganske ubekymrede havde opslaaet vort Spillebord. Næppe var jeg den følgende Dag kommen i Skolen, før min Foresatte begyndte den strengeste Examen, udpreskede Hemmeligheden af mig, nødte mig til min bitterste Beskæmmelse, strax at hente Kaartene, selv, under spottende Anmærkninger, at kaste dem i Kaffeloven, og endelig sluttede med en legemlig Tugtelse for heele Classen. Denne strenge Fremgangsmaade finder jeg hensigtsmæssig, saa meget den endog paa en Tid maatte forbittere Drengen. Jeg vægrede mig siden haardnacken for at lære et Spil, at jeg siden ikke skulle nødes til at være tredie eller fjerde Mand.

Efter tre Aar kom jeg op i anden Klasse, hvor jeg snart tilintetgjorte de vakte fordeelagtige Forventninger. Jeg manglede adskillige Bøger, for ret at benytte Underviisningen; tabte Modet og begyndte, at indskrænke mine Udgifter til en Landsbyskolelærersplads. Min indtil Blodspøtten anstrengte Stemme, blev en hæs Hylen; man — maaske ikke ganske billigt — afkortede min Deel i Sangpengene; saa

jeg ikke engang kunne fløde mig for dem. Hos en Lovkyndig havde jeg to Dage ugentlig frit Brød, og nu spillede jeg min Tid med at affkrive Acter for ham, deels af Taknemlighed, deels af Mangel paa nyttige Bøger til Læsning. Jeg udmærkede mig ikke meere i Skolen, blev følgerig — hvad der er meget farligt for den ikke ganske fælelseløse Yngling — overseet.

Saaledes stod jeg nu og vakkede paa Skilleveien. Jeg indsaar ikke hvad der kunde og skulde blive af mig. Jeg havde endnu Drift til det Gode, men var uden Understøttelse. Min gode Genius havde raadet mig, at deeltage i Underviisningen i det franske og hebraiske Sprog, skönt uden Opmuntring, og uden Udsigt, til at det engang kunne blive mig nyttigt. Ellers plejede jeg, før Ferierne udløb, at iile tilbage fra min Familles Skib: nu lod jeg Afskedstimen først slaar. Skolen, som jeg ikke gjorde nogen Værelse, begyndte at tabe sin Værdi for mig, ja mange af mine Medlærlingers Raahed gjorde mig den endog forhadet. Før den alt for taalmodige Lærer kom, blev der støiet og prøvet Styrke, saa han sædvanlig maatte opsoge sine Lærlinger bag en Skærm af Støv. At klage, var vanærende Forbrydelse. Jeg var snart færdig af Leegen; og skönt jeg vel bragte det saa vidt at Ingen let turde binde an med mig, saa kunne jeg dog seldent være i Noe, eller maatte dog kisse den med Spot og Haan. Mit Sind blev derved saa bittert, at Brede

og Ergrelse, svækkede min Opmærksomhed paa Underviisningen, min heele Forsatning, betyngnet ved voxende Røringsforger, blev utaaalelig. Ofte sneeg jeg mig halve Dage bedrøvet om paa eensomme Steder, saae tungfindig hen mod de blaae Bierge, der skjulte mit Hiem; jeg bad Gud ville viise mig en anden Vei til at komme frem i Verden; tog mig endelig for, det gaae som det vilde, at opsoge mig en anden Skole, eller gaae ud i den vilde Verden, og maaſte med min Halvbroder til Holland og Ostindien, hvor jeg da formodentlig, som han, for længe siden havde funden min Grav. Thi med min misbrugte Stemme kunne jeg ikke haabe at komme frem paa den paaſte Vei.

Jeg skildrede min heele Stilling for min Fader; jeg fulgte ikke for ham min til Fortvivlelse grændsende Utilfredshed, og bad, at han ville søge en Plads for mig i S. Thomaskolen i Leipzig. Unglingens Ild henrev min frygtomme og mod min tilkommende Lykke mistroiske Fader. Han talede med en Mand, der kunne bidrage hertil, og jeg var uden for mig selv af Glæde, da denne, efterat have prøvet mig, lovede, at tage sig af mit Ønske. I Leipzig, underkastede jeg mig selv en Prøve, og alle min gode Faders Betænkeligheder formaaede ikke, at betage mig det Haab, jeg troede, at have læst om mig i Rectorens Dine. Jeg blev nu et ganske andet Væsen, blev atter flittig og atter glad. Mine

Banner beformede dagligen Himlen, og efter et halvt Aars Venten bleve de horte. Jeg tog Afsked fra mine Belgiorere, der i fem Aar havde deels underviist, deels ernæret mig, og fandt, at de glædede sig mindre, end jeg havde Ristanke om, over saa uventet at blive af med mig. Thi Alle vare de vilige, til at modtage en af mine Brødre i mit Sted.

Det var i Begyndelsen af Vinteren 1771. Reise til mit Hiem og derfra til Leipzиг vare næsten bundløse; og aldrig var en Spadseergang mig lettere, end hiin Reise paa 16 Mille. Endnu glæder jeg mig ved den blotte Erindring om mine Fælleter den Gang. Et Paradiis stod for min Indbildningskraft. Alt det blotte Navn Leipzиг, hentykte mig. Fra spæde Alder indbefattede den Bys for mig, Lærdom, Konst, Rigdom, Smag; min Aand bødte sig for den saa tit, jeg hørte den nævnes. Hvo der turde leve her, hans Lykke var efter min Forestilling gjort. Jeg kunde for Glæde neppe troe at jeg nu nærmede mig til den Stad, for i Fremtiden at tilhøre den. Og hvor et Menneske her kunne selv forsømme Noget til sin Lykke, det var mig ubegribeligt. Jeg sølede mig saa modig, saa fast besluttet, til at anvende alt, hvortil denne Guds Førelse forpligtede mig, for at gjøre mine Belyndere og min Fader Glæde, og især belønne ham for denne i hans begyndende Alder saa tunge Reise, at min Tillid til mig selv, ved hans ærlige Formaninger og gjentagne

~~Advarsel for~~ ~~Forførelser~~, næsten blev ham mistænkelige som Letsind. Letsind hørte ellers, end ikke fra min tidligere Ungdom, blandt mine første Kæll; men en af mine forrige Lærere, havde Hildret Leipzigs Forførelser saa farlige, at min gode Fader, jo nærmere vi kom Staden, stedse geraadede meere i Fristelse, at foreslaae mig, ydmyg at vende tilbage.

Min Glæde var ubeskrivelig, da jeg traadde ind i den store, muntre Bygning, ThomasSkolen, hvor jeg i sex Aar nød ei allene den grundigste Underviisning, men ogsaa Boelig og Kost: hvor jeg fandt min Seng redet, og det til mine Klæder og Bøger Fornødne anvist i adskillige smaa Indkomster, saa at jeg ikke meere behøvede, at være min Fader til Uleilighed.

Da jeg gjorde nærmere Bekendtskab med mine 55 Medlæringer, saae deres smagfulde Bogsamlinger, saa troede jeg at være i Videnskabernes Academie og ikke i en Skole, især da jeg hos dem bemærkede langt bedre Sæder end jeg var vant til at see hos mine Medskolarer. Undseelse og Belymring begyndte at hemægtige sig min Siel. Jeg havde alt begyndt mit attende Aar: jeg troede, i det mindste, at burde gjøre mig $\frac{1}{2}$ Aar yngre; jeg agtede mig lyffelig, at faae den nederste Plads i den anden Klasse. Mod mine yngre Naboers Fortrin kunne jeg blot sætte, den ubetydelige Duelighed, at kunne læse fransk og hebraisk; dog bespyttede det mig for Foragt. Det

bedste jeg medbragte var Fasthed i den latinske og græske Grammatik.

Det første af mine Skoleaar, var et af de misfornøjeste og kummerfuldeste i mit Liv. Det var det Hungersaar fra 1771 til 1772. Vort Bord var vel hver Dag dækket; men Brødet paa Bordet bestemt efter de lette Aars Priser; for 10 S. Brød blev der fremsat til 14 sunde Unglingers Mættelse; og ingen af os blev mættet. Ja jeg veed og har erfaret, hvad det er, at gaae hungrig til Sengs, og for Hunger ikke at kunne sove, før-efter flere bortgrædte Timer! Jeg opdagede det for min Fader; og han fikkede mig da fra Lids til anden med Pokken, eller Wiile, et Brød, der sædvanlig i den første Time blev $\frac{1}{3}$ Deel mindre.

Efter det første Aars Prøve blev mig tilkiøndt Belønning for min Flid; efter det andet Aar blev jeg sat i første Klasse. Jeg undsaar mig ved denne ufortiente Ære. Det ærlige Forsæt, at forbedble min Flid understøttede mig, for at mine gode Lærere ikke skulde hos andre mistænkes for Partiskhed.

Mine Frieridage anvendte jeg til de Videnskaber og Sprog, der ei lærtes i Skolen; og dem har jeg at takke for, at jeg havde lært og læst meget, da den sørgelige Tidspunkt kom, at jeg intet kunne læse.

Intet var vor Rector saa forhadet som Sierrighed; men Sierrighed med Tiden søgte han, at meddeele alle sine Elever, og det lykkedes ham. En

~~Advarsel for Forsørelser,~~ næsten blev ham mistænkelig som Letfind. Letfind hørte ellers, end ikke fra min tidligere Ungdom, blandt mine første Keil; men en af mine forrige Lærere, havde Eildret Leipzigs Forsørelser saa farlige, at min gode Fader, jo nærmere vi kom Staden, stedse geraadede meere i Fristelse, at foreslaae mig, ydmyg at vende tilbage.

Min Glæde var ubeskrivelig, da jeg traadde ind i den store, muntre Bygning, ThomasSkolen, hvor jeg i sex Aar nød ei allene den grundigste Underviisning, men ogsaa Boelig og Kost: hvor jeg fandt min Seng redet, og det til mine Klæder og Bøger Kornspænde anvist i adskillige smaa Indkomster, saa at jeg ikke meere behøvede, at være min Fader til Uleilighed.

Da jeg gjorde nærmere Bekendtskab med mine 55 Medlæringer, saa deres smagfulde Bogsamlinger, saa troede jeg at være i Videnskabernes Academie og ikke i en Skole, især da jeg hos dem bemærkede langt bedre Sæder end jeg var vant til at see hos mine Medskolarer. Undseelse og Bekomring begyndte at bemægtige sig min Siel. Jeg havde alt begyndt mit attende Aar: jeg troede, i det mindste, at burde gjøre mig $\frac{1}{2}$ Aar yngre; jeg agtede mig lykkelig, at faae den nederste Plads i den anden Klasse. Mod mine yngre Naboers Fortrin kunne jeg blot sætte, den ubetydelige Duelighed, at kunne læse fransk og hebraisk; dog bespyttede det mig for Foragt. Det

bedste jeg medbragte min Fasthed i den latinske og græske Grammatik.

Det første af mine Skoleaar, var et af de morskamste og kummerfuldeste i mit Liv. Det var det Hungeraar fra 1771 til 1772. Vort Bord var vel hver Dag dækket; men Brødet paa Bordet bestemt efter de lette Aars Priser; for 10 Sk. Brød blev der fremsat til 14 sunde Unglingers Mættelse; og ingen af os blev mættet. Ja jeg veed og har erfaret, hvad det er, at gaae hungrig til Sengs, og for Hunger ikke at kunne sove, før-efter flere bortgrædte Timer! Jeg opdagede det for min Fader; og han stikkede mig da fra Lid til anden med Pokken, eller Wille, et Brød, der sædvanlig i den første Time blev $\frac{1}{2}$ Deel mindre.

Efter det første Aars Prøve blev mig tilkiendt Belønning for min Flid; efter det andet Aar blev jeg sat i første Klasse. Jeg undsaar mig ved denne ufortiente Ære. Det ærlige Forsæt, at fordobble min Flid understøttede mig, for at mine gode Lærere ikke skulle hos andre mistænkes for Partiskhed.

Mine Frieridage anvendte jeg til de Videnskaber og Sprog, der ei lærtes i Skolen; og dem har jeg at takke for, at jeg havde lært og læst meget, da den sørgelige Tidspunkt kom, at jeg intet kunne læse.

Intet var vor Rector saa forhadet som Sierrighed; men Sierrighed med Tiden søgte han, at meddele alle sine Elever, og det lykkedes ham. En

af mine Ungdoms Venner. pleiede at nærte sig en ja ofte to Ræters Søn ugentlig. Saa meget mis-handlede jeg vel ikke Naturen, dog have saa bødet saa smertelig som jeg for den Slags Ungdoms Ubertænksomhed. Maatte alle videlystne Unglinge sætte med undsestelige Træk paa deres Pult:

Sog at beholde en sund Siel i et sundt Le-geme.

Kun seiden undte jeg mig nogen Forfriskelse. Jeg gif sildig til Sengs og stod tidlig op. Saaledes kunne jeg vel, — Rønt paa min Sundheds Beforsning — uden at forsømme mine Skolevidenskabers, læse en Rængde andre Skrifter. Jeg læste vel ikke alt for meget, dog alt med Opmærksomhed og Anvendelse paa mig selv. Men med fortrinlig Opmærksomhed, jeg kan næsten sige med Andagt, Gellerts Moral efter en ædel ung Vens Anbefaling, der fort efter blev mig endnu meere lærerig ved sin Død. Fra Tiid til Tiid besøgte jeg den uforglemmelige Forfatters Grav, eftertænkte taus hans Sang: "Min Levetid henvinder," og fornepede her det Løfte, at følge hans Forfrisker. Hans Breve og hans Levnetsbeskrivelse skienkede mig en Slags Opbyggelse hver Aften, naar alt var til Sengs.

Efter Gellerts Raad i hans Moral begyndte jeg at holde mig en Dagbog; ved Midnatstimen, naar intet Vidne var om mig, nedskrev jeg mine Betragtninger over mig selv, og mangt Ord blev næsten

udflettet af Angerens eller Andagts Taarer. —

Hjfleri findes ikke i min Carateer; mine Venner tilføie dens Grundtræk er Ærlighed; dog mindes jeg, at jeg behagede mig selv ved disse utvungne, af Ingen bemærkede Taarer. Jeg var overhovedet let rørt ved religiøse Beslutninger og Øvelser.

Men min Raade, hvorpaa jeg levede, sølede, tænkte; de Taarer, hvormed jeg endnu ved Midnat pleiede at ophidsse mine Dine, efterat jeg først havde anstrængt dem ved at læse smaat Tryk paa blændende hvidt Papir — dette alt var meget skadeligt for mit Syn. En latinsk Tale, som jeg ved Enden af Marts 1775 maatte udarbejde og lære, fordærvede saaledes mit Syn, at jeg fra den Tid, indtil nu, jeg skriver dette aldrig har kunnet taale at skrive og læse for Alvor ved Lys. Et Par Maaneder efter overdrog man mig et lignende Arbejde, jeg troede, jeg hellere maatte sætte min Sundhed end min Ære i Fare, og edelagte derved saaledes mit Syn, at jeg med ubeskrivelig Bedrøvelse saae mig tvungen til selv ved den lyse Dag at frastige mig de sædvanlige Arbejder. Mine Dine kunde ikke taale Lyset, og forårsagede mig ved den mindste Brug meget sølelige Smærter. Mit sidste Skoleaar maatte jeg næsten ganske tilbringe som en utaknemmelig Lediggænger, ja ved al den Rieds somhed, der plagede mig, blev jeg endog af Nogle holdt for — thi Sygdommen var ikke synlig paa mine Dine — en forsætlig Lediggænger, eller dog for en indbildt Syg.

I denne uengselige Tilstand kom jeg til Academiet 1777. Jeg havde nu ogsaa faaet Sigt i Fødderne, der forbittrede mig den mindste Svadseergang; og nødte mig til, naar jeg var hinket hen til et Collegium, og havde arbejdet mig giennem Rængden til et Sæde, at drage Skoene halvt af de svinne Fødder; mine Bine maatte jeg heste paa Jorden, holde Haanden over dem, stundom endog lukke dem, for at beskytte dem for den blændende Lyssraale, saa jeg var kun istand til at opskrive Lidet. Smerten i mine Seenerver gjorde det ogsaa vanskeligt for mig at tænke. Her sad jeg da, efterat jeg med betydelige Bekostninger havde brugt Bader i Lauchstädt, ligesom hjemme med et tungt, bekymret Hjerte, frygtede at vorde ganske blind ved Forberedelsen til mit virksomme Liv, uden at jeg vidste en eneste Krog i den heele vide Verden, som jeg skulde vælge til mit Opholdsted, uden at være mine Medmennesker i Veien. "Kom det an paa mig, sagde engang en Raboe paa et Collegio meget alvorslig, de skulle faae den første Domherreplads; thi de kunne dog nok overkomme, at underskrive en Quitting over hvert Quartal." Dette Indfald tvang mig til et, som min Tilstand seldent Smil, og gav mig et muntert Dieblif. Men det var kun et Dieblif. Min Forsatning var for den lærelystne, til Virksomhed vante Ungling pünlig og fortvilet.

Til Lykke besad jeg en Stak fra Skolen af;

den hjalp mig bære Wæggen af al anden Livsskyffe — sande, duelige, flittige og betænkende Venner.

Det havde alt i nogle Aar været mit Hjertes vigtigste Anliggende, at foreene de bedre blandt mine Medstuderende med mig ved et fortroeligt Venskab, saa at den eene bedømte den andens Arbejder, vaa- gede over den andens Sædelighed, og Lykke og Ulykke blev deelt redeligen. Vel pleiede jeg tidsligen, let at slutte mig til en og anden paa min Alder, uden at vride ret, hvad jeg ville; og Gellerts bekiendte Skion- ne Ode til Venkab: Vær uden Ven, hvor meget tabte Livet! sang jeg alt som Dreng ved Claveret med en hemmelig Længsel efter den deri prisede Lyk- ke. Jeg meddeelte engang Nogen mit varme Ønske, at finde, saa ædle og smagfulde Venner, som Gellert, Rabener, Schlegel, o. s. v. vare hinan- den, og blev — ndleet. "Hvad gjør, svarede jeg ham, der ville forstyrre min søde Drøm, Rabnet til Venkab? Har jeg ikke ligesaa megen Ret til saadant Gode, naar jeg søger at fortjene det, som hiine berømte Mænd? Og bleve de ikke, hvad de vare tildeels ved hinanden?" Tanken om varigt Venkab, var en af min Ungdoms sødeste Drømme, ret som jeg havde anet, at jeg mindre end enhver anden kunne undvære saadan nære Forbindelse med ædle Unglinge! Og det var, Tal Reer Forsynet, ingen tom Drøm!

En af disse Ungdoms Venner behøvede med

mig en Stue, og gav mig Leilighed, til at gientage,
 hvad vi hørte over Historien og Philosophien, som
 jeg ikke havde kunnet opskrive. To andre kom
 til mig om Aftenen, jeg lærte dem en Emule Fransk,
 de bragte mig de Ideer, som de havde indsamlet om
 Dagen, og saa opmuntrede vi os ved Musik. For-
 uden disse kom endnu andre, for at oplive mig ved
 deres Munterhed, eller holde mig stadesløs ved de-
 res lærerige Samtaler.

Tilforn havde jeg holdt Skridt med dem alle:
 nu blev jeg stedse længere bag efter dem paa Viden-
 skabernes store Mark. Man kan vel tænke med
 hvilken bitter Følelse, jeg ved al min Taknemlighed,
 modtog mine Venners litterære Almisser! Med
 hvilken Rismod jeg sad mangen Time uvirksom i
 min Stue, og maatte undertrykke min Drift til
 Virksomhed ved Frygten, for at blive ganske blind.
 At tænke selv blev ofte ved heftige Smærter mig
 umuligt. Mine Fødder tillode mig ikke at spadser
 langt; fra at spadser i Nærheden af Staden af-
 holdt mig den for mine Dine besværlige Støv, og
 for det meeste havde jeg paa slige Veie, intet Sel-
 skab. Med den bedste Villie glemte mine ledsagere
 snart, at mine Kræfter ikke lignede deres; ligesom
 vi ikke behøvede lige megen Bevægelse. Jeg kunde
 ikke holde ud, at følge dem; sædvanlig bad jeg dem,
 at fortsætte deres Vandring uden mig, som da gav
 Anledning til mangen venstabelig Strid. At be-

søge en Ven om Afsenen, vovede jeg selvden, jeg frygtede, for at jeg ikke var istand til at gaae hjem igien. Mine Fodder vare engang saa flette, at jeg maatte lade mig bære paa to af mine Venners foreenede Hænder, for ikke at blive liggende paa Gaden i en regnfuld Nat! — Ofte maatte jeg nægte mig den lille Opmuntring, Claveret gav mig hjemme, for ei at forstyrre min Selskabsbroder i hans Gliid; og for at han desto snarere, efter fuldført Arbejde, kunne forelæse mig Noget af en nyttig Bog, som jeg tit længtes efter indeil Midnat. Jeg gik i Taalmodigheds Skole, skönt jeg maa betiende, at jeg kun her gjorde langsom Fremgang, og meere end eengang tumlede paa Bredden af Fortvivlelsen. Ogsaa mine elskede Venners Taalmod har jeg sikkert ofte sat paa haard Prøve, og tilladt mig meget, der kunne forjaget dem fra mig. Ulykkelige ere undtømmelige i unyttige Klager over deres Tilstand, og pleie seent at vænne sig af med at falde Andre besværlige. De tænke meest paa sig selv, og gjøre derfor ofte større Fordringer til deres Venner end billigt er. — Tilgiøver mig, mine Ungdoms Venner, naar jeg gav eder tidligere Leilighed til slige Bemærkninger, end jeg selv anstillede dem.

Imidlertid veed jeg, at min naturlige Ubsielighed og min Egenind tabte sig meere og meere; at jeg ved Følelsen af min Svaghed og min Afhæng

gighed af mine Medmenneskers Godhed blev høielligere, beskednere, selfabeligere og retfærdigere; ikke agtede Menneskene blot efter deres Lærdom; lærte meere at sætte mig ind i andre Ulykkelige's Stilling, hjælpe dem, og sølede overalt, at mine voldsomme Lidenskaber bleve efterhaanden svagere. — Jo tungere det blev mig, at samle flige Frugter af mine Lidelser; desto mindre kan jeg nægte mig det Vidnesbyrd, at have samlet dem, især da det tillige er mine fortroelige Venners Forsikkring.

Da jeg maatte afbryde min academiske Vand ved besværlige Kurer: saa var Det vel en Stadfæstelse paa den Sandhed, at Forsynet, med mild Haand paalægger alle Livets Byrder, og prøver med Staausel, det, at jeg uden angstelig Sagen, og uden at kiobe den ved megen Information, fandt saa megen Understøttelse, at jeg kunde opholde mig fem Aar paa Akademiet, og bestride alle andre Udgifter til min Sundhed, uden at giøre Giæld eller ndsuge min Fader. Jeg fik, just naar Nøden vilde begynde, saa mange mindre og større Bidrag, at jeg intet vidste af Næringsførgen. Jeg nævner her blot Apel og Richter blandt mine beskedne Bølgjorere.

Ogsaa troer jeg nu, ikke at burde agte et Forbud af salig Morus, da denne gode Mand ikke er kiendt fra denne Side, og hans Beskedenhed nu ikke meere kan fornærmes. Han kiendte mig noget

nøiere, og jeg pleiede at sidde saaledes i hans dogmatiske Forelæsninger, at han kunde bemærke min Graværelse. Da jeg just var i Begreb med at reise til Badet og jeg mindst ville være misliendt af denne Mand; saa bad jeg ham for min Afreise, han maatte, ifald han skulde savne mig i nogle Uger ikke ansee det for usornøden Forsømmelse.

"Vil de reise bort?" sagde han.

Ja, jeg maa; min Sundhed nøder mig til en nye Reise til Badet.

"Det gjør mig ondt. Ih nu, saa maa de ogsaa have Penge! bje lidt."

Imidlertid nærmede han sig med store Skridt til sin Pult. Meppe bemærkede jeg hans Hensigt, for jeg tilfede efter ham og forsikrede ham høitidelig, at jeg uden lave Hensigter havde villet underrette ham om min Graværelse.

"Nu, jeg vilde ikke fornærme dem; men jeg ønskede at gjøre Noget for dem!"

Den gode Mand var saa forlegen som jeg; dog fattede jeg mig først, og foreslog ham, hellere at skienke mig den anden halve Deel af den mig allerede halv skienkede Betaling for hans Forelæsninger.

"Eh bien! Nu vel! udbrød han glad; saa ere vi jo begge hjælpsne. Gaae de i Guds Navn, og kom sundere tilbage! Dog det bliver mellem os."

En anden ikke velhavende Mand, der opholdt

fig i Ledsig, og som jeg fra Liid til Liid besøgte, gav mig fort for min Reise at forstaae, at han ventede endnu et Besøg af mig. Det var mig ikke behageligt, da jeg ikke kunne indsamle Emne til Samtale med denne fortalende Mand. Dog jeg fulgte hans Bink.

"Gaaer Luren endnu til Badet?"

J Morgen, var Svaret.

"Hvordan staaer det sig, begyndte han efter en lang Pause, med Glanangerne?"

For dem har jeg maattet sørge saa godt som mueligt.

"Med Badet maa man have Penge."

Man maa sætte Taring efter Raring, og jeg tænker saaledes at komme ud af det.

"Jeg vil give dem et Forskud."

Jeg kan kun stille liden Sikkerhed.

"Nu, saa giv mig det igjen, naar de har det tilovers."

Og dermed rakte han mig nogle Ducater. Jeg blev rørt og vilde takke.

"De giver jo mig det igjen," sagde han, og det i en Tone og med en Mine, der lod mig inderlig føle, hvad det heder, at vilse Belgierninger paa en god Raade. — Med en lignende Reise maatte jeg atter modtage denne æble Mandes Gaver.

O, det er en egen Kunst at vilse Belgierninger

paa en god Maade. Var det almindeligere, saa var Uafnemlighed sjeldnere.

Slige Erfaringer og Bekendtskaber med Mennesker, der tierligen understøttede mig, modtog mig med Velvilje og behandlede mig Raanende, Kienkede mig meere end et Diebligs Lindring: det opfyldte mit Herte med foranstig Troe paa Menneskeheden, som jeg hidtil seilede. Denne pleier man sjelden at naae i Studeerkammeret, havde vi end den skønneste Moral i Haanden; eller den forsvinder dog let igien. Vi haabe i Begyndelsen gierne for meget og saa — snart for lidet, men vi haabe altid meget, uden at tage Hensyn til de forskjellige, paa Studeerkammeret stulte, Forhold. Og i det vi vedblive, at arbejde paa at danne og forædle vor Tænkemaade, geraade vi paa den Afvei, at tvivle paa Menneskehedens Godhed, og troe, at der ikke gives vore Liige i Verden, indtil vi see med egne Øine, at Dyden har mange Dyrkere i alle Stænder og paa alle Steder.

I det andet academiske Aar begyndte min Sundhed, at blive bedre, eller jeg var i det mindste saa vant til min Tilstand, at jeg kunne benytte mine Læreres Underviisning.

I Foraaret 1781 reiste jeg til Dresden, for at underkaste mig Candidat Examen. Jeg gif denne Prøve frimodig imøde; uden at have besynderlig Tilid til mine Kundskaber eller min Aandsnærværelse; uden at glemme, at ogsaa den Duelligste kan føres

ind i Ting, der ere ham mindre bekendte; at det kommer meget an paa Examinatorens Humanitæt og Lune, ja paa hans Aandsstemning. Jeg opmuntrede mig ved følgende Forestillinger:

"Du har intet forsømt, for at lære, hvad man kan forlange af dig. At ængste dig nu, du intet meere kan gjøre, ville i al Fald være for sildig, og bringe dig ud af din Fatning. Hvad der nu skal møde dig, kommer ikke an paa dig; vent det altsaa frimodig. De, der have Ret til at prøve dig, ere dog kun Mennesker, som du frit tør see under Øinene. De ere dine Foresatte, ikke dine Herrer. Han, der bedst kender dig, vil nu og i Fremtiden understøtte dig."

Slige Tanker skrev jeg sædvanlig op, for at befæste dem, og lagde dem paa et Sted, hvor de siden kunne falde mig i Øiet og erindre mig om min Taknemlighed. Og derved styrkede jeg mit Mod ved slige Leiligheder saavel som ved Begyndelsen af en vigtig Kur. Naar mine Tanker flode paa Papiret, fik de større Værd, og jeg søjede mig meere forbanden, til at blive mine Grundsætninger troe. Begyndte jeg at blive forsagt, saa erindrede jeg mig hine Tanker, og at jeg for ved dem var bleven styrket; og — jeg blev selv, uden fremmet Tilsatelse roligere. Den Aand, der begyndte at blive svagere henvendte sig til den, der havde været stærkere og kristeliggen havde vist det; og det skete sjelden uden

god Folge. ~~ww~~ ~~Jeg~~ ~~troes~~ ~~derfor~~, jeg bør raade ængstelige Sieler det samme. Paa min Reise til Dresden, som jeg dog kunne ansee som afgjørende for min tilkommende Lykke, var jeg, blandt et halvt Dussin Unglinge, der reiste med mig i et Viemeed, en af de meest uforsærbede. Jeg undlod ikke, at agte paa den skionne Egn, jeg da første Gang giennemreiste, som om Fornøielse allene havde været mit Viemeed, bragte tillige mange af mine Ledfagere, der bange trykte sig hen i en Krog af den lufte Wogn, til at tale. Prøven holdtes og alt gik bedre og endtes med meere Tilfredshed, end jeg havde tænkt.

Jeg glædede mig i denne Uge ved en Gøiselse af Sundhed, som jeg i sex Aar ikke havde kiendt, og i lang Tiid havde jeg ikke levet saa glad som paa denne fiortendags Reise. Den Bemærkning, "at den, der reiser meget, bliver ikke let en Mennekestende," er meget grundet, ogsaa uden Hensyn til Legemets Bevægelse. Jeg fortiente almindelig Had, om jeg kunne blive det, jeg, der overalt lærte kiende saa mange gode Menneſter, som vist ikke kunne vente nogen Belønning for deres Godhed mod mig, og hvis Venſkab jeg ikke formaaede at giengielde uden med taknemlig Kierlighed!

I Foraaret 1782 besøgte jeg en Ven paa Landet og fandt hos ham en Dientæge af megen Erfaring; han ville nu prøve sin Kunst paa mig, da han lykkeligen havde helbredet min Vens Søn, der var

salben i en Kalkgrøt og deraf bleven blind. Men da han hørte, hvor mange gode Midler jeg alt havde prøvet, saa tabte han Lyften. Endelig lod han sig dog overtale til at gjøre en Prøve, undersøgte mine Dine, trak paa Skuldrene, og lod sig ved min Paa-trængenhed og tilspøneladende philosophiske Gatning forlede, til at ytre den Formodning: jeg fik nok den sorte Stær, der vel ville begynde i et af de nærmeste Aar — altsaa før jeg kunne haabe, at være forsørget. Han lod sig overtale til at gjøre et Forsøg, dog raadede han mig, naar det ikke hjalp i en Maaned, hellere at spare de unyttige Udgifter til Medicin.

Det Rod, hvormed jeg efterhaanden havde ndloftet og hørt paa alt dette, varede ikke lange, og al den Veltalenhed, hvormed man medlidende søgte at tilbagefalde Haabet i mit Herte, var tabt. Midt i et stort Bordselskab, hvis Munterhed tog til med hvert Glas, blev jeg bestandig stillere, og tænkte over det skrækkelige Middel til lettest at forekomme al Elendighed for en fattig, blind, unyttig Yngling og ikke trænge til mine Venners trøttede Medlidenhed! Kun Forestillingen om den mig endnu frygteligere Nedning holdt mig tilbage, thi de rigtige moraliske Grundsætninger vare den Gang ikke stærke nok, til at holde mig tilbage fra en voldsom Handling. Til Lykke var jeg intet Dieblif alene. — En ellers temmelig mørk Mand tog mig med venkabelig

Deeltagelse i sin Bogn, og badde mig, at blive hos ham om Natten. Han arbejdede med blidende Lune mod denne Ulykkes Spaamand, og dette, foreenet med hans Deeltagelse, begyndte atter at give mig nogen Lyst til at leve.

For at undgaae mundtlig at meddeele mine Ungdoms Venner, denne sorgelige Ryebed, var mit første Arbejde efter min Indtrædelse i min tomme, med saa meget Haab forladte Stue, at opskrive mine Forventninger under et Strøm af gloende, mine Dine saarende Laarer. — Jeg var før vant til, for at skaane Menneffene, at klage mine alt for stærke Besøker for Papiret, hvilket ofte var særdeles velgørende for mit Hierte. — Snart forsamlede flere af mine Venner sig deeltagende hos mig. Jeg bad dem strax, forskaane mig med alle Spørgsmaale i Henseende til Hovedsagen, fortalte dem den behageligere Deel af min Reise, tvang mig til Munterhed, og gav dem, da de gif bort det Opskrivne, som jeg følgende Dag fik igien med mange heroelligende Anmærkninger. — Dette Brev, efter min faste Indbildning det sidste, jeg skulle skrive, blev ledsaget af mange andre og med to andre, jeg før havde skrevet, aftrykt i *Deutsches Museum* for August.

Med disse Breve begyndte jeg min Bane som Skribent; og jeg vil her lade dem aftrykke, da de skildre tydeligen min Steds Tilstand.

www.libtool.com.cn Grosmonna d. 6 Juni 1779.

" — Mine Mine blive flettere, uagtet min to Maanedes Kur; min forsøgte Sygdom nebbstier mig, og opfordrer mig skundom til en Kamp, jeg ikke altiid er voren. Dette har jeg først nu erfaret. Heele Sachsen glæder sig i Dag over den uventede Gientkomst af den frygtfomt snæbde Fred. Ogsaa jeg kommer nu fra det Hus, hvor man søgte at bringe Gud, flønt ved meget forfælske Yttringer, høitideligt Takoffer. Dreng og Piger drog til Kirken, pyntede med Krands, førte af Præsten og Skolelæreren og ledsagede af heele Menigheden, under Paulers og Trompeters Lyd, og alt jubele: "Min Siel nu lover Herren!" Et haardt Hierte maatte bevæges, og mit — de veed, det er desuden let rørt — blev det alt for meget. — Andagten blev efterhaanden stillere. Men da man efter Prædikenen istemte: "O store Gud vi love dig!" saa tabte jeg al min Fatning, Glædes Taarer, men desværre! og saa Smertens Taarer, styrte frem af mine syge Mine.

Gud veed, hvor meget jeg erkliender Fredens Velgierning for mit Fædreland, men føle dette og glæde sig ved, at Herren forbarmer sig over alle, alle sine Sierninger, og dog ikke kunne undertrykke den Tanke: jeg er den eeneste, som Herren dog ikke forbarmer sig over; føle det blandt de af Glæde jublende Menneffer og saa ganske estertanke sin heele uløselige Forsatning, o min Ven! det er en Smette — Gud bevare mine Venner, ja selv mine Fiender fra den! — "

* *
*

* *
*

* *
*

Leipzig den 22 Martz 1780.

" — I Dag havde jeg Eilighed, at see mange, som det lod, ulykkelige Menneffer. Syn Døds og Stumfødte sadde i den her værende velgiørende Stiftelse, og syntes, indeligen at føle deres Glendighed: og dog hørte jeg den eene tydeligen udtale mit Fædrenavn. Ven! hvilken Velgierning for et sælsomt Hierte, at høre sit Navn af en Stumfød. — For disse, Ulykkeligere end vi, sørger altsaa

og deres Slæb; lad os aldrig blive igien af Utaakmobig-
 heb, men glæde os, at vi endnu modtage saa meget Gødt af
 hans Haand. Og naar vi ikke kunde glæde os over os selv:
 saa ville vi glæde os over, at der gives Millioner Menneſker,
 der ere lyſſeligere end vi. Thi at Mange ere ulyſſeligere
 end vi — det er for æble Hjerter en elendig Trøſt. — ”

* *

* *

* *

Leipzig den 30 Martſ 1780.

”En Læge, der ved lang og ubbrebt Erfaring er alt for
 troværdig, forkynder mig, efter at have beſeet mine i meere
 end ſire Aar ulægeligen ſyge Wine, jeg bliver — næſten
 vager min Haand ſig, ved at ſrive det, mine Dren hørte;
 det, jeg i ſire og tyve Timer tænkte meere levende, end Alt
 andet, det, jeg ſriftligt ſagde mine Venner, for at spare
 mig for den mundtlige Tgientagelſe — jeg bliver — be-
 ſynderligt! det, hvad jeg føler ſaa dybt i mit Indreſte, kan
 jeg ikke ſrive! ſaa ſkrækelig er mig den Dødm; jeg bliver
 blind, — og, o Gud! ſkal ikke ſee din Skabning meere!
 blind i blomſtrende Alder; ſkal ſlutte mine matte Wine,
 for jeg har kunnet møtte dem med de Skønbeder, du har
 opſkillet for dem paa din Jord og din Himmel? ſlutte dem,
 for jeg har øſt Raring for min Aand af de ophviede Gien-
 ſtande? ſlutte dem evig for denne Verden? Ikke meere ſee
 mine Venner, kunſ høre dem? Ikke ſee dig i dine Gjernin-
 ger, men blot tænke dig med nedtrykt Aand — ſukkende un-
 der et Onde, ſom ingen menneſkelig Haand kan læge? En
 Gienſtand for mine Venners Medlidende — maaſte Karſag
 til mine Forælbres langſomme Død — alle til Uællighed,
 mig ſelv den utaaleligſte Byrde — og maaſte fyrretøve,
 maaſte halvtredſindstyve Aar borte fra den eenſte trøſtelige
 Time paa Jorden — Dødens Time; liig en unyttig Blomſt,
 der traver meere Pleie end ſædvanlig, i det andre haabeful-
 dere Blomſter berøves deres Raring ved dette Naturens
 Utrub — uden nogenſinde at kunne belønne Oppasſerne ved
 nogen Frugt — — Gud! barmhertige Gud! tilgiv min

Swagheb! Min Forstand arbejder, for ogsaa i denne min haarde Skiebne, at erkiende din Wiisdom, som jeg hidtil saa ofte har beundret og med Glæde lært andre; men mit Hierte kan nu ikke fatte denne Trøst; det er bestemt — ville lettes ved Taarer, naar jeg ikke maatte nægte det denne Besværgelse af Frygt, for at fremskynde det Onde! Hvo har et Hierte, der kan bære disse Følelser, den laane mig det! Gud! jo ogsaa min Fader, hvor nebbster du mig! Ingen Hielp? Ingen Redning? — At, at Lægen maatte denne Gang have taget Feil; eller at du ville tage mig bort midt i mine Dage!”

* *

* *

* *

Jeg frygtede, for at giøre min Ulykke fuldkommen, naar min Tilstand blev offentlig bekiendt for dem, der ellers kunne virke til min Befordring, og had altsaa dem, der kiendte disse Breve om den dybeste Længsel. Dog saae jeg disse Breve trykte fort efter. — De bleve læste med Deeltagelse. — Den Fornøietse at see, man læser, hvad vi skrive, ikke uden Bisald, er alt for forfærdigt, til ikke at ville smage den atter. Adskillige smaae Afhandlinger bleve nu nedskrevne, indtrykte i et Raanedskrift og modtagne med Agtelse.

Det er vist nok Smaating; men for mig vare de betydelige. De skienkede mig en Fornøietse, jeg aldrig havde dovet at regne paa; jeg lærte af disse trykte Smaating, at fatte Tillid til mig selv, bemærkede tillige, at jeg i Morgentimerne bedre kunne raale at bruge mit Syn og glemte da lettest min

Tilstand. Og saa begyndte jeg mod Enden af Aaret 1781 at vove mig til et større Arbejde: Forsøg over Fordeelene af det menneskelige Livs Lidelser og Gienvordigheder. Det Biesald, hvormed denne Bog blev læst, endnu meere den Nytté og Berøieligelse, mange Læsende erkjendte at have fundet i den, var den største Trøst, som jeg for min, i Sorg henlevede Ungdom kunde nyde.

Mit Ophold i Leipzig havde nu været elleve Aar, af dem jeg havde levet fem heele Aar ved Academiet. Vel havde jeg endnu kunnet leve der i nogen Tiid. Men saa meget jeg end havde denne Stad at takke for, saa længtes jeg dog nu ligesaa meget efter at forlade den, som jeg engang havde længtes efter at komme til den. Thi hver lille Reise og hver Uge, jeg tilbragte paa Landet, overtydede mig om, at min Sandhed intet kunne vinde ved et længere Ophold i den store Stad. Desuden havde en Deel af mine udvalgte Venner alt forladt Staden og det var ikke let at erstatte deres Tab. Allermindst kunde jeg holdes tilbage af Stadens Forspellers Steder, der sørgsle saa mangen Yngling. Jeg havde ogsaa besøgt flere saadanne Steder og Huse i mine Venners Selskab, for at see, hvori deres Vnde bestod; og ikke blive ganske fremmet for de, saa kaldte, academiske Glæder. Men vi fandt Intet i dem, som kunde indbyde os til at igientage vort Besøg. Jeg ønskede nu ganske, selv at for-

høerde mit Ophold, og bringe i nyttig Udøvelse for Andre, hvad jeg selv havde lært, og tiltraadde derfor 1782 en Hofmesterplads hos Ritmester von Kers Born,

Vist nok havde jeg, som de fleste studerende Ynglinge, inderligen ønsket, strar fra Akademiet at faae et Præstes Embede. Men jeg havde megen Marsag, at takke Gud, fordi dette uforstandige Ønske ikke blev hørt. Jeg havde da ikke lært at kiende een af Dydens og Menneskenes første Venner; jeg havde maaske neppe i nogen anden Forbindelse lært, hvad Hiertets Godhed og hvad Deeltagelse formaae over en uheldelig, hidtil forladt Yngling. I dette Huus begyndte jeg først at leve, glæde mig ved Levningen af min Ungdom og glemme mine Lidelser; der fik min Aand megen Dannelse; der fik jeg Leilighed, at samle Menneskekundskab og Erfaring, som intet Bibliothek og intet Universitet i Verden kan give; der knyttede jeg Venstaber, som Døden selv ikke skal sonderribe!

Det usædvanlig Behagelige i min Stilling ved lidet Arbejde overraskede mig saaledes, at det opvakte en piinlig Kælelse, da jeg efter det snart henløbne første Hjerdingaar, endnu skulle modtage den mig bestemte Løn. — Min Sundhed tog mærkelig til og jeg begyndte nu at anvende mine Frietimer til at udarbejde et Tillæg til ovennævnte Skrift: det hand-

lede om Sattigheds Sordede og Besværligheder for studerende Unglinge.

I Junii 1784 blev jeg kaldet til Præst i Trauhenau, og tiltraadde mit Embede med megen, skønt noget angstelig Glæde.

Det Somme i min temmelig rummelige Boelig blev mig næsten frygtelig — jeg havde hidtil levet i en temmelig talrig Familie — hvert Skridt gienløb fra de snerne Kroge; den Forretning, selv at besørge min Riiskensseddel og bære Reglerne, var heller ikke efter min Smag.

Dog for disse Ubequemmeligheder vidste jeg først Raad. Jeg besluttede, jo før jo hellere, at overdrage det til den Pige, der kunde paatage sig alle husholdelige Forretninger og Sorger, og gjøre den landlige Eensomhed behagelig; om hendes gode Villie var jeg ogsaa forsikket.

Efti jeg kan ikke sige, at jeg først nu saae mig om efter en deeltagende og kjerlig Ledfagerinde; jeg kiendte allerede een og elskede hende med Gienkjerlighed; den Lykke, jeg lovede mig af vor Forbindelse, havde megen Indspjælselse paa mine utaalmodige Ønsker, om Befordring. Jeg modtog hende af mine Velgjøreres Hænder den tredie October, i en glad Kreds af ædle Menneffer: min Fader, den elskværdige Weise og min dyrebare Lærer Zollikofer. — Johanne Elisabeth Aaron, en Datter af en berømt Musiker, vel ubemidlet, men duelig og hush

llg, een af de bedste, velvilligste Mennesker, en af de reenste Sielen, jeg nogeninde har kiendt, var nu min Kone.

Da jeg endnu efter et elleveaars Egetskab bevidner dette, nu ogsaa kiender hende som en forstandig Opdragerinde, og i Meget har funden min Forventning overtruffen: saa kan jeg vel aldrig have Aarsag til at angre mit for tidlig bestemte Valg.

Ikke desto mindre beder jeg alle Ynglinge, der maatte læse det — om mit Raad ellers ikke kommer for sildigt — ikke at efterligne mit Exempel! Man sættes derved paa begge Sider i en plagende Uroe, og det til en Tid, da man endnu behøver at lære meget, maa samle sin heele Betænkksomhed; man længes alt for meget efter Befordring, søger en Post, der knap nærer et enkelt Menneske; mange komme i Fristelse, at attraae Befordring paa uædle Veie, opoffre vel endog tilskudt den Elskede, for hvis Skyld de begyndte at søge, og betynde deres Hjerter med fiendlige Bebrejdelser for Troelssked! — Kommer Troelskab endeligen seent til sit Maal, saa er den Elskedes Ynde henvisnet, eller Tanken om hendes Besiddelse har tabt det Overraskende. Man er bleven fied af at vente. Ved smaae, ogsaa i det lykkeligste Egetskab uundgaaelige Misforstaaelser, taler den eene om de Offere den har bragt den anden, og ofte maa den arme, maaſke overralede Ukyldige selv mod vor Villie, undgielde, naar hendes Beskedskab

hindrede et fordeelagtigere Partie; og disse Forlovelser pleie hyppigst at forefalde blandt Uformuende; de ere meest tilbøielige, at hegne sig over den dem nægtede Lykke og saalænge mueligt erstatte den med Omhed. — Det er ikke min Fortieneste, at det gif mig bedre, og at jeg blot kan tale af Andres Erfaring.

Forresten advarer jeg kun for tidlige Forlovelser, eller — hvad der er det samme — for et saadant Forhold, som en troesthyldig, sølsom Pige, troer at have samme Betydning. Thi stille om Hengivenhed for en enkelt, værdig Gienstand, tør jeg ikke fraraade; jeg har selv tidlig følt en saadan Tilbøielighed. Ved den var jeg sikker for hver anden Forsøkelse. Det Ønske, at være min Elskedes Kier, var en stærk Opmuntring ikke allene til Glid, men til hver anden Dyd. Hendes Omgang fleeb mine raae Sæder, dannede min Smag og gav mig et høit Begreb om qvindelig Sædelighed og Dyd. Og dog kostede denne Omgang min kun liden Tiid; kun en halv Time ugentlig forundte Belansthændigheden mig, at see min Veninde. Hvor længselfuld slog mit Hierte efter denne Time! Efter sex Aar fleete endelig, hvad Fornuften alt ofte havde sagt mig: hun gav sin Haand til en Mand, der havde Ret, at tilbyde hende sin, da den ikke blot var fyldt med Omhed; og jeg følede mig nu paa en Tiid, da min Sundhed leed meest, smerteligen saaret fra en nye

Side! dog det Gode, som denne tidlige, Kyslsfrie, reene Kierlighed havde for min Dannelse, var denne Smerte værd. Endnu denne Aare, min Ungdoms Veninde, styde hen paa din tidlige Grav! — Og nu tilbage til Mandens Historie.

Mit Embede var ikke stort, og i det første Aar udelagte en frygtelig Hagel heele Vintersæden. Manglende Formue kiendte jeg intet andet Hielpemiddel end den gamle, og dog aldrig udtørrede Kilde — Sparsomhed.

En nye Glæde undtes mig ved mit første Barns Fødsel, men ogsaa en nye Smerte, thi paa den fiortende Dag lulte det fine Bine. Dette Uheld gav Anledning til et lidet Skrift: Til min Kone ved vor førstefødde Datters Liig.

I de sidste Dage af Aaret 1786 ombyttede jeg mit Embede med et bedre og kom til Havn. Hvad der gjorde mig meest tilboielig til denne tidlige Forandring var den sundere Boelig med den muntreste Udsigt til Skove, Enge, Vand, Røller og Bjer.

Man vil see, at jeg i denne og flere Henseender nu har Aarsag, at tælle mig blandt de lykkelige Mennesker. Leixig, kun 2 Meile fra min Bye, afhielper mine litterære Fornødenheder, sender mig stundom en Ven eller lader mig der finde een. Li-gesaa horer det til mit Livs lykkelige Omstændigheder, at den af mine gamle Venner, der altid bidrog meest til at berigtige mine Begreber, nu som Præst

er min Nabo, og jeg næsten hver Uge nyder hans opmuntrende og lærerige Omgang. Hans Navn er Kindervater. En anden Ungdoms Ven, som pleiede at sidde ved min Side i Morus Høresal, Superintendent Unger, er bleven min Foresatte, og ligesaa nær som hitn til Nydelse af den Omgang, hans ædle Hierte yder mig. Fortroelige Ungdoms Venner samles vel seldben saaledes igien, og jeg vilde i yngre Aar have holdt det for meget ubeskedent, at bede og ønske, hvad jeg nu virkelig nyder! Hvert Menneske maa glæde sig over Omgang med en ædel, forstandig Ven: mig er denne Lykke tildeelt i riigt Maal, skönt jeg gierne opoffrer den Koes, at være hver Wands Ven.

Grunden til al jordiff Lykke bliver den huns- lige; ogsaa den lader Forsynet mig nyde. Den gav mig to Døttre, nu i syvende og niende Aar, der giøre mig Glæde; og beholder jeg med dem deres forstandige og omhyggelige Moder, saa tør jeg haabe, at denne Glæde skal vore i Fremtiden. En Søn kunne maaske have forøget min haushlige Lykkelighed; dog tilstaaer jeg, at jeg aldrig egentlig har ønsket denne, da jeg syntes Vanskeligheden med, at opdrage og danne ham, være mig for store. — Af Lykken ikke forbønnet og forkielet i min Ungdom er jeg glad over, at have mit gode Udkomme og være frie for Næringsforger. — Kort, jeg har i Nydelsen af alt dette, Aarsag til at være tilfreds med mine Aar og glad ved min Tilværelse.

Naar jeg ved al min hiertelige Tilfredshed med min Tilstand, dog har et meere mørkt, end glad Udseende, og naar muntert Lune ikke vil blive herskende hos mig, saa geraader det mig ikke til Vre. Tit har jeg gjort mig selv Bedreidelser derover, og ved

intet at sige til min Undskyldning, uden mit alvorlige Temperament, og den kummerfulde Tilstand, hvori jeg maatte tilbringe den skønneste Deel af Unglingens Aar, og de Lidelser, der har ledsaget mig fra den hidindtil, og sandsynligen ville ledsage mig til min Grav. Thi vel er jeg vant til dem, vel have de formindsket sig, dog sørger jeg ofte over de Timer, som jeg under følelige Besværligheder, maa tilbringe uden Arbejde eller uden Fornøielse. Ikke blot de lange Vinterastener, men ogsaa Dagens første Morgentimer, forbyde mine Dine mig at bruge. Hvad der saa meget opmuntrer Andre, Morgensoens venlige Straaler, angribe mine, paa den Tiid særdeles empfindelige Seener. — Bogen, jeg læser til Underviisning eller Noerkskab, maa jeg ofte af Mæthed eller Smerte lægge fra mig. Hos Elaveret, som jeg ellers skylder saa meget, kan jeg kun søge liden Opmuntring; thi om Dagen kan jeg ikke spille en Time til Tidsfordriv, og om Aftenen ere mine Dine gierne saa matte, at jeg blot kan spille udenad lærte, ofte gjentagne Stykker. — Mine glædeste Dage og Timer ere de, da jeg tør overlade mig til min Lyk til Virksomhed og fuldende Noget til min Fornøielse. Jeg har skrevet meget, for saavidt det stod til mig, at hjælpe, til at befrie Andre fra Sorgen og Besværligheder; men jeg skrev Lidet, uden at føle mig selv besværet og tit maatte jeg sørgmodig nedlægge Pennen; og sikkert have de alvorlige Giensstande, de lidende Mennesker, som jeg nu saa længe især forestillede mig, hidraget meget til, at Sporet af mine egne Lidelser blev altid meere uudsletteligt paa mit Ansigt og i mit Sind.

Mennesker, hvis Lykke er ligesaa ufuldkommen som min, kunne maaske ved at læse om mine Lidelser,

blive meere tilfreds med deres Skiebne, kunne fatte Mod om bedre Fremtid, og styrkes i den Overbesviisning: at ogsaa den haarde Skiebne lader sig bære, og tilføst bliver lettet for os; at ogsaa Lidelser, som true med at undertrykke vor Virksomhed, dog ikke formaae dette, stant vi i Begyndelsen befrygte det; at vi endnu beholde Kraft og Leilighed, til at blive vore Medmennesker nyttige; at vi maasse just under dens Tugtelse bleve Andre nyttigere, end vi vare blevne ved smilende Lykke; ja at vi endog, i det Hele taget, derved have vundet i Nydelsen af sand Lyksalighed.

Jhi saa ofte, og med saa megen Ret jeg end har kaldet min Ungdom sørgelig, og talt om Lidelser, der fulgte mig over i den mandlige Alder, og som jeg fremdeles maa bære: saa maatte jeg dog være meget utaknemlig og uretfærdig, naar jeg paa stod det Onde havde Overbægten i mit Liv, naar jeg ville nægte, at jeg nød mange Glæder. Jeg nød flere, end jeg sandsynlig uden Lidelser havde modtaget; jeg nød dem paa en anden — jeg haaber ogsaa paa en bedre — Naade og med meere Smag; ja de fleste, i det mindste de betydeligste og ædleste Glæder i mit Liv ere eene allene fremkomne af mine Lidelser.

Der gives mangan Kilde, der er mørk i sit Udspring, men bliver klarere i sit Løb; saaledes er ofte Kilden til vore Glæder, saa var i det mindste Kilden til mine. Uden mine mange og tidlige Besværligheder havde jeg langt mindre nydt den reene Fornøielse, som den aabne Natur tilbyder; havde foretaget mig færre Reiser og lært at kiende færre Mennesker. Uden dem havde jeg samlet mindre Erfaring og færre Kundskaber, knyttet færre Forbindelser, der nu og

da ogsaa ~~bleve~~ ~~andre~~ ~~nyttige~~ og derved mig først ret til Glæde. Uden den var jeg en indbildt Daare; og besad mindre Følelse for Venstabs stille Glæder! jeg var mindre tilbøielig og fikket til at sætte mig ind i andre Menneſters, især de Elendiges, Forsatning, og ved en oprigtig, medlidende Daare forhverve mig Ret til deeltagende Glæde over deres gienkomne Lykke; mindre Iver og Bestandighed, for at befrie andre af en ubehagelig Stilling eller dog gjøre dem meere tilfreds med den. Selv den Understøttelse, jeg fandt saa let paa Akademiet, kan jeg takke mine Lidelser for.

Og blev ikke ogsaa Smertens Ophør til Glæde? Er det ikke Binding, naar man betids lærte, ikke at ſee Enden paa al jordist Nødelse? Naar Døden er bleven os til en overalt velkommen, trøstende Tanke? Ogsaa Taalmod, som jeg lærte i vedholdende Lidelsers tunge Skole, bør jeg ikke forglemme; den har dæmpet mit naturlige heftige Temperament, og derved sparet mig for tusende Fortrædeligheder, hvori jeg ellers sikkert var geraadet ved mit Embede og andre Forhold. Og hvorfor skulde jeg dølge — hvad der dog ville være utidig Beskedenhed — hvor gjerne jeg udvidede min Virkefreds over Grændserne af mit Embede, for at værdiges det ædle Kalb, at hielpe til at udsøne Lidende og Mismodige med deres Skiebne og med sig selv? Hvorfor skulde jeg ikke tilstaae, at det glædede mit Hierte, hist og her at støde paa Menneſter, der, før jeg kiendte dem, kom mig imøde med Velwillie, og ikke kunne have nogen Fordeel af at bedrage en jevn Mand, der ikke har store Fordringer? Ogsaa disse Skribentens Glæder ere udrundne af Lidelsernes Kilde, og allerede ved disse bliver det mig umuligt, at falde min Tilbørelse glæ

detom, eller at ønske, jeg var bleven skaaet for mine Siendordigheder. Nei, det vil jeg aldrig. Jeg be-
 fiender meget meere med mit Hiertes inderligste
 Børlse:

Gud gav mig tusind glade Dage,
 Ja han forvandlede min Klage
 Og mine Lidelser til Held!

Saa hiertelig jeg ønsker, at alle mine Læsere
 maatte lære, at sige det samme om deres Livs større
 eller mindre Besværligheder: saa meget maa jeg dog
 bede, ikke at tabe af Sie den Hensigt, hvori jeg
 meddeelte mine Lidelser og mine Glæder, fordi jeg
 uden denne Hensigt ikke veed nogen Undskyldning for
 min meddeelte Levnets Historie.

* *

* *

* *

Hvor sølsomt Menneskene ofte komme sammen!
 Et Par Fruentimere, som boede paa et Børlse og
 pleiede Stiftebøis at forelæse hinanden de nyeste
 Skrifter, stødte i Aaret 1780 ogsaa paa Klagebreve
 fra en unæbnt Yngling, der frygtede, at blive blind.
 De begræd hans Skiebne og ønskede, at han var hos
 dem, for at han kunne tage Deel i deres daglige Ko-
 relæsning. Man tænke sig den Overraskelse, da den
 samme agtbærdige Pige, der først yttrede dette Øn-
 ske, to Aar efter blev ansat som Gouvernante i sam-
 me Huus, hvor denne Yngling var bleven Hofmester,
 og han nu virkelig kunde høre denne duelige Forelæ-
 serinde! Som hun da i et fremmet Huus lindrede
 mig enkelte Timer, saaledes lindrede hun mig i mit
 eget Huus hver Aften i heele fire Aar.

Endnu skylder jeg mig selv det Vidnesbyrd:
 Mennesket er mig meere end Skribenten, og Dyden
 meere end al Forstand! Mit lille litterære Navn vil
 forsvinde, maaske førend Retnologen anfører det;

den Yndest, saa mangt og værdigt Menneske hidtil vilste mig, vil snart tillægges en anden; som Præst vil yngre Radoers Velsalighed og Smag om saa Nar bringe den ældre ud af Minde; min Indsydelse paa nogle af mine Medmennesker skal ophøre, mine Raad oversees, mange af mine Tanker glendrides, mine Erfaringer og al min Viden sættes til Siden som gammel Huusraad. — Jeg allene bliver tilbage og overlever det udbortes Menneske med alle dets tilfældige Fortrin. Men Intet skal, hverken her eller hišket, berøbe mig den Bevidsthed, at jeg i Stilhed — skiondt ikke altid med lige Held og Joer — stræbte efter sædeligt Værd, at jeg søgte at forædle mig selv og være en bedre Verden værdig. — Røgter mig, medens jeg lever eller henvikner, Alt: hiint Vidnesbyrd skienkes mig af min Samvittighed o Gud!

— Læser, som hidtil tog nogen Deel i min Skiebne, er jeg dig, efter Alt, hvad du veed om mig, og værdig, saa lad mig stilles fra dig med den Bøn: følg standhaftig Sandhedens Stemme, som du nu atter hørte i dit Jnderste, og stræb fremfor Alt efter det, som er varigt.

Sørg, hvor meget du end liider, ikke ængstelig, men forlad dig modig paa Gud, der ikke prøver dig forgiebes, og over hvis mørke Tørelser jeg, som jeg haaber, aldrig meere skal klage. Selv under ublid Skiebne beholder du Leilighed og Kraft, til at danne din Fornuft og blive bedre. Benyt hertil din Lykke og Ulykke. Vær stedse ærlig mod dig selv og din Samvittighed. Vær det, du vil synes. Stræb efter Vidsdom og Dyd.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

www.libtool.com.cn

